

DIARI DE SESSIONS DEL PARLAMENT DE CATALUNYA

X legislatura
Cinquè període

Sèrie C - Número 481
25 de setembre de 2014

Comissió d'Afers Institucionals

Presidència de l'I. Sr. Sergi Sabrià i Benito

Sessió núm. 42

SUMARI

Compareixença

de Joan Vintró i Castells, catedràtic de dret constitucional de la Universitat de Barcelona, amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00704/10) p. 4

Compareixença

de Josep Mir i Bagó, jurista i membre de la comissió redactora del text base del Projecte de llei del règim especial de la Val d'Aran, amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00699/10) p. 6

Compareixença

de Joan Recasens i Calvo, jurista i membre de la comissió redactora del text base del Projecte de llei del règim especial de la Val d'Aran, amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00700/10) p. 8

Compareixença

de Joan Botella Corral, catedràtic de ciència política de la Universitat Autònoma de Barcelona, amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00706/10) p. 17

Compareixença

de Xavier Bernadí i Gil, director de l'Oficina per al Desenvolupament de l'Autogovern, amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00728/10) p. 19

Compareixença

d'Emilio Medan Ane, alcalde de Les, amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00695/10) p. 27

Compareixença

de Rufino Martínez Cau, expert en administració local, amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00723/10) p. 29

Compareixença

d'una representació d'Iniciativa per Occitània amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00712/10) p. 37

Compareixença

de Marçal Girbau Garcia, responsable de l'Ostal d'Occitània de Tolosa i expert en l'euroregió, amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00709/10) p. 39

Compareixença

de Julián Sanllehy Caubet, guarda del refugi de Saboredo, amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00724/10) p. 41

Compareixença

de Jael Pozo Lozano, representant dels Verds d'Andorra i presidenta de la Comissió de Cultura, Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat del Comú de la Massana, amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00727/10) p. 48

Compareixença

d'Aitor Carrera, de la Càtedra d'Estudis Occitans de la Universitat de Lleida, amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00714/10) p. 50

Compareixença

d'una representació de l'Institut Català d'Estudis Occitans amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00716/10) p. 52

Compareixença

d'Àlex Moga Vidal, alcalde de Vielha e Mijaran, amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00693/10) p. 60

Aquesta publicació és impresa en paper ecològic (definició europea ECF), en compliment del que estableix la Resolució 124/III del Parlament, sobre la utilització del paper reciclat en el Parlament i en els departaments de la Generalitat, adoptada el 30 d'abril de 1990.

El DSPC reproduceix només les intervencions orals fetes durant la sessió. La resta de documentació que acompanya la intervenció es pot consultar a l'expedient de la comissió.

Imprès a Multitext, SL

ISSN: 0213-7976 (general), 0213-7992 (sèrie C) · DL: B-3.468-1982 · www.parlament.cat

SESSIÓ NÚM. 42

La sessió s'obre a les deu del matí i vuit minuts. Presideixen Sergi Sabrià i Benito, i, en funcions, la vicepresidenta primera del Parlament, Anna Simó i Castelló, acompanyats dels secretaris en funcions Daniel Fernández González i Marina Geli i Fàbrega. Assisteix la Mesa de la lletrada Esther Andreu i Fornós. Hi són presents els diputats David Bonvehí i Torras, Mireia Canals i Botines, Lluís Guinó i Subirós, Annabel Marcos i Vilar, Àngels Ponsa i Roca, Joan Recasens i Guinot i Joan Maria Sardà i Padrell, pel G. P. de Convergència i Unió; Josep Cosconera Carabassa, pel G. P. d'Esquerra Republicana de Catalunya; Òscar Ordeig i Molist, pel G. P. Socialista; Dolors López Aguilar i Marisa Xandri Pujol pel G. P. del Partit Popular de Catalunya; Marta Ribas Frias i Sara Vilà Galan, pel G. P. d'Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa; Carina Mejías Sánchez, pel G. P. de Ciutadans, i Isabel Vallet Sánchez, pel G. Mixt.

Assisteixen a aquesta sessió el catedràtic de dret constitucional de la Universitat de Barcelona Joan Vintó i Castells; els membres de la comissió redactora del text base del Projecte de Llei del règim especial de l'Aran Josep Mir i Bagó i Joan Recasens i Calvo; el director de l'Oficina per al Desenvolupament de l'Autogovern, Xavier Bernadí i Gil; el catedràtic de ciència política de la Universitat Autònoma de Barcelona Joan Botella Corral; l'alcalde de Les, Emilio Medan Ane; l'expert en administració local Rufino Martínez Cau; el filòleg i lingüista Marçal Girbau Garcia; els representants d'Iniciativa per Occitània Gérard Jean Barceló i Domergue Sumien; el guarda del refugi de Saboredo Julián Sanllehy Caubet; la representant dels Verds d'Andorra i presidenta de la Comissió de Cultura, Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat del Comú de la Massana, Jael Pozo Lozano; el director de la Càtedra d'Estudis Occitans de la Universitat de Lleida, Aitor Carrera i Baiget; el director de l'Institut Català d'Estudis Occitans, Jaume Figueras i Trull, i l'alcalde de Vielha e Mijaran, Àlex Moga i Vidal.

ORDRE DEL DIA DE LA CONVOCATÒRIA

1. Compareixença de Joan Vintó i Castells, catedràtic de dret constitucional de la Universitat de Barcelona, amb relació a la Proposició de Llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00704/10). Comissió d'Afers Institucionals. Substanciació.
2. Compareixença de Josep Mir i Bagó, jurista i membre de la comissió redactora del text base del Projecte de Llei del règim especial de la Val d'Aran, amb relació a la Proposició de Llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00699/10). Comissió d'Afers Institucionals. Substanciació.
3. Compareixença de Joan Recasens i Calvo, jurista i membre de la comissió redactora del text base del Projecte de Llei del règim especial de la Val d'Aran, amb relació a la Proposició de Llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00700/10). Comissió d'Afers Institucionals. Substanciació.
4. Compareixença de Xavier Bernadí i Gil, director de l'Oficina per al Desenvolupament de l'Autogovern, amb relació a la Proposició de Llei del règim especial d'Aran

(tram. 353-00728/10). Comissió d'Afers Institucionals. Substanciació.

5. Compareixença de Joan Botella Corral, catedràtic de ciència política de la Universitat Autònoma de Barcelona, amb relació a la Proposició de Llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00706/10). Comissió d'Afers Institucionals. Substanciació.

6. Compareixença d'Emilio Medan Ane, alcalde de Les, amb relació a la Proposició de Llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00695/10). Comissió d'Afers Institucionals. Substanciació.

7. Compareixença de Rufino Martínez Cau, expert en administració local, amb relació a la Proposició de Llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00723/10). Comissió d'Afers Institucionals. Substanciació.

8. Compareixença de Marçal Girbau Garcia, responsable de l'Ostal d'Occitània de Tolosa i expert en l'euroregió, amb relació a la Proposició de Llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00709/10). Comissió d'Afers Institucionals. Substanciació.

9. Compareixença d'una representació d'Iniciativa per Occitània amb relació a la Proposició de Llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00712/10). Comissió d'Afers Institucionals. Substanciació.

10. Compareixença de Julián Sanllehy Caubet, guarda del refugi de Saboredo, amb relació a la Proposició de Llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00724/10). Comissió d'Afers Institucionals. Substanciació.

11. Compareixença de Jael Pozo Lozano, representant dels Verds d'Andorra i presidenta de la Comissió de Cultura, Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat del Comú de la Massana, amb relació a la Proposició de Llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00727/10). Comissió d'Afers Institucionals. Substanciació.

12. Compareixença d'Aitor Carrera, de la Càtedra d'Estudis Occitans de la Universitat de Lleida, amb relació a la Proposició de Llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00714/10). Comissió d'Afers Institucionals. Substanciació.

13. Compareixença d'una representació de l'Institut Català d'Estudis Occitans amb relació a la Proposició de Llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00716/10). Comissió d'Afers Institucionals. Substanciació.

14. Compareixença d'Àlex Moga Vidal, alcalde de Vielha e Mijaran, amb relació a la Proposició de Llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00693/10). Comissió d'Afers Institucionals. Substanciació.

La vicepresidenta primera del Parlament (Anna Simó i Castelló)

Diputades i diputats, compareixents, continuem amb les compareixences per al Projecte de Llei del règim especial d'Aran, que tindran lloc aquest matí i aquesta tarda.

Compareixença

de Joan Vintró i Castells, catedràtic de dret constitucional de la Universitat de Barcelona, amb relació a la Proposició de Llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00704/10)

Ara ens acompanyen Joan Vintró i Castells, catedràtic de dret constitucional de la UB; Josep Mir, jurista i membre de la comissió redactora del text base del projecte de Llei i Joan Recasens i Calvo, jurista també i membre de la comissió redactora del text base del projecte de Llei.

Tal com han anat fent durant les dues altres sessions de compareixences, si els sembla, prosseguirem amb el minutatge de deu minuts per cada compareixent, en una primera intervenció, tres minuts per als diputats i diputades ponents i, si de cas, la possibilitat, o en funció del contingut o del que s'escaigui de les intervencions, d'una rèplica, si calgués, petita.

Sense més demora, perquè ja anem amb gairebé deu minuts de retard sobre l'horari previst, agrair als compareixents que siguin aquí, la seva puntualitat britànica, i donar en primer lloc la paraula al senyor Joan Vintró, catedràtic de dret constitucional de la UB.

Joan Vintró i Castells (catedràtic de dret constitucional de la Universitat de Barcelona)

Moltes gràcies, senyora presidenta. En primer lloc vull agrair a la Comissió d'Afers Institucionals la invitació per participar en aquesta compareixença sobre la Proposició de Llei del règim especial de l'Aran, invitació que em permetrà compartir amb vostès algunes reflexions a propòsit d'aquesta iniciativa legislativa i invitació que també em permet retornar a aquesta casa, que ha estat la meua casa durant vint-i-cinc anys, professionalment parlant, com a membre dels serveis jurídics i, per tant, retrobar antics companys dels serveis jurídics, diputats, diputades amb les quals m'uneix amistat i molt bons records.

Bé, anant directament a l'objecte de la meua compareixença, no se'ls escaparà que és una llei relativament llarga i relativament complexa, per tant, ja els dic que la meua intervenció serà molt telegràfica, és a dir, diré unes quantes coses sobre alguns punts d'aquesta llei, però tot dit d'una manera molt esquemàtica, molt telegràfica, eventualment després, en el torn de preguntes, puc fer algun aclariment, i, per descomptat, estic a la seva disposició al marge, diguem, del formalisme de la compareixença per si s'escau, doncs, volen ampliar alguna de les coses que jo digui aquí.

Estructuraré la meua intervenció en dues parts –no s'espantin, seran també telegràfiques–, una primera part de consideracions generals sobre alguns punts de la llei i una segona part d'observacions concretes i de detall sobre aspectes molt específics de la llei.

La primera part, consideracions generals, glosaré tres punts, en primer lloc posar en relleu que aquesta proposició de llei és el compliment d'un mandat estatutari; en segon lloc, una consideració sobre la forma de la llei i, en tercer lloc, una consideració sobre la naturalesa jurídica de l'Aran.

Primer punt, aquesta proposició de llei o aquesta llei és el compliment d'un mandat, d'un mandat que deriva dels articles 11, 94.1 i disposició addicional cinquena, un mandat que l'Estatut, en aquesta disposició addicional cinquena, deia que s'havia de fer en el termini de quatre anys, per tant, és evident que l'única cosa que puc dir és que seria convenient que aquest mandat no s'endarrerís més del que ja s'ha endarrerit per les causes que, en tot cas, no vénen al cas, però, diguem, és un mandat que s'ha de complir i seria bo que es complís al més aviat possible i no s'endarrerís més.

Segon aspecte, la forma de la llei. Sobre la forma de la llei, de la connexió entre els articles 62.2 i 94.1 de l'Estatut, queda clar que l'especificitat de l'organització institucional de l'Aran i la garantia de la seva autonomia requereixen una llei especial, les lleis especials contemplades en l'article 62.2 de l'Estatut, és a dir, les lleis de desenvolupament bàsic que requereixen, per a la seva aprovació, la majoria absoluta del ple en una votació final de conjunt.

La llei aquesta no diu res de quina naturalesa és, de quin tipus de llei és la proposició de llei. Si tenim en compte que el mateix article 94, en el seu apartat cinquè, diu que «els aspectes relatius al finançament s'han de regular per llei» i el 94.5 no està contemplat en el 62.2, però, en canvi, la llei aquesta o la proposició de llei sí que regula la qüestió del finançament, bé, la qüestió que els trasllado és: tota aquesta llei ha de ser de desenvolupament bàsic? No seria, atès el seu contingut i que tracta coses que entren dintre del 94.1, però coses del 94.5, distingir en una disposició final quines parts de la llei són del tipus de llei de desenvolupament bàsic i, per tant, requereixen aquesta majoria absoluta per aprovar-la i també, si s'escau, per reformar-la més endavant, i quines parts, doncs, no entren dintre d'aquesta forma de llei de desenvolupament bàsic i, per tant, són susceptibles de reforma posteriorment com una llei ordinària.

Tercera consideració general, la naturalesa jurídica de l'Aran. Si vostès miren, consideren els articles 11.2, el capítol setè del títol segon de l'Estatut, evidentment, també l'article 94.1, tenen en compte també el que diu l'article 2.3 sobre l'organització territorial, tots aquests preceptes de l'Estatut, hi ha una sèrie de coses que jo crec que són clares i unes altres que potser no ho són tant. Què és clar? Que l'Aran és una entitat territorial singular. Segona, que és una entitat territorial singular de Catalunya, per tant, que forma part del que en podríem dir el sistema institucional de Catalunya, per tant, el sistema institucional de la Generalitat. Tercer, que ha de tenir un règim jurídic especial. I, quart, que no és equiparable o identificable amb els altres ens locals o als ens locals específicament esmentats en l'Estatut. Jo crec que aquestes quatre coses són clares.

Quines són les que, al meu parer, l'Estatut no deixa tan clares? Si aquesta entitat territorial singular que ha de tenir un règim jurídic especial, aquesta singularitat la porta a ser una entitat territorial totalment específica i no absolutament equiparable, en cap aspecte, a les altres entitats territorials i singularment als ens locals, o bé es pot entendre que l'Aran, en el context estatutari, és un ens local, evidentment, no equipara-

ble als altres ens locals específicament esmentats: vegueries, comarques, municipis, àrees metropolitanes, mancomunitats, però és un ens local, passa que un ens local amb unes característiques molt, molt especials i aquesta especialitat hauria d'aportar o podria aportar que la legislació general sobre ens locals, Llei de bases estatal, actualment la Llei 27/2013, i l'actual de Catalunya o la que està en tràmit actualment a Catalunya, no els serien d'aplicació, si més no en els aspectes essencials.

Què fa la llei? Bé, la llei jo crec que explícitament o de manera molt clara i directa no desfà aquest aspecte que ja no queda clar en el mateix Estatut. Si hom es mira l'organització institucional i sobretot l'ampli llistat de competències que la llei atribueix a l'Aran, i, a més, per mandat de la llei, en aquest cas, com a competències pròpies, hom pot pensar que, efectivament, la llei està situant l'Aran com un ens territorial completament específic i en absolut identificable, sota cap punt de vista, amb els ens locals.

Ara, si un també es mira la llei hi ha un parell de preceptes, doncs, en què la mateixa llei remet a la legislació de règim local com a dret supletori, quan parla de les potestats normatives diu: «Totes les potestats normatives màximes que li atorgui la legislació de règim local...» Per tant, la mateixa llei també, d'alguna manera, assumeix, per una banda, i de manera rotunda, el caràcter molt específic, singular de l'Aran, però tampoc el separa radicalment i absolutament dels ens locals.

Bé, en tot cas, potser aquesta qüestió de la naturalesa jurídica és una cosa que ens preocupa molt als juristes i als professors universitaris, i potser en termes... Amb això no vull dir que els professors universitaris ens ocupem de coses que només ens interessin a nosaltres i que no tenen sentit, no vull dir això, però també és veritat que en termes pràctics, que segurament potser és el que a vostès els pot interessar més, jo entenc que la qüestió rellevant és el fet de la idea de singularitat i d'especialitat. Si després es connecta o no amb els ens locals, bé, en tot cas això s'ha de veure de quina manera, però jo crec que hi ha suficient base estatutària per configurar institucionalment, organitzativament i competencialment l'Aran de manera diferent, i de manera diferent, o molt diferent als altres ens locals. Jo crec que hi ha base suficient, i, en aquest sentit, el desplegament que en fa la llei em sembla que té un arrelament estatutari innegable. La qüestió que queda per veure és si això es vincula, d'alguna manera, amb els ens locals, llavors s'haurà de veure en quins aspectes se'ls pot aplicar o se li podria aplicar a l'Aran això o no. Això és important sobretot des del punt de vista competencial.

És a dir, jo crec que la singularitat de l'Aran, des del punt de vista competencial com es desprèn d'aquesta llei, és important subratllar-ho des de l'entroncament d'això amb l'especificitat que marca l'Estatut i, per tant, separant-ho de la normativa general sobre règim local.

Qüestions concretes són específicament nou, i encara seré més telegràfic i aniré esmentant article per arti-

cle l'observació o consideració que em mereixen. Primera, article 5, la no inclusió de l'Aran en cap divisió territorial que no sigui ell mateix. Bé, aquest és un plantejament històric de la Vall d'Aran, perfectament legítim, el que passa que, evidentment, en el marc legal, constitucional, estatutari, la jurisprudència constitucional, transitòriament això, com ja la mateixa Llei de vegueries 30/2010 plantejava, fins que no es puguin modificar els límits provincials, tal com diu el Tribunal Constitucional i la Constitució, s'ha de fer per llei orgànica, doncs, aquesta, diguem-ho així, ubicació específica de l'Aran no integrada en cap altra, sobretot des de la perspectiva de la divisió provincial, doncs, evidentment, requereix uns elements normatius aliens al Parlament de Catalunya i que, per tant, això no podrà tenir una plena satisfacció fins que això no es pugui resoldre d'aquesta manera.

Segona observació concreta, article 6.1. Aquí es fa una afirmació molt rotunda sobre l'aranès com a llengua vehicular de l'ensenyament. Jo aquí simplement l'única cosa que m'atreveiria a suggerir és que es digui «la llengua normalment emprada com a vehicular», és el que diu l'Estatut sobre el català. Clar, si un fa una lectura, diguem-ho així, de la literalitat semblaria que a la Vall d'Aran l'única llengua vehicular seria l'aranès. Bé, jo crec que, des del meu punt de vista, la fórmula estatutària amb relació al català és normalment emprada, per tant, jo entenc que, efectivament, a la Vall d'Aran, l'ensenyament ha de ser preferentment en aranès, ara, no crec que exclusivament, sinó «normalment emprada», com es fa amb el català. Per tant, m'atreveiria a suggerir aquest afegit del «normalment emprada.»

Tercera observació concreta, article 16, consell de govern. És una institució que no estava prevista a la llei del 90, s'afegeix ara, el que passa és que, a diferència de les altres institucions, la proposició de llei no en defineix ni la funció, ni la composició, ho remet a un reglament orgànic. Ara, hi ha una cosa que a mi m'ha sorprès, i és que diu que «la composaran el síndic, el subsíndic i la resta dels consellers». Clar, si tots els consellers també formen part del consell de govern, on està la diferència entre el consell de govern i el Ple? Per tant, simplement apunto aquesta dificultat de distingir, des del punt de vista de la composició, el consell de govern del Ple si hi ha la resta dels consellers, o la resta dels consellers són tots. En tot cas, jo entenc que si és un consell de govern seran aquells consellers que el síndic designi com a membres del Govern i no els de l'oposició, en aquest cas.

Quarta observació concreta, article 21, sistema electoral del Consell General de l'Aran. Aquí es fa una menció a la, literalment, llei d'Hont. Bé, jo tinc dos observacions a fer aquí, no hi ha una llei d'Hont. Hont era un senyor que es va inventar una fórmula de càlcul del sistema d'atribució d'escons per la via del sistema proporcional, és cert que en el llenguatge periodístic s'utilitza això de la «lleï d'Hont», jo crec que en una llei no s'hauria de posar «la lleï d'Hont», s'hauria de dir «la fórmula d'Hont», «el sistema d'Hont», és a dir, una altra fórmula, una altra expressió que no sigui «lleï d'Hont».

Segona observació, clar, la fórmula Hont és una fórmula del sistema proporcional, però, clar, amb el sistema electoral que planteja la Proposició de llei, el sistema proporcional en totes aquelles circumscripcions, terçons, en els quals s'elegeix un conseller, aquí no hi ha sistema proporcional que valgui i no hi ha llei d'Hont que valgui, aquí s'aplica el sistema majoritari. Per tant, clar, dir que s'aplicarà la fórmula d'Hont a tots els terçons o circumscripcions..., és evident que s'aplicarà en aquells en què es pugui aplicar, és a dir, en aquells que, com a mínim, n'hi hagi dos, però en els que n'hi hagi un allà s'aplica el sistema majoritari, no hi ha fórmula proporcional que valgui.

Cinquena observació concreta, articles 27.1 i 28.8, sobre la moció de censura i sobre la qüestió de confiança. Sobre la moció de censura, a mi m'ha sorprès una mica que el requisit de presentació sigui el mateix requisit que el d'aprovació, és a dir, requisit de presentació i aprovació amb majoria absoluta. Bé, el normal és que el requisit de presentació sigui de tal manera que es confereixi a la minoria la possibilitat de presentar la moció de censura, la possibilitat que la moció de censura és també un instrument de control parlamentari, no és només un instrument de recanvi quan un ja sap, d'antuvi, que pot enderrocar al que governa, sinó que és un instrument que, encara que un sàpiga que la perdrà, la planteja per discutir i debatre. Per tant, identificar el requisit de presentació amb el requisit d'aprovació em sembla, des del meu punt de vista, inadequat.

Em queden dos observacions concretes. L'article 28.8, la qüestió de confiança lligada a l'aprovació dels pressupostos. Llavors es diu: «Si la qüestió de confiança no es guanya, caldrà presentar una moció de censura i si la moció de censura no...» Bé, jo crec que aquí s'introdueix un element d'una complexitat molt gran en què vull entendre que sembla com obligat que es pugui presentar una moció de censura o que s'hagi de presentar una moció de censura, però la moció de censura és constructiva i vostès saben molt bé que la moció de censura constructiva no és fàcil de presentar. Quan es diu «si no s'aprova» vol dir també «si no es presenta», llavors potser sí que quedaria clar: «si no es presenta o no s'aprova la moció de censura, s'entendrà, doncs...» el que es digui allà. Jo crec que la redacció d'aquesta qüestió de confiança lligada a l'aprovació pressupostària s'hauria de precisar millor.

Sisena, article 69.2.g. Entre les funcions de la comissió bilateral, diu: «Fer el desplegament normatiu.» Home, jo crec que la comissió bilateral no ha de fer i aprovar el desplegament normatiu de la llei, el que ha de fer és preparar-la, però no fer-la; fer-la semblaria que se li donin les potestats normatives a la mateixa comissió bilateral Aran-Generalitat, que crec que no és el cas.

Setena, article 74.1.c, diu: «L'Aran necessita finançament per a les seves competències, per a la seva organització i per a fer polítiques pròpies.» No entenc què vol dir això de les «polítiques pròpies», al marge de les competències. És a dir que un ens pot fer polítiques pròpies en el marc de les seves competències; fora de

les seves competències, quines són aquestes polítiques pròpies? Em planteja aquest dubte.

Vuitena, article 74.5, hi ha una limitació o condicionament de la iniciativa legislativa pressupostària del Govern de l'article 212 de l'Estatut. Crec que aquí s'està condicionant la iniciativa legislativa pressupostària del Govern a l'article 74.5.

I última –i aquesta jo crec que és important perquè afecta les potestats de vostès com a parlamentaris–, article 78, aquí es diu o s'estableix «un mecanisme de reforma de la llei de l'Aran en el qual es diu: «Només es farà de la manera...» que es diu allà. I entre aquest «només» no es contempla la iniciativa legislativa dels grups parlamentaris i dels diputats del Parlament de Catalunya, reconeguda per l'article 62.1. Per tant, jo crec que aquí s'està desconeixent l'Estatut, en l'article 78, de la llei d'Aran, quan es nega la iniciativa legislativa per reformar aquesta llei als grups parlamentaris i als diputats del Parlament de Catalunya i es va més enllà d'allò que permet l'article 94.4 de l'Estatut, que sí que reconeix a l'Aran el dret de participar –de participar– en totes les iniciatives legislatives, no només de reforma de la llei de l'Aran, sinó de totes les coses que afectin l'Aran, ara, eliminar la iniciativa legislativa dels diputats i grups parlamentaris, crec que és contrari a l'article 62.1.

Res més i moltes gràcies.

La vicepresidenta primera del Parlament

Té la paraula ara el senyor Josep Mir i Bagó.

Compareixença

de Josep Mir i Bagó, jurista i membre de la comissió redactora del text base del Projecte de llei del règim especial de la Val d'Aran, amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00699/10)

Per un termini de deu minuts.

Josep Mir i Bagó (membre de la comissió redactora del text base del Projecte de llei del règim especial de l'Aran)

Moltes gràcies, presidenta. Moltes gràcies a la cambra que m'hagi convidat a aquesta sessió i pugui reviuir alguna estona d'aquesta mateixa sala, només que, en comptes d'estar assegut aquí, a l'altre costat.

A veure, intentaré cenyir-me als deu minuts previstos. D'entrada, el que m'agradaria és subratllar el salt endavant que suposa aquesta llei molt important respecte a la llei del 90, salt endavant coherent també amb el marc estatutari substancialment diferent: mentre que a l'any 90, la referència de l'Estatut del 79 era una referència molt com de passada pràcticament, l'Estatut del 2006 dona, a bastament, una base jurídica molt important per fer una regulació substancialment més ambiciosa i, a més a més, quan es comença a preparar aquesta regulació ja hi ha també un pòsit de transferències prou important com per saber que, més enllà del règim general, hi havia un contingut en serveis pú-

blics amb activitats concretes del consell, doncs, que el que es volia és donar més consistència, més certesa, més seguretat jurídica.

M'agradaria també destacar el procés d'elaboració seguit per aquesta llei que, si bé és veritat, com acaba de dir el doctor Vintó, que ha portat –i no hauria d'haver passat–, doncs, a trencar els límits temporals previstos per l'Estatut, sí que, en canvi, bé, ha donat unes oportunitats de participació i de negociació molt profundes com difícilment s'assoleixen en la majoria de lleis que fa aquest i qualsevol altre Parlament. A mi em va tocar, vaig tenir el plaer de poder participar en un tram curt d'aquest viatge, però, realment, va ser molt enriquidor per als qui van participar-hi i penso que després aquell que havia set un treball, doncs, substancialment generat en l'àmbit del consell general, a partir del moment que es comparteix amb una ponència del Parlament i es fa una ponència conjunta penso que realment és un treball a fons, un treball que potser tècnicament fa que quedin coses... Sempre, quan les coses s'elaboren –les coses jurídiques s'elaboren en grup– sempre tècnicament s'han de corregir després. Aquí, afortunadament, ha vingut el Joan Vintó, i hauran vingut altres persones que hauran apuntat coses que calia retocar, però des del punt de vista polític, que, probablement, és el primer que ens hem de plantejar, i des del punt de vista social, un procés d'elaboració pausat, meditat, negociat com aquest jo crec que és una lliçó a prendre. Les lleis són lleis que han de tenir vocació d'una certa perdurabilitat en el temps i és bo que a l'hora de fer-les siguem capaços d'integrar els sentiments, les posicions i les reflexions de tot plegat.

Penso que també aquesta llei, una altra cosa que val la pena destacar, és la sòlida posició institucional en què queda el Consell General de l'Aran reflectida, entre d'altres, sobretot a l'article 6 d'aquesta proposició. El fet que el consell general assumeixi la gestió ordinària de l'Administració de la Generalitat en el territori, més enllà de les competències pròpies, una llarguíssima llista de competències pròpies que li atribueix aquesta llei; el reconeixement al síndic, la representació ordinària de la Generalitat en el seu territori, tot això, doncs, contribueix a un reconeixement institucional molt sòlid que, certament, ha estat la base de la consideració de l'Aran com quelcom més que un ens local.

Aquesta és una reflexió, que a mi m'ha agradat molt el que ha dit el Joan Vintó amb relació a aquest tema, que si bé potser en el text de la llei convindria acabar-ho de reblir una mica més, era ja una intenció inicial deixar clar que l'Aran no és un ens local o, millor dit, que no és només un ens local, que assumeix també algunes funcions pròpies de l'Administració local, però que és molt més que això. El que passa, potser, és veritat, que en els primers articles, sobretot en l'article 3, no es diu amb la contundència que potser seria desitjable dir-ho i, en aquest sentit, doncs, dono clarament suport a les observacions que feia en Joan Vintó de destacar potser una mica més el caràcter especial de l'entitat, però, tal com passa, per exemple –i salvant molt les distàncies– amb els consells insulars a les Balears, que són entitat local però també són institució

de la comunitat autònoma, doncs, el consell general és institució de la Generalitat, és una institució de caràcter especial que assumeix, en el seu territori, funcions pròpies de l'Administració local en altres àmbits i recursos també propis de l'Administració local en altres àmbits, però que va més enllà. I això, certament –i sobretot en els moments actuals– té una importància pràctica important perquè des del moment en què des del Govern de l'Estat s'intenta minvar l'àmbit de l'autonomia local assegurem-nos que aquests intents no afectin també al Consell General de l'Aran, valdria la pena d'assegurar-ho.

Més enllà d'aquestes reflexions generals, aniré molt ràpidament a tres o quatre qüestions molt concretes que voldria comentar, doncs, de mirar..., que crec que s'haurien de retocar una mica perquè probablement hi ha algun oblit o alguna errada al darrere. A una d'aquestes, ja s'hi ha referit en Joan Vintó quan diu: «El consell de govern té la mateixa composició que el consell general.» És obvi que això no és correcte, però és que, a més a més, una de les funcions que la mateixa llei atribueix al consell general..., perdó, al síndic és elegir els membres del consell de govern. Per tant, s'hauria de retocar aquest article perquè el consell de govern és, òbviament, un consell nomenat pel síndic per exercir les funcions de govern, per tant, ha d'estar format per consellers, però no coincideixen, no han de coincidir tots els consellers. Jo, en aquest sentit, l'article 16.1 caldria retocar-lo una mica.

A l'article 17 també hi ha una petita disfunció quan diu que «l'oïdoria de comptes és integrada pels consellers generals designats pel síndic.» I, després, en l'apartat segon, diu que «l'elecció dels membres de l'oïdoria de comptes l'ha de fer el consell general», i dintre de les atribucions del consell general diu: «Elegir els membres de l'oïdoria de comptes...», que és el normal. És a dir, les funcions que té l'oïdoria de comptes com a control de la gestió econòmica és més normal que la seva designació la faci el consell general i no pas el síndic, i, per tant, aquí jo diria que crec que s'hauria de revisar en el sentit que la designació aquí no la fa el síndic sinó que el normal és que la faci el consell de govern.

I després també he trobat una altra referència, que és l'article 33, referit a l'Acadèmia Aranesa de la Llengua, que hi trobo a faltar, en aquesta llei com a mínim, determinar qui designa els membres de l'Acadèmia, és a dir, aquesta llei dedica uns quants articles a regular l'Acadèmia Aranesa de la Llengua i no veig ni en aquests preceptes, ni en la llista d'atribucions del consell general ni del síndic que ningú tingui atribuïda la competència per a designar aquests membres. Bé, crec que caldria clarificar-ho perquè sinó, qui seran aquests membres, no? Es tipifica bé quin perfil han de tenir. Diu: «Fins a vint-i-un acadèmics numeraris nomenats entre persones de reconegut prestigi lingüístic i científic, etcètera, fins a setze acadèmics nomenats per l'acadèmia...», en aquest cas, sí perquè seria per, dir-ho d'una manera, per cooptació, i el tercer apartat també, no? Però el primer apartat, aquest «vint-i-un acadèmics numeraris nomenats entre persones de reconegut prestigi» hauria de dir la llei qui

els nomena, segurament el consell general, o no, no ho sé, això, en tot cas, és un aspecte que els convidaria a concretar.

Bé, i diria que des del meu punt de vista res més. Quedo a la seva disposició per a qualsevol aclariment.

La vicepresidenta primera del Parlament

Moltes gràcies.

Compareixença

de Joan Recasens i Calvo, jurista i membre de la comissió redactora del text base del Projecte de Llei del règim especial de la Val d'Aran, amb relació a la Proposició de Llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00700/10)

Seguidament té la paraula Joan Recasens, jurista i membre també de la comissió redactora, per deu minuts.

Joan Recasens i Calvo (membre de la comissió redactora del text base del Projecte de Llei del règim especial de l'Aran)

Bon dia a tothom. En tot cas voldria primerament agrair la confiança feta per la comissió al citar-me en aquesta compareixença per, no tant formular propostes, entenc jo, sinó, d'alguna manera, compartir algunes reflexions o fins i tot dubtes que, d'alguna manera, m'ha suggerit el text de la proposició de llei.

En tot cas jo, intentant cenyir-me al format de la compareixença i una mica intentant també ser breu i esquemàtic, voldria, d'alguna manera, fer referència amb la meua intervenció a tres aspectes en concret de la llei. Un, que seria el tema de la posició institucional del consell, que, d'alguna manera, ja s'hi han referit tant el professor Vintró, com el professor Mir; un altre, el tema del règim de competències i alguns elements que podrien introduir, des del meu modest punt de vista, alguna certa inseguretat jurídica, i, finalment, el tema del règim lingüístic i, no només el règim lingüístic, bé, o dintre del règim lingüístic, el tema de l'autoritat lingüística que s'assigna a l'Acadèmia Aranese de la Llengua.

En tot cas, començant pel tema de la posició institucional del consell, efectivament, aquesta llei, de fet, no la llei sinó a l'Estatut del 2006 hi ha un salt important amb relació al que era l'Estatut del 79 i al que va ser a la Llei del 90, la llei vigent, diguem-ne, del règim especial de l'Aran. És evident, diguem, que en la llei vigent, a la Llei 16/1990, d'alguna manera es configurava o es configura, de fet, l'Aran com una comarca de règim especial, i tant en aquesta llei però també en el text refós de la Llei d'organització comarcal, doncs, es contempla justament aquesta qüestió. L'Aran és una comarca amb un règim especial i, en tot cas, se li aplica supletòriament la normativa comarcal, la legislació en matèria d'organització comarcal.

Efectivament, aquí hi ha un salt, no?, un salt important en l'Estatut i, tal com s'ha assenyalat abans, de fet, el mateix Estatut regula en capítols diferents, en el capítol

setè, dintre del títol segon, el que és la institució de l'Aran o el que en podríem dir l'organització de l'Aran diferenciant-lo amb el que és la regulació del sistema de govern local, que està en un altre capítol, el capítol sisè d'aquest mateix títol. I, efectivament, això té una translació, ja s'ha dit, amb l'article 5 d'aquesta proposició de llei, on s'assenyala que l'Aran, d'alguna manera, no s'integra en cap altre organització territorial diferent a ella mateixa, és a dir, no s'integra dintre del sistema o subsistema, si es vol, d'organització local.

Arran d'això, d'alguna manera, en la llei hi ha un precepte que a mi em sembla que potser hauria de ser motiu de reflexió que, a més, està en un lloc des del meu punt de vista inadequat, en una disposició transitòria. La disposició transitòria segona de la llei contempla o assenyala, fa referència, parla de «l'Aran i la Constitució», i diu: «En el marc d'una modificació de la Constitució espanyola, el Parlament ha de proposar el reconeixement de l'autonomia política de l'Aran.» A banda que potser el lloc és inadequat, perquè una disposició transitòria, diguem-ne, el que pretén és resoldre els problemes de temporalitat que té l'aplicació d'una llei, clar, dóna la impressió que aquí el legislador o el proponent, en definitiva, d'aquest text, d'alguna manera seria potser una manca o, al seu entendre, una manca de suport constitucional, diguem-ne, en una reforma o en una modificació d'aquesta naturalesa que, d'alguna manera, no es ve, diguem-ne, a regular un òrgan o un ens local especial, sinó que es ve a regular una institució de caràcter singular que, com ha assenyalat el professor Mir, doncs, reuneix condicions, diguem-ne, d'ens que exerceix competències autonòmiques o governatives i també competències pròpies d'una entitat supramunicipal local.

Jo em pregunto si aquest precepte és adequat, és a dir, si s'ha de plantejar, doncs, instar una reforma constitucional o dins del marc d'una reforma constitucional plantejar aquesta qüestió, bàsicament per dues qüestions: primerament, perquè, òbviament, a ningú se li escapa que una reforma constitucional és un procés complex, i, d'altra banda, perquè, possiblement, això denota o pot donar a entendre que hi ha, efectivament, aquesta sensació d'exigència d'una certa cobertura constitucional en una operació d'aquest tipus, malgrat, com dic, que l'Estatut, d'alguna manera, ja defineix com defineix l'Aran.

Des del meu punt de vista, a veure, jo voldria, potser que compartís una reflexió, almenys voldria fer-los una reflexió en veu alta. A mi em dóna la impressió que hi ha base constitucional perquè, d'alguna manera, tant l'Estatut, com la llei, en aquest cas, especial reguli l'Aran amb aquesta naturalesa d'una entitat singular, no? Fins i tot, d'alguna manera podríem recordar que el Tribunal Constitucional quan parla dels drets històrics, quan parla de la disposició addicional primera de la Constitució, encara que a vegades, moltes vegades fa referència als territoris bascos i a la Comunitat Foral de Navarra, d'alguna manera fa una definició en la llei, en concret amb la sentència de la llei de territoris històrics bascos, que s'escauria en el cas de l'Aran. Diu, bé, aquests territoris són territoris que d'alguna manera ja tenien un règim singular

i que aquest règim singular, diguem-ne, va anar més enllà, va resistir al procés d'unificació del dret públic a què va portar el Decret de Nova Planta i va arribar, com a mínim, fins ben entrat el segle XIX, que és el cas de l'Aran, no? L'Aran, d'alguna manera, s'incorpora a la Corona catalano-aragonesa amb el Tractat d'Emparança, se li reconeix dos segles més tard la *Querimònia* en què s'estableix un règim especial i aquest règim especial arriba fins passat ja el primer terç del segle XIX. Per tant, d'alguna manera, bé, jo crec que aquí hi ha una qüestió, diguem-ne, a considerar.

Però, de totes maneres, crec que, a banda que dic que aquesta disposició transitòria no sé si és particularment adequada, jo crec que sí que caldria, d'alguna manera ja s'ha dit abans, modificar alguna normativa estatal amb relació a aquesta qüestió. Jo comparteixo amb el professor Mir que, possiblement si haguéssim d'establir un paral·lisme de l'Aran amb una altra institució espanyola, possiblement serien els Consells Insulars Balears, no?, on d'alguna manera hi ha aquesta doble funció d'exercici de competències autonòmiques i també pròpies de l'autonomia i també locals, a més amb una organització també peculiar.

Possiblement valdria la pena que es promogués una modificació de la Llei de bases de règim local que, igual que passa quan parla dels règims especials, doncs, la Llei reconeix que hi ha un seguit d'institucions com són la dels territoris forals, com són els consells insulars, com són també tant els Cabildos canaris o la Mancomunitat provincial, que d'alguna manera són les províncies allà, que tenen un règim especial. De la mateixa manera que la Llei de bases reconeix que hi han unes institucions peculiars que tenen un règim especial, simplement les reconeix, després es regulen en altres llocs, els consells insulars els regula l'Estatut i la seva Llei específica, doncs, possiblement també seria bo que això passés en el cas de l'Aran.

I, evidentment, ja també s'ha assenyalat abans, òbviament, el fet de donar compliment a l'article 5, és a dir, que l'Aran no s'integra en una altra organització territorial que no sigui ella mateixa, doncs, el que portaria és, lògicament, d'acord amb el 141.1 de la Constitució, promoure la corresponent modificació de la divisió provincial, que s'ha de fer mitjançant llei orgànica.

Molt ràpidament també, hi hauria el tema competencial. Jo voldria destacar aquí dos preceptes, bé, un precepte i un tipus d'assignació de competències que contempla la llei, no? Un és l'article 35.3 de la proposició, que diu que, d'alguna manera, s'atribueix al consell o a l'Aran totes aquelles competències de caràcter executiu que no s'hagin atribuït expressament a altres administracions públiques. Per tant, d'alguna manera aquí es trenca el sistema d'atribució positiva de competències, expressa de competències, per anar a una clàusula més residual. Clar, aquí planteja això, des del meu modestíssim punt de vista, una certa inseguretat jurídica, o molta inseguretat jurídica, tota vegada que, sobretot l'Administració de l'Estat, s'atribueix competències a partir de títols transversals o de títols genèrics, com poden ser l'article 149.1.1 de la Constitució, el 149.1.13 i, per tant, es fa difícil determinar o preci-

sar quines són aquestes competències residuals que li correspondrien a l'Aran.

Justament per això, perquè les competències estatals tampoc estan precisades i també s'emparen moltes vegades en títols de caràcter general i transversal. Això, d'altra banda, planteja també problemes pel que fa al finançament d'aquestes funcions indeterminades, no?, que, potser aquí entenc jo que caldria precisar.

Un altre tema, des del punt de vista competencial, que a mi em sembla que potser valdria la pena reflexionar-hi, si més no, bé, almenys no sé si aclarir-ho, és que en el mateix text hi ha algunes competències, l'article 47.2, l'article 52.2, en què es diu que «l'Aran les exercirà en règim de delegació», eh?, diu «les exerceix en règim de delegació», amb la qual cosa no queda clar si estem davant d'una, per exemple, en l'àmbit de l'habitatge, i en algun altre àmbit també, en l'àmbit de turisme es contempla també aquesta qüestió. No em queda clar si aquí estem davant d'una delegació legislativa, per tant, ens delega, ja la mateixa llei delega, o si d'alguna manera cal, com passa amb les delegacions interadministratives, l'Aran hagi d'acceptar aquesta delegació. I d'altra banda també, diguem, quin és el finançament que ha de tenir l'exercici d'aquestes competències, que des del meu punt de vista hauria de ser la que acceptés l'Aran diferent de les dotacions del fons de cooperació que, si més no, encara que en un primer moment hi ha un sistema paccionat de determinar-lo, en el cas que no hi ha acord, sempre hi ha una alternativa que contempla la llei per determinar aquest fons.

Un tercer punt, que a mi sí que m'introdueix bastants dubtes, en tot cas jo els els voldria transmetre, també és el tema del règim lingüístic i, en concret, la determinació de l'autoritat lingüística.

En la llei de l'aranès de l'any 2010 es contemplava l'Institut d'Estudis Aranesos com a autoritat lingüística, partint de la base –es deia allà– que s'havien de fer les modificacions normatives o d'altra naturalesa necessàries perquè aquest institut, que era un organisme no sé si podríem dir un organisme autònom perquè tampoc el seu procediment d'aprovació va ser justament el d'organisme autònom, va ser un organisme creat pel consell general, i, en tot cas, la Llei de l'aranès el que deia era que s'havia d'adaptar a aquesta condició acadèmica aquest institut. Això es va fer amb un decret del 23 de gener d'enguany, en què es reconeixia el caràcter acadèmic, d'acadèmia, de l'Institut d'Estudis Aranesos.

El que passa és que aquí hi ha un element que jo crec que mereixeria una certa clarificació. És a dir, mentre l'Institut d'Estudis Aranesos és una institució pluridisciplinària: té la secció de llengua, té la secció d'història, té la secció també de dret, per tant, podia ser una acadèmia pluridisciplinària, tal com passa amb l'Institut d'Estudis Catalans, en canvi, en el decret de 23 de gener, es feia referència com a finalitat única de l'institut: «realitzar les funcions d'autoritat lingüística», i es referia només a la secció de llengua. Per tant, no queda clar si aquest caràcter acadèmic que li dotava aquest decret de l'institut, doncs, es referia només a

aquesta secció o es referia també a les altres seccions, eh?, secció, ja dic, d'història o secció de dret i, per tant, no quedava clar si aquestes altres seccions podien continuar funcionant o operant com a organisme que era del consell.

La llei no resol totes aquestes qüestions perquè, per exemple, a mi em plantegen, hi han dos dubtes, no?, un és que en la mateixa llei es preveu que allà on a la legislació vigent parla de l'Institut d'Estudis Aranesos a partir d'ara s'ha d'entendre que es fa referència a l'Acadèmia Aranesa de la Llengua. No queda clar si això vol dir, diguem, hi ha aquí una subrogació, una substitució, una successió d'entitats, i possiblement això s'hauria d'aclarir. És a dir, si d'alguna manera això, més enllà d'aquest canvi terminològic comporta que aquesta nova acadèmia, aquesta acadèmia substitueix l'Institut d'Estudis Aranesos i aleshores, en tot cas, jo crec que aquí caldria establir una regulació del que passa pel que fa als béns, als drets, a les obligacions, etcètera, que pugui tenir en aquest moment aquest institut, partint de la base que sempre planeja aquesta qüestió de si les altres seccions van ser incorporades, com dic, al caràcter acadèmic com acadèmia de l'Institut d'Estudis Aranesos.

Val a dir que a la llei, en concret, jo entenc que hi ha una certa contradicció entre l'article 30 i l'article 31. A l'article 30, quan es parla de l'Acadèmia Aranesa de la Llengua, es fa referència a aquesta institució com a òrgan consultiu no només en matèria de llengua sinó també en matèria d'història, en matèria de patrimoni, en matèria de dret, amb la qual cosa sembla que hi ha una certa contradicció entre finalitat pluridisciplinària i el mateix nom. Potser si es dedica, a banda de la llengua, al dret, a la història, al patrimoni, potser, igual com passa amb l'Institut d'Estudis Catalans, no?, potser valdria la pena mantenir el nom d'Institut d'Estudis Aranesos. Això entra una mica en contradicció, com dic, amb l'article 31.3 que, quan parla també de l'organització torna a fer referència només, em sembla que és el 31.3, el 31, el 33, perdó, torna a fer referència al caràcter estrictament d'acadèmia dedicada com a autoritat lingüística.

Una última qüestió –i aquí acabo i perdoneu per l'allargament– és, en concret, l'article, crec que és l'article 31, en concret l'article 31.3, que fa referència a l'exigència «de col·laboració» –es diu allà–, «de l'Acadèmia Aranesa de la Llengua amb les altres institucions equivalents de la resta de territoris de l'àmbit de l'occità de cara a establir o a determinar la normativa lingüística de referència del conjunt de la llengua occitana.» Dóna la impressió que aquest precepte estableix una obligació de l'Acadèmia Aranesa de participar, juntament amb les institucions anàlogues, en la modificació d'aquesta normativa que no només afecta l'Aran sinó que afecta el conjunt del territori occità i, per tant, afecta el provençal, afecta altres modalitats o altres varietats lingüístiques de l'occità.

Jo entenc que aquí potser la llei, des del meu punt de vista, hauria de ser més respectuosa en l'àmbit propi de l'acadèmia, en l'àmbit propi, diguem, acadèmic i, possiblement hauria de ser, la llei hauria d'habilitar, evidentment, aquesta col·laboració però no obligar-la,

com sembla que fa el precepte i, en tot cas, hauria de ser en l'àmbit de la col·laboració i, en concret, de la decisió pròpia de l'acadèmia el que hauria possiblement de determinar aquesta col·laboració amb altres institucions equivalents del territori occità per realitzar aquesta funció normativa.

Res més. I moltíssimes gràcies.

La vicepresidenta primera del Parlament

Moltes gràcies. I atès que les següents compareixences estan previstes per a dos quarts de dotze comencem de seguida ja amb les intervencions dels grups parlamentaris.

En primer lloc, en nom d'Esquerra Republicana té la paraula el diputat Josep Cosconera.

Josep Cosconera Carabassa

Gràcies, presidenta. Senyor Vintró, senyor Mir, senyor Recasens, benvinguts en nom d'Esquerra Republicana en aquesta comissió de l'Aran. Bé, seré al més breu possible.

El senyor Vintró, que ha parlat que hi hauria preceptes de la llei que requeririen una qualificació més forta per a l'aprovació, creu que en una disposició transitòria es podria dir en quins articles es necessitaria aquesta qualificació reforçada? També li voldria preguntar al mateix senyor Vintró si pot ser un motiu de conflicte la indefinició ambigua de l'Aran, no?, de dir actualment no pot ser una vegueria perquè les vegueries ja sabem com estan, no pot ser una comarca perquè, lògicament, l'Aran no és una comarca... Quin nom suggeriria, diguéssim, per denominar l'Aran, potser «territori autònom de l'Aran» o quin fos, però que no fos assimilable a una comarca sinó a una cosa diferent. Això és el que li volia preguntar.

Després el senyor Mir ha parlat de l'acadèmia..., de qui nomena els vint-i-un membres de l'acadèmia? Jo entenc que els ha de nomenar, per consens, el consell d'Aran, però està bé que hagi fet aquesta reflexió perquè, lògicament, els membres, a part de tindre una titulació i de reconegut prestigi, doncs, lògicament, haurien de tindre el màxim consens possible.

També ha estat molt interessant l'observació de qui nomena el Consell de l'Aran i els membres de Govern de l'Aran. Està clar que aquí en la llei aquesta no està ben especificat i la seva observació, doncs, lògicament per part nostra també la recollirem.

I al senyor Recasens li voldria preguntar si amb aquesta llei hi podria haver algun apartat, alguna disposició transaccional que parlés específicament que l'Aran manté els seus drets històrics, tot i aquesta llei que es fa, per tindre aquesta garantia que sempre conservarà els drets històrics, i no sé si això encabiria en aquesta llei o requeriria un acord de reforma constitucional. I també, quan ha parlat de la llengua de l'Acadèmia Aranesa, en el seu article 31.3, és cert, no?, que diu: «L'Acadèmia de la llengua ha de col·laborar...», potser dient «l'acadèmia de la llengua col·laborarà...» (algú diu:

«...pot col·laborar...»), amb «pot col·laborar», doncs, ja s'adaptaria a aquest article.

Molt bé. Moltes gràcies.

La vicepresidenta primera del Parlament

En nom del Grup Parlamentari Socialista té la paraula el diputat Òscar Ordeig.

Òscar Ordeig i Molist

Gràcies, presidenta. Bon dia a totes i a tots. Gràcies als compareixents, el senyor Vintó, senyor Mir, senyor Recasens. Aniré ràpid i m'he apuntat aquí quatre punts molt telegràfics.

Primer, evidentment, coincidir amb els ponents de la importància d'aprovar aquesta llei, que ja anem tard i que, per tant, s'ha d'aprovar i per part del nostre grup, i crec que hi ha cert consens que cal que arribi a bon port i que vegi la llum d'una vegada. Per altra banda, tenim un dubte, primer, m'ha semblat sobretot, ha anat planant a les tres intervencions, sobretot potser hi ha fet més èmfasi el senyor Recasens, però dic: entenem que proposa de modificar lleis de rang superior, lleis autonòmiques i estatals o la mateixa Constitució per tal que no hi hagi problemes de competències i problemes d'incompatibilitats amb divisions territorials, amb temes de realitats nacionals, amb temes de definicions fins i tot que puguem fer a l'exposició de motius, que ja les hem viscut en altres tramitacions? Per tant, ens està proposant això, que modifiquem aquestes lleis? Perquè crec que seria un tema molt important a tenir en compte en el procediment i sobretot de cara que no haguem de lamentar segones impugnacions.

Dintre també d'aquesta reflexió, parlem de «realitat territorial singular». En algunes també de les compareixences hi havia compareixents que proposaven anar un pèl més enllà. És possible, al seu entendre, parlar de «realitat nacional», sí, no? És el que ens demanen també la gent de l'Aran i per tant, això es podria, al seu entendre, incorporar substituint aquesta definició també que fem a vegades?

Un altre punt, l'aprovació de la llei. L'Estatut diu que els temes que afecten l'Aran s'han de fer amb la participació de les institucions araneses i, per tant, entenem que aquesta llei afecta molt directament a part de la participació que s'hagi pogut fer. Cal que l'aprovació abans que s'aprovi al Parlament s'aprovi al consell general, es parlava fins i tot de fer una consulta, els aranesos ja diran, no sé si podríem anar tan enllà, però creuen que abans ha de passar per les institucions araneses el text en què estem, treballant? Nosaltres entenem que sí.

Un altre punt, el sistema electoral. Ens estranya que hagin fet, segurament, un copiar, enganxar, sobretot els membres de la comissió redactora, del sistema electoral, el mateix que teníem. Tot ha canviat molt, la demografia ha canviat i, per tant, un expert que també havia comparegut ens deia «el sistema electoral, poden establir un sistema singular, evidentment, en els terçons, però sí que haurien d'establir un criteri molt

clar, de dir, doncs, mira, els terçons estan més allunyats, els prioritzem o tenen una ponderació diferent a..., no sé, però un criteri molt clar. Ens trobem que terçons que tenien segurament la mateixa població en el seu moment i tenien un conseller en aquests moments la seva població és totalment diferent, amb més de vint anys, i continuen tenint el mateix conseller. Per tant, no és una mica arbitrari al final el sistema i, per tant, evidentment, ja no dic amb el sistema d'Hont, que aquí ja, evidentment, no entraré.

I, per últim, el finançament, s'ha comentat també en algun moment. El títol 5, primer de tot no s'hauria de complementar; dos, parla de pressupost de la Generalitat, la comissió bilateral, parla de possibilitat que es transfereixin tributs, tributació pròpia, tributs compartits amb la Generalitat, però tot això dóna la sensació que és molt, molt bàsic, de dir, home, però, tot això quan val? Podrem fer-ho, no podrem fer-ho? Serà un sistema en el qual la Generalitat tindrà la paella pel mànec? Ha de ser així? Ho farem *a posteriori* o s'anirà fent a través de la comissió bilateral? Ho farem *a posteriori* amb una altra normativa? No hauríem, potser, d'afinar una miqueta més aquí perquè no ens passi, eh? Actualment, amb el sistema actual s'ha de saber que el consell general té molts problemes per tancar el finançament, per la crisi, i tots ho entenem, però sí, segurament, ens falta un sistema més acurat de dir, escolti, i tot això com anirà?, pel Parlament, pel Govern de la Generalitat i pel Govern del consell general i, per tant, aquest punts, aprovació de la llei, sistema electoral i finançament.

Moltes gràcies als compareixents.

La vicepresidenta primera del Parlament

Té la paraula, en nom del Grup Popular, la diputada Dolors López.

Dolors López Aguilar

Moltes gràcies, presidenta. Com no, agrair en primer lloc als tres compareixents les seves intervencions que jo crec que han set molt interessant precisament per la concreció de les seues aportacions, no?, i perquè han tractat coses molt concretes, evidentment, per la seua formació i per la seua presència des d'un aspecte jurídic que, bé, en definitiva, una llei, una proposició de llei si alguna cosa ha de tenir és un bon armament jurídic, perquè després a la pràctica es pugui realitzar d'una manera adequada.

A mi, en aquest sentit, sí que m'agradaria si ens poguessin fer arribar les seues intervencions per escrit, si les tinguessin, perquè, precisament, per la importància dels seus arguments jo crec que ens poden anar molt bé a l'hora d'elaborar les nostres esmenes els diferents grups.

Només poques qüestions sobre lo que han plantejat. Parlava de la no inclusió en cap divisió territorial, no?, i clar, després es comentava, em refereixo als tres, eh?, i després es comentava la dificultat que podria tindre l'encaix en el nostre sistema, en la divisió territorial que hi ha actualment, no? Per tant, sí que m'agra-

daria que aprofundissin una mica més què proposen en aquest sentit, com ho encaixem això? Algú parlava dels consells insulars balears, però, bé, en tot cas, quines serien les propostes més concretes per part dels tres.

Després també s'ha parlat del sistema electoral i es deia que era un sistema majoritari i que no hi havia una fórmula proporcional, en tot cas, si proposen algun sistema electoral concret, quina distribució de *terçons* perquè és un tema que en les anteriors compareixences a tots els ponents ens ha preocupat i ha set objecte de debat i, per tant, sí que m'agradaria també saber com ho plantegen en aquest sentit, no?

I després el tema, bé, és una mica el mateix, que ho ha plantejat el senyor Mir, que està molt clar la naturalesa jurídica de l'Aran tal com està plantejada a la llei però que això ho hem d'armar jurídicament i que si tal com està plantejat és viable en la pràctica.

Moltes gràcies.

La vicepresidenta primera del Parlament

Té la paraula, en nom del Grup d'Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa, la diputada Sara Vilà.

Sara Vilà Galan

Gràcies, presidenta. També gràcies als tres compareixents. Bé, han sigut tres intervencions molt des del punt de vista jurídic i del dret; aquí ens debatem també polítics i juristes entre allò que estudia la filosofia de sempre, la relació entre moral i dret, no?, dret i moral. Els positivistes diuen que aquesta relació no necessàriament és existent, que hi ha vincles però no necessàriament hi ha necessitat que existeixi aquesta relació. I això ho relaciono també amb el tema del subjecte polític que ha de ser l'Aran.

És una contradicció –creiem nosaltres i en la qual estem reflexionant també a l'hora de fer aquesta llei– de com definir el subjecte polític de l'Aran en aquesta llei quan encara, de fet, no s'ha preguntat als aranesos què és el que volen ser. Partim d'un text inicial, proposat per diferents grups polítics, certament, però no tenim clar que hagi pogut participar tothom en l'elaboració o en el pensament de quin subjecte polític vol ser l'Aran. M'ha agradat especialment aquesta observació per part del senyor Vintó sobre la identificació entre *consell general* i el ple del consell perquè, doncs, és important. Si realment no es pot diferenciar l'un de l'altre això vol dir que tampoc diferenciem dins de l'Aran entre poder executiu i poder legislatiu, i si no sabem diferenciar entre ambdues coses dins de l'Aran, quins prejudicis té això a la pràctica.

Quines serien també les vies, els pregunto, perquè aquesta llei pogués tirar endavant sense necessitat de reformar la Constitució i tenint en compte que això és difícil no sé exactament si la proposta és..., no crec que els tres facin la mateixa proposta de reforma de la Constitució, però si això pogués fer-se per alguna altra via, si això fos possible per alguna altra via, quina

seria? Com creuen també que pot afectar l'LRSA, la llei que s'està debatent a nivell de Congrés i a nivell de l'Estat, la llei d'Aran? Si també ens podria anul·lar articles d'aquesta llei que estem fent en aquests moments.

I sobre la necessitat de regular l'Acadèmia d'Estudis Aranès a la llei. Doncs, bé, també és un tema que ha sortit, això queda regulat, en principi, amb el decret, hi ha una llei ja que és l'occità, aranès a l'Aran, la qual disposa d'un decret també i li falta un desplegament, però quins prejudicis tindria treballar doblement en ambdues lleis, és a dir, que quedés regulada en una i en altra, no? Si és necessari fer-ho en les dues o amb una n'hi ha prou.

Gràcies.

La vicepresidenta primera del Parlament

Té la paraula, pel Grup de Ciutadans, la diputada Carina Mejías.

Carina Mejías Sánchez

Gràcies, presidenta. Gràcies als tres professors que avui ens acompanyen i dir-los que des del punt de vista d'aquesta humil opinió jo crec que és molt més interessant escoltar els professors quan fan les seves aportacions en aquestes lleis perquè sempre aporten coses noves i, de fet, vostès avui han aportat una cosa nova al debat. Els polítics ens hem estat discutint aquí sobre el sistema de finançament, el sistema electoral, la disposició de la llengua, però vostès avui han aportat un nou element al debat, que és la naturalesa jurídica de la Vall d'Aran com a entitat, no? I, per tant, jo sí que els agrairia que ens ajudessin d'una vegada a definir clarament a la llei què és l'Aran, per tal que poguéssim saber exactament quina és la seva capacitat de desenvolupar competències, de tenir recursos per poder-les aplicar i la manera de decidir les coses, no? Per tant, considero les seves aportacions molt importants des del punt de vista d'aportar un nou element al debat, que és la definició de la Vall d'Aran com a entitat local o singular.

Per altra banda, també com a professors, m'agradaria que aportessin una nova disposició. El fet que reconeguem l'Aran com una entitat política singular i que té, més enllà del seu reconeixement de drets històrics, que això no li ho nega ningú, el fet que avui per avui se li estigui reconeixent o se li pretengui reconèixer un sistema de finançament específic, un sistema de desplegament de competències o d'execució de competències específiques. Com encaixa tot això, perquè de vegades parlem molt del particular i ens oblidem del que està passant al món, com encaixa això en un procés d'unificació europea que al que tendeix és moltes vegades a homogeneïtzar el sistema d'execució de competències o d'aplicació de competències i sobretot el sistema de finançament dels diferents territoris en l'àmbit de la Unió Europea. En un moment en què es camina cap a la unificació, és possible que el que fem d'aquí a uns mesos que aquesta llei tingui vigència en el temps?

D'altra banda m'ha sorprès una qüestió, i és que dos dels professors, el senyor Mir i el senyor Recasens, que són, a més, redactors de la ponència principal, han manifestat la seva sorpresa pel que fa a com ha quedat configurada l'Acadèmia de la Llengua. El tema de la llengua és un tema que a ningú sorprèn que és un tema de conflicte, és un tema..., un territori que viu bàsicament del turisme, del comerç, dels esports de muntanya i que això és la principal riquesa i la necessitat és que l'aprenentatge de com més llengües millor faciliti aquest dinamisme econòmic que necessita avui per avui la Vall d'Aran, a tots vostès els ha quedat com una mena de dubte sobre com s'ha configurat l'acadèmia i com s'ha configurat –també ho ha apuntat el senyor Vintró– com s'ha configurat l'aprenentatge de la llengua. Sense dubte, els mecanismes de protecció de l'aranès com a llengua són necessaris, però com encaixa tot això amb el sistema econòmic que viu avui per avui la Vall d'Aran.

I per últim m'agradaria també referir-me a dos qüestions molt específiques, només un de vostès, em sembla que ha sigut el senyor Vintró, s'ha referit al règim electoral. Aquest és un altre tema de debat polític de tots els representants d'aquesta comissió, la necessitat que com a conseqüència dels canvis demogràfics que ha viscut la Vall d'Aran els últims anys és necessari un sistema de representativitat més adequat a la situació en què viu la Vall d'Aran, el nivell de població que hi ha a diferents municipis i com es distribueix aquest sistema de representació. De quina manera veuen vostès que aquest sistema electoral pot ser més representatiu i més efectiu del que passa als diferents pobles de la Vall d'Aran.

I per últim, també sobre el sistema de finançament. S'ha referit el senyor Vintró que algun dels preceptes de la llei estableix que la Vall d'Aran executarà o exercirà les seves competències pròpies i més enllà aquelles que pugui exercir, no? En uns moments de crisi, en un moment en què és tan difícil definir com es poden finançar competències importants, com en aquest cas, per exemple, per a la Vall d'Aran pot ser l'educació o determinats aspectes de gestió sanitària o d'atenció a la dependència que poden ser matèries que generin una despesa important, quina és la manera, la forma que vostès veuen més eficaç o més factible de poder finançar aquestes competències en un territori de dimensions reduïdes i de tal manera que pugui generar recursos propis o de quina manera pugui compartir recursos o establir un sistema de finançament que sigui estable i que garanteixi que aquestes competències es poden exercir amb eficiència i eficàcia perquè són una resposta directa a necessitats de la població de la Vall d'Aran.

Gràcies.

La vicepresidenta primera del Parlament

Té la paraula, en nom del Grup Parlamentari de Convergència i Unió, el diputat Àlex Moga.

Àlex Moga i Vidal

Gràcies, presidenta. Jo vull felicitar tant al senyor Vintró, com al senyor Mir, com al senyor Recasens, crec que les seves aportacions avui han estat realment interessants, almenys per un que viu i desenvolupa el règim especial a l'Aran i, per tant, motiu que hagués vist molta gent les seves intervencions perquè crec que haurien estat per a molta gent enriquidores. La nostra felicitació per les seves compareixences.

Respecte a elles, i no em referiré a una persona en especial sinó als tres, entenc que els tres són jurídics, i, per tant, hi ha un element que a les anteriors compareixences un company seu, el senyor Alfredo Galán, de la Universitat de Barcelona, va introduir la possibilitat que l'Aran tingués una especificitat i una singularitat a la seva naturalesa territorial. Vostès crec que tots tres reconeixen que el Consell General d'Aran no és un govern local ordinari, així també ho tipifica el mateix Estatut d'autonomia de Catalunya, que no inclou l'Aran dintre del seu articulat en el conjunt d'administracions locals de Catalunya, per tant, ja el mateix Estatut li dóna una diferenciació i, per tant, aquí hi ha, crec, una base jurídica i política parlamentada en aquest sentit a través d'aquesta institució per fer-ne una diferenciació i una singularitat.

Però, a part –i si no m'ho desmenteixen–, la doctrina que ha anat creant el Tribunal Constitucional al llarg d'aquests trenta-cinc anys, si no ho tinc malament entès, en aquest sentit i segons experts consultats, és que les institucions pròpies de les comunitats autònomes en el conjunt els dóna una base legal molt important de reconeixement de les mateixes institucions, de les mateixes comunitats autònomes, és a dir, no es ficaria tant el mateix Tribunal Constitucional al que és institucions pròpies si no va en detriment de les estructures d'Estat que estableix el mateix Estat espanyol. I, per tant, en aquest sentit jo no sé si coincideixen amb mi que la pròpia doctrina del Tribunal Constitucional ja dóna suficient base jurídica, se n'ha mencionat una específica per part d'un de vostès respecte a una sentència del Tribunal Constitucional respecte a un afer històric que hi va haver al mateix Tribunal Constitucional. I, per tant, en aquest sentit, ens trobem en una situació nova que és poder definir què és l'Aran en la seva naturalesa territorial.

Convenen que és important definir la naturalesa territorial, per tant, jurídica i política de l'Aran com a institució pròpia de Catalunya diferenciada de l'Administració local no autonòmica? I aquí és on va la meua pregunta, podrien en algun moment absorbir, per delegació, competències legislatives? Primer cas. Segon, quina tipificació té, perquè l'estructura d'Estat actualment, i la Llei de vegueries actual estableix molt la classificació territorial i la terminologia territorial, per tant, quin punt ens podríem trobar per emmarcar aquesta nova naturalesa territorial.

I respecte a l'LRSAL vostè, el senyor Vintró diu: «Tindríem de buscar quina essència no li és d'aplicació i quina sí.» Ho tindríem de fer a través d'aquesta llei, solemnitzar-ho, protocolitzar-ho a través d'una llei de caràcter especial com aquesta per tal de defen-

sar l'aplicació que pugui tindre l'LRSAL respecte al règim especial de l'Aran? I respecte al consell de govern, aquesta és una prova que entra en contradicció amb la mateixa Llei de bases de règim local, els consells de govern de les administracions locals, per tant, els ajuntaments, una junta de govern local està tipificada, la seva composició, per la Llei de bases de règim local. Aquí volem canviar la composició d'un consell de govern, que seria similar si fos una entitat local, però en aquest cas ens saltem la Llei de bases de règim local. Per tant, trobem contradiccions en si mateix i crec que és necessari tipificar, organitzar i legislar un nou emplaçament i una nova configuració jurídica i política per a l'Aran.

Gràcies, presidenta.

La vicepresidenta primera del Parlament

Moltes gràcies. Ara, tot seguit, tenen la paraula per a la rèplica, per un termini màxim de cinc minuts, els tres compareixents. Doctor Vintró.

Joan Vintró i Castells

Bé, moltes gràcies per totes les seves intervencions. La varietat d'assumptes, la complexitat d'aquests temes fa que resulti no difícil sinó impossible poder contestar totes les preguntes o observacions que vostès han fet. Jo em limitaré, intentant recollir les principals qüestions que vostès han plantejat, a glossar-les i potser reiterar algunes de les coses que jo he dit en la meva intervenció inicial.

Sí, jo crec que la llei té dos continguts: té el contingut estricte que es deriva de l'article 94.1 i altres continguts que no són del 94.1, per exemple, el finançament. Si això és així, jo crec que la llei, en una disposició final, no en una transitòria sinó una final, hauria d'identificar quines són les parts de la llei que formen part de la Llei de desenvolupament bàsic i quines no.

Sobre la naturalesa jurídica de l'Aran. A veure, jo crec que l'Estatut, de manera jo crec que molt clara diferent de l'anterior Estatut, especifica que l'Aran és una entitat territorial singular i que requereix un règim jurídic especial. Jo crec que aquest és l'element essencial, fort i indiscutible de l'Estatut, a partir del qual jo crec que la llei, amb bon criteri, amb un criteri que jo comparteixo, fa una configuració institucional, amb alguns defectes que jo he posat en relleu, però una configuració institucional específica, no equiparable als altres ens locals supramunicipals i, sobretot, li dona un llistat competencial que també va més enllà del que són les competències dels ens locals supramunicipals i, a més a més, amb una atribució expressa *ope legis*, és a dir, per la mateixa llei. Jo crec que hi ha fonament estatutari perquè això sigui així.

Quin és el possible dubte? Si això es considera que respon al fet que l'Aran és una entitat singular punt, doncs, i això és respectat i entès d'aquesta manera, no hi ha problema, sempre i quan, com es diu aquí, no s'envaeixin les competències de l'Estat, de la Generalitat o d'altres ens. Una altra qüestió és si aquesta singularitat, que en cap cas l'equipara als altres ens

locals expressament esmentats a l'Estatut, és a dir, l'Aran és quelcom substancialment molt diferent d'una vegueria, d'un municipi, etcètera, per tant, en cap cas és equiparable, però hom podria entendre també en la configuració estatutària derivada de l'article 2.3 que és un ens local, un ens local molt singular, molt especial, però un ens local. Si això és així, llavors hem d'entrar en el terreny de dir què de la legislació general sobre règim local li és aplicable o no en la mesura en què podem considerar que és un ens local.

Com més garantit estarà això que no li és aplicable o el que no li és aplicable si en la legislació estatal de règim local i en la legislació catalana de règim local hi ha una excepció expressa relativa a l'Aran. Doncs miri, «tot això no és d'aplicació a l'Aran, o a l'Aran només ho serà supletòriament, o només aquest aspecte i aquest altre».

La llei estatal no ho fa, la llei que vostès estan en tràmit ara sí que ho fa, hi ha una disposició addicional quarta del Projecte de llei de governs locals en el qual hi ha aquesta menció. Jo crec que està molt bé que la llei catalana ho faci, que hi hagi aquesta excepció dient bé, «és un ens especial, per tant, no li és d'aplicació en caràcter general la legislació de règim local, la catalana.» Hauria estat bé, segurament, és la meua opinió, que això també s'hagués inclòs a la llei estatal, que seria la garantia. Ara, dit això, i més enllà, insisteixo, de la qüestió essencialista de què és o què no és, jo crec que la singularitat, la diferència i l'especialitat deriven directament de l'Estatut, no qüestionat pel Tribunal Constitucional en aquest punt. Per tant, jo crec que hi ha base suficient, estatutària, com per fer la regulació amb caràcter general que es fa en aquesta llei, més enllà que puguem discutir qüestions de detall. Amb això responc o intento respondre totes les observacions que s'han fet, diguem-ho així, sobre l'essència, no?

De les altres dues coses, em referiré a les qüestions institucionals i electorals. Jo crec que, efectivament, si s'estableix un consell de govern, aquest consell de govern no pot tenir la mateixa composició que el ple-nari. Jo crec que és una cosa bastant òbvia. Si s'intenta fer..., és a dir, la distinció entre poder legislatiu i poder executiu, en els ens locals o en els ens especials com seria l'Aran, no opera de la mateixa manera que opera en les relacions executiu, legislatiu, en una comunitat autònoma o en un estat, però, en tot cas, sí s'estableix un òrgan de govern no pot tenir, al meu parer, la mateixa composició.

Pel que fa al sistema electoral, vostès han introduït una observació que jo no havia fet, però que a mi també em va cridar l'atenció però vaig veure que es respectava, diguem-ne, la composició història i vaig pensar, bé, per alguna raó es deu fer això. Ara, el que vostès han dit és molt oportú, segurament aquesta assignació de representació en els terçons, u, dos, tres, quatre, que és la mateixa que ja hi havia, potser s'hauria de revisar en funció de diversos criteris, entre els quals –segurament el més important– el de la població.

Jo no conec a fons la Vall d'Aran i, per tant, no sé exactament quins moviments de població hi ha hagut

entre els terçons actualment de quan es va fer la llei del 90, ara, un criteri que em semblaria sensat seria dir, bé, ajustem la composició a la població i potser n'incrementem un o en rebaixem un altre. I, eventualment –jo no sé si el número tretze és un número sagrat per a l'Aran, també ho desconec–, potser també es podria ampliar lleugerament el nombre total de consellers generals, no ho sé. Per tant, aquest criteri relacionat amb la població a mi em semblaria un bon criteri per tenir en compte la representació.

I després una última consideració, és a dir, jo crec que la possibilitat de la participació de l'Aran jo crec que sí que l'Aran, perquè ho diu l'Estatut, té tot el dret a participar en el procés de reforma de la llei, d'elaboració de la llei i de totes les lleis que l'afectin, participar, i fins i tot participar a través de la Llei de consultes, aquesta que fa pocs dies que han aprovat, i que, més enllà de les qüestions que puguin ser discutides en el Tribunal Constitucional per altres raons, des del punt de vista de la consulta sectorial, territorial, no crec que això plantegi problemes de cap tipus de constitucionalitat i, per tant, podria ser perfectament possible consultar a la població aranesa sobre el que es vulgui consultar-la.

Ara, jo sí que torno a insistir, les previsions que la llei fa des del punt de vista dels límits que introdueix la iniciativa legislativa pressupostària del Govern, i sobretot a la iniciativa legislativa dels diputats i grups parlamentaris del Parlament de Catalunya, des del meu punt de vista, això no té encaix en la regulació actual de l'Estatut.

Res més i moltes gràcies.

La vicepresidenta primera del Parlament

Té la paraula ara el doctor Mir.

Josep Mir i Bagó

Molt bé, moltes gràcies. Sobre el tema de la naturalesa jurídica no ho reiteraré però estic d'acord al cent per cent amb el que acaba de dir el Joan Vintró. Al meu entendre, l'únic suggeriment que faria seria, quan l'article 3 de la llei parla de la naturalesa de l'Aran, potser precisar-ho més, no sé si amb els termes concrets de dir que «és una comunitat política territorial de caràcter singular i que és una institució pròpia de Catalunya», per exemple, «una institució pròpia de la Generalitat de Catalunya», no aniria més enllà d'aquí.

A veure, deliberadament, en els treballs preparatoris dels primers esborranys, deliberadament, ens vam voler mantenir amb una certa ambigüitat en aquest tema, perquè políticament, per a la gent del consell general ja li anava bé continuar amb la funció d'administració local en què havíem començat, perquè hi havia una cultura de govern i de funció en aquesta lògica, i també unes expectatives d'anar acumulant futures competències i recursos que les lleis atribuïssin als ens locals, però no quedar-se limitats a això. Vull dir, per tant, una mica el que hi ha al darrere d'aquest plantejament de dir home, és una entitat que no és definida com a ens local perquè ens sembla limitatiu, però

que suma al que té l'Administració local i molts aspectes de règim jurídic són calcats fins i tot, per exemple, el tema de la moció de censura, qüestió de confiança, que abans deia en Joan Vintró, o el que diu la Llei orgànica del règim electoral general per a la moció de censura de l'alcalde es té en compte en paral·lel al que diu la legislació de règim local, però sense admetre que té la naturalesa jurídica d'entitat local. Ara bé, insisteixo, reforçar aquest caràcter singular, doncs, segurament seria desitjable.

Règim electoral. Bé, d'això segurament que en parlareu molt més després i amb més fonament amb el doctor Botella, que en sap molt més que nosaltres –almenys que jo–, només un apunt també de record al moment en què varem fer aquests treballs. Quan es va plantejar el tema de la repartició entre terçons, en aquell moment –no sé si ara– hi havia un consens polític entre les forces representades al consell general de *no meneallo*, i per això es va deixar exactament igual. No sé què ha passat amb aquest consens polític, però en aquell moment hi era, per tant, és un tema que ni vam entrar a discutir.

Recursos econòmics, quelcom semblant. La llei és veritat que és frustrant en temes de recursos econòmics, però el consell general volia un document que pogués ser negociat amb el Govern de la Generalitat, i una de les condicions que va posar el conseller de Governació d'aleshores és que Economia hi estigués d'acord. Llavors, per tant, el capítol de recursos econòmics va ser un capítol negociat amb el Departament d'Economia d'aquell moment i, òbviament, que deixa molt a mans de la Generalitat els recursos. En aquest context el que ens va semblar important ver ser, per una banda, assegurar les transferències de la Generalitat per cobrir el cost dels serveis, perquè tenint en compte les característiques de la Vall d'Aran, que és una entitat de poca població, d'escassa població, tot i que té, doncs, una certa riquesa però és molt monotemàtica bàsicament, assegurar que des de la Generalitat se li garantissin els recursos suficients per al funcionament institucional i per al finançament dels serveis, i que després hi hagués una autonomia fiscal mínima per poder finançar activitats addicionals, que això eren els únics objectius.

Havíem parlat de fixar, fins i tot, un percentatge determinat, tal com s'havia fet en alguna normativa anterior de distribució de recursos comarcals, però no va semblar prudent per cap de les dues parts.

És l'Aran una realitat nacional? Jo no m'atreiria a dir-ho, a veure, no sé, jo potser prenc, li dono molta importància a les realitats nacionals i no és que vulgui menystenir, ni molt menys, la realitat aranesa; des del meu punt de vista no ho veig oportú, però, bé, tampoc tinc arguments ni a favor ni en contra. Que pugui tenir potestat legislativa? Crec que no, l'Estatut l'atribueix al Parlament i, per tant, no crec que una llei pugui atribuir potestat legislativa a l'Aran.

Cal modificar lleis estatals? Jo crec que tampoc és necessari per tirar endavant aquesta llei i la seva potencialitat. Certament, si en el futur hi ha lleis estatals que clarifiquen més alguna cosa fantàstic, ara, que si-

gui un requisit perquè es pugui no només aprovar sinó aplicar aquesta llei en els termes en què està actualment redactada no ho veig necessari, fins i tot en el tema, per exemple, d'una realitat territorial no inclosa en cap altra divisió, fixeuvos que la llei diu «cap altra divisió administrativa de Catalunya» i, per tant, aquest va ser un tema en què també es va voler mantenir la ambigüïtat respecte de les províncies. No hi ha conflicte entre aquesta llei i la divisió provincial, per tant, no veig necessari modificar res perquè aquesta llei pugui tirar endavant.

I pel que fa al tema de l'acadèmia, jo l'única objecció que hi he fet és que la llei no diu qui designa els membres de l'acadèmia, tot l'altre em sembla bé. Jo crec que en aquest punt, des del meu punt de vista, no és res deliberat sinó que és o un oblit o potser un error; tampoc he contrastat si en els textos inicials es preveia, és possible que ho prevegi el decret però entenc que aquesta és una qüestió tan important, a l'hora de regular l'acadèmia és tan important decidir qui designa els seus membres que crec que la llei hauria de dir-ho, encara que hi hagi una regulació precedent que també ho hagués dit.

És el mateix que passa, per exemple, en el cas del consell de govern, crec que el que hi ha a l'article 16 de la llei és una ambigüïtat, un error, un buit. És a dir, evidentment un consell de govern no pot coincidir amb el plenari, té una funció de govern, ara, és bo que la llei digui qui designa aquests membres, sigui el síndic o sigui el consell general.

Res més, moltes gràcies.

La vicepresidenta primera del Parlament

Gràcies. I finalment té la paraula el senyor Recasens.

Joan Recasens i Calvo

Bé, molt breument i perquè moltes de les coses ja s'han parlat, ja s'han comentat encertadament aquí, abans. Bé, una mica responent a la pregunta que se'm feia directament sobre si la llei havia de tenir una previsió o havia de fer referència a drets històrics, etcètera. A veure, hi ha una referència dels drets històrics, de fet a partir que hi havia una previsió, hi ha una previsió en el projecte, en la proposició, que potser jo dubtava de la seva idoneïtat, és a dir, que d'alguna manera s'estava plantejant, hi havia una proposta de modificació de la Constitució o almenys que en el marc d'una eventual modificació de la Constitució s'aclarís l'autonomia política, diu el text de l'Aran. A mi em semblava potser inadequat això, i aleshores, bé, deia que hi havia aquesta cobertura constitucional, però possiblement no necessàriament s'ha de fer exprés. És a dir, de fet, la llei vigent sí que la fa exprés, almenys quan parla en l'exposició de motius parla perquè, en definitiva l'Estatut del 79 parla d'actualització, d'unes institucions històriques i tal, i llavors allà es parla que el Tractat d'emparança, la Querimònia, etcètera. Per tant, es pot fer però, evidentment, l'Estatut dóna prou cobertura a aquesta llei. El que no veig gaire idoni és

el tema de la referència que es feia a una eventual modificació constitucional.

A banda d'això s'ha plantejat aquí, diguem-ne, si això implicava modificar lleis estatals. Home, n'hi ha algunes que potser, a veure, per exemple, efectivament, la Llei de bases de règim local hi ha una part de la llei que parla de règims especials i fa referència a aquestes entitats de caràcter supramunicipal que tenen un règim especial, no?, les reconeix, simplement, possiblement fins i tot no caldria perquè, d'alguna manera, bé la mateixa Constitució, bé els estatuts de les corresponents comunitats autònomes ja li donen cobertura, com és el cas del territori de les diputacions forals, com és el cas dels consells insulars, etcètera. Bé, simplement, possiblement d'alguna manera reafirmar aquest caràcter singular, tenir en compte, com ja s'ha dit abans, i com també posava de manifest el professor Mir, alguna d'aquestes institucions des del punt de vista funcional, competencial, són semblants al Consell de l'Aran, al consell general, com és el cas dels consells insulars, potser seria bo incloure-ho.

El tema de la modificació de la divisió provincial. Bé, a partir de la sentència de l'Estatut, el Tribunal Constitucional ha dit que, evidentment, si les vegueries tenen una finalitat o una vocació substitutiva de les províncies hi ha d'haver una identitat territorial entre unes i altres, entre les províncies i les corresponents vegueries. Aleshores, a partir d'aquí potser sí que caldria que si l'Aran ha de ser una realitat diferenciada que no s'integra des d'un punt de vista organitzatiu en cap sistema d'organització territorial catalana, doncs, hi hagués aquesta previsió.

Altres qüestions que han sortit aquí és si és una realitat nacional o si no és una realitat nacional i sobretot també el tema electoral. Jo aquí coincideixo amb el professor Mir que aquí estem en unes qüestions que possiblement cal un gran consens, és a dir, potser no s'ha de pronunciar si d'alguna manera aquests temes, que a mi em dóna la impressió que han de ser o que poden ser possiblement polèmics, això de si l'Aran és una realitat nacional o no ho és. En fi, tenim debats d'altres nivells ja prou complexos en aquest aspecte que possiblement no sé si seria molt oportú establir aquesta qüestió.

Hi ha l'altre tema, ho plantejava el professor Vintró, és possible racionalitzar el sistema electoral? Comparteix també el que deia el professor Mir, que el sistema electoral, el sistema de repartiment dels membres del consell per terçons, etcètera, responen a un consens i que possiblement ara obrir aquesta qüestió sense un nou consens sobre la qüestió podria, ser d'alguna, manera desencertat o no gaire convenient.

Comparteix tot el que s'ha dit quant al caràcter singular de l'Aran. Aquí hi ha un tema interessant que ha sortit, que és el tema de l'aplicació de l'LRSAL –ho he entès, no? És a dir, com, d'alguna manera i això planteja també uns debats importants perquè l'LRSAL afecta tot el que són els instrumentals de les entitats locals d'una forma intensa, això afecta o no afecta? El que passa que potser entrar aquí en la llei, en tot cas, ja ho veurem, ja ens ho diran més endavant o fins i

tot si hi ha noves competències, competències que no estaven en la llei actual o no estan en la llei actual si d'alguna manera això s'hauria de motivar, doncs, bé, aquí potser sí que és un tema a debatre. De totes maneres, crec que en la mesura que l'Aran és una entitat singular que no és estrictament una entitat local, potser l'aplicació de la l'LRSA seria més avantatjosa des d'aquest punt de vista.

Després, el tema de l'encaix d'aquest sistema institucional de l'Aran amb Europa. Home, jo crec que aquí, d'alguna manera, el global no desmereix el local, entenc, eh?, i que, efectivament, si alguna cosa ens ensenya els sistemes comparats sobretot d'entitats, d'ens intermedis, d'entitats supramunicipals és la gran varietat, fins i tot dintre dels mateixos estats que hi ha d'aquesta realitat, és a dir, des del cas de la Gran Bretanya, el cas alemany... És a dir, fins i tot suposo que amb un model federal més estricte on hi hauria una major interiorització del règim local a nivell, en aquest cas, de les comunitats autònomes, possiblement, el sistema seria més plural i d'alguna manera jo crec que seria bastant adequat amb aquesta voluntat de convergència, diguem-ne, i d'entesa i d'actuació comuna amb Europa, sobretot en els temes que s'escaiguin.

També el tema de la llengua. A veure, el tema de la llengua, clar, planteja molts debats sobretot quan es parla d'una llengua que possiblement, com és l'occità, no?, que possiblement on està més protegit és justament a l'Aran amb aquesta llei, etcètera.

A veure, per part meua, quan es discutien qüestions de l'Acadèmia Aranesa de la Llengua ho feia des del punt de vista estrictament organitzatiu i des del punt de vista d'unes certes contradiccions, almenys d'alguns aspectes que em semblaven poc aclarits en tot aquest procés que hi ha hagut des de la llei de l'Aran del 2010, al decret del gener d'aquest any i ara aquesta proposició de llei pel que fa a la configuració d'aquesta institució, de l'acadèmia, no?

És a dir, això que parlàvem de què passa amb les seccions no lingüístiques, amb el decret... Això crec que caldria i, de la mateixa manera que deia al professor Mir, hi ha alguns aspectes com són el tema de la l'elecció dels acadèmics, que potser haurien de quedar més aclarits a la llei.

Bé, això seria una mica *grosso modo*. Fins aquí moltes coses que m'agradaria assenyalar en aquesta compareixença.

La vicepresidenta primera del Parlament

Bé, moltes gràcies, de debò, a tots tres per la seva compareixença, vull excusar davant de tothom el doctor Vintró, que a la una tenia una reunió inexcusable i ha hagut de marxar sense acomiadar-se. I, en tot cas, doncs, gràcies per ser aquí, per dedicar una part del seu temps a aclarir dubtes dels diputats i de les diputades, i a reveure.

Ara, si els sembla, portaveus, suspendrem cinc minuts perquè hi ha una qüestió de temps que els voldria comentar. Ja hi ha aquí el doctor Botella, però el senyor Bernadí vindrà amb bastant retard, sembla, i, per

tant, ara els vull fer un plantejament de com ordenar les pròximes compareixences perquè siguin al menys lesives per al temps i per als compareixents que ja són aquí. D'acord? (Pausa.)

La sessió se suspèn a tres quarts de dotze del migdia i tres minuts i es reprèn a les dotze i cinc minuts.

La vicepresidenta primera del Parlament

Reprenríem la comissió tot seguit amb els dos compareixents següents.

Compareixença

de Joan Botella Corral, catedràtic de ciència política de la Universitat Autònoma de Barcelona, amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00706/10)

Recordar-los, doncs, que atès que ja hi ha tots dos compareixents previstos, destinarem deu minuts a la intervenció de cadascun dels compareixents, posteriorment, tres minuts per part dels grups parlamentaris i després cinc minuts per cadascun de vostès per a les respostes que pugui haver-hi a preguntes formulades o reflexions dels ponents.

De manera que passo la paraula al doctor Joan Botella, que és catedràtic de ciència política de l'Autònoma de Barcelona.

Joan Botella Corral (catedràtic de ciència política de la Universitat Autònoma de Barcelona)

Senyora presidenta, senyores i senyors diputats, els asseguro que és un honor estar aquí perquè encara que això de la Vall d'Aran sigui petit geogràficament i demogràficament, les qüestions que es plantegen són de les més centrals que es poden plantejar a la meua disciplina i realment complicades. Ho hem vist aquest matí quan sentíem parlar de la doble natura d'aquesta organització, o de la qüestió de la llengua i del nom de la llengua.

Com que són temes ja tocats, em concentraré en un, perquè m'han interpellat alguns dels compareixents anteriorment, que és a propòsit del sistema electoral, que en el cas de la Vall d'Aran és, de debò, un microcosmos extremadament complicat, una, perquè les seves característiques institucionals són les que són, en segon lloc, perquè la distribució territorial de la seva població en fan un repte realment complicat.

La proposta que està en curs, que vostès estan ara contemplant, proposa agafar com a circumscripcions electorals els sis terçons actuals, i fer, dins de cadascun d'ells, una elecció proporcional amb el mètode d'Hont, amb un llindar mínim del 5 per cent. Aquest mètode, que és familiar per als que coneixen la normativa electoral local vigent, té un problema gravíssim, en el cas de la Vall d'Aran, que és que, donat el reduït nombre de consellers –tretze– i l'existència de sis circumscripcions, l'elecció no és proporcional. Òbviament, fins i tot hi han dos terçons que elegeixen un

sol conseller, Lairissa i Marcatosa; per tant, aquí no hi ha representació proporcional. Altres dos terçons n'elegeixen dos. I això tampoc no es pot repartir proporcionalment.

N'hi ha prou a repassar les conseqüències per veure que els problemes són realment seriosos. En els terçons que elegeixen un sol conseller, és elegit el cap de llista del partit més votat, tingui els vots que tingui, tant se val si té el 70 per cent dels vots com el 21 per cent. En aquells que elegeixen dos consellers, seran elegits, o serien elegits els caps de llista de les dues llistes més votades, excepte en el cas que el partit guanyador tingués més del doble de vots que el segon partit, amb... és el que se'n diu la «paradoxa xilena» –si volen després m'estendré sobre això.

En el terçó que elegeix tres consellers, la llista guanyadora, tingui els vots que tingui en tindrà dos, i la segona llista en tindrà un, tingui els vots que tingui. Per tant, això no es pot titllar d'un sistema electoral proporcional, òbviament, això no és el cas. Notin que tots aquests resultats es produïrien amb independència de quins siguin els resultats obtinguts per cadascuna de les forces polítiques.

La causa d'això, com deia abans, és el limitat nombre de consellers que s'elegeixen i l'elevat nombre de circumscripcions. Conjuntament, això constitueix un exemple de manual de la dificultat que tenen els que es dediquen a l'enginyeria electoral per resoldre problemes d'aquests. En altres contextos amb estructures territorials i institucionals semblants a les araneses, s'han emprat altres mecanismes, que aspiren a assegurar a la vegada una certa proporcionalitat i una representació de totes les unitats del territori. Per exemple, a Andorra, la meitat dels consellers –en diríem allà els consellers– són elegits directament a les parròquies per sistema majoritari, cadascuna n'elegeix un, i l'altra meitat s'elegeixen en una elecció proporcional de llista a escala nacional. Els votants emeten dos vots, un per a la seva parròquia; l'altre, per al conjunt d'Andorra.

En altres casos, com a Holanda, s'empra un sistema proporcional a escala nacional, però els partits poden presentar candidatures per unitats territorials menors. Quan se sap quants diputats pertocquen a cada força política es reparteix, dintre de les diverses candidatures presentades per aquest partit en el conjunt dels territoris holandesos, i es reparteix proporcionalment entre elles. La idea, novament, és assignar per aquesta via un repartiment proporcional, i alhora assegura la representació dels territoris.

El cas holandès, a diferència de l'andorrà –o del rus, que funcionen com Andorra–, els electors emeten un sol vot, no dos.

En el nostre cas, això no seria una solució suficient. Per què? Perquè la forta disparitat demogràfica entre els terçons no asseguraria que cap partit tingués cap conseller elegit al terçó més petit. A Lairissa, donades les característiques demogràfiques del territori, cap partit, ni els grans ni els petits, traurien cap diputat. I, per tant, Lairissa quedaria sense conseller, cosa que seria una miqueta absurda.

El sistema andorrà, en la meua opinió, tampoc resultaria pertinent, atès que la distribució territorial dels resultats fa un allunyament molt important respecte a la proporcionalitat. I, finalment, el sistema que tenim ara tampoc passa la prova més elemental del test de consistència. En un sistema electoral, cal entendre que si un partit té més vots que un altre no pot tenir menys diputats que aquell. I això, avui, passa. Hi ha algun partit que se situa com a tercer més votat i no té cap conseller, mentre que un altre partit, que és el quart més votat, sí que en té. M'és igual a quin partit li pertocqui això, diguem-ne, no es tracta ara de defensar interessos de ningú, sinó simplement de fer veure que això no passa el test d'una definició raonable de proporcionalitat.

Tot això m'ha portat a especular sobre com podria anar recuperar per al cas de la Vall d'Aran una proposta que ja ha estat plantejada en diverses ocasions per al conjunt de Catalunya, que és el denominat sistema alemany. Deixin-me començar per dir que el sistema alemany és el prototip del que ara es denomina sistemes electorals mixtos, que es combina l'acció directa i proporcionalitat, combinant nivells territorials diferents, que és un sistema que fins fa vint o vint-i-cinc anys era una peculiaritat alemanya, però que en els últims vint o vint-i-cinc anys ha conegut una gran difusió arreu del món, perquè es creu que dona una bona resposta, una resposta sòlida i equilibrada, a l'atenció entre proporcionalitat i assegurar una relació clara i directa entre electors i elegits; assegurar que els ciutadans coneixen qui és el representant de la seva unitat territorial, del seu districte, es digui com es digui, gràcies a la utilització de circumscripcions territorials petites, però a la vegada s'assegura una representació políticament molt proporcional.

Com podria anar, això, en el cas de la Vall d'Aran? Tres o quatre elements. En primer lloc, l'elector tindria un doble vot, un, territorial, corresponent al seu terçó, i un corresponent al conjunt de la Vall. Després de la votació es procediria a un repartiment completament proporcional en el conjunt de la Vall, determinant quants escons, quants consellers pertocquen a cada partit. Si volen, fins i tot es podria establir aquí el llindar mínim del 5 per cent de què es parla, a l'interior dels terçons. Aquest recompte es fa independentment del recompte que es fa directament a cada terçó, on sortiria elegit el conseller més votat, per majoria simple. Aquests consellers del terçó elegits directament es descomptarien dels que correspondrien proporcionalment a cada partit. Si al partit ics, li corresponguessin quatre consellers elegits proporcionalment, però ja en té un elegit directament, serien elegits els tres primers de la seva llista, més l'elegit directament, això donaria els quatre que representarien proporcionalment.

Què aconseguiria, això? En primer lloc, asseguraria la representació de tots els terçons. En segon lloc, permetria una personalització en la relació electors i elegits, que no se'ls escapa a vostès que és una reclamació avui clara en la ciutadania del nostre país. En aquests termes, els electors sabrien exactament qui és el representant elegit directament al seu territori, qui

té obligació de representar-lo. En tercer lloc, s'asseguraria una correcta proporcionalitat. S'evitaria la paradoxa antiproporcional a què abans m'he referit. I, a més, no hi hauria contraindicacions. Què vol dir això? Com que estem parlant de pocs consellers –tretze–, no es produiria el problema que es planteja de vegades a Alemanya, que en surten elegits més dels que toquen. Això –ara no m'allargo– però és un problema que es plantejava reiteradament a Alemanya els últims anys, arran del qual el Tribunal Constitucional Federal alemany ha obligat el Parlament a revisar la llei electoral perquè això no passi.

En el cas aranès això no passaria. (*Sona el senyal acústic que indica que s'ha exhaurit el temps d'intervenció.*) I hi hauria un altre avantatge –acabaré de seguir, senyora presidenta–, que és que no caldria revisar l'atribució o el repartiment de consellers en funció de l'evolució demogràfica. I això realment jo crec que és una garantia útil, perquè si no, diguem-ne, en una comarca de la complexa demografia i de la complexa evolució demogràfica de la Vall d'Aran, podria obligar que cada dos o tres anys que s'estigués redistribuint de manera significativa el pes representatiu de cada unitat.

Deixin-me afegir, a més, un comentari, al final, que no puc evitar: el dret electoral vigent a casa nostra ha estat molt conservador. Totes les lleis electorals que fem servir copien el decret llei de l'any 77, de tal manera que ens hem cregut que allò és inevitable, i això ens ho hem cregut tant els ciutadans com els partits polítics, els candidats i els observadors.

Jo crec que estaria bé tenir una aproximació una mica experimental, innovar una mica amb relació al que són les demandes ciutadanes, que permetria, diguem-ne, obrir la porta i examinar si aquest mecanisme del qual s'ha parlat a escala general de Catalunya, si realment funciona a la pràctica i si a escala general es pot aprendre del que succeeix a la Vall d'Aran. Al cap i a la fi estem –la metàfora no és exacta– en un joc de nines russes. La Vall d'Aran està dins de Catalunya, Catalunya està dins d'Espanya; és a dir, l'articulació vertical de les unitats territorials pot donar lloc a fenòmens d'aprenentatge.

Volia tocar altres punts, però se m'ha acabat el temps, i, d'altres ja han estat esmentats. Només els voldria fer partícips d'una certa preocupació que em desvetlla l'article 5 de la proposició de llei, que és la referència que la Vall d'Aran no s'inclourà en cap altra unitat territorial o administrativa de Catalunya. Els adjectius «territorial» i «administrativa» són d'ordre diferent. Quan parlem d'una «unitat administrativa» sabem exactament què és, una «unitat territorial» serveix per a tot. Suposo que el servei d'extinció d'incendis, diguem-ne, d'una altra comarca, podria actuar a la Vall d'Aran, de ser necessari. Per tant, vol dir que territorialment no es refereix a tot. No seria prudent, jo crec, que aquesta norma s'interpretés en sentit que, per exemple, la Vall d'Aran hagués de ser necessàriament una circumscripció electoral per a qualsevulla altre procés. O, en tot cas, si fos el cas que la voluntat del legislador fos aquesta, jo crec que s'hauria d'espe-

cificar, per evitar una ambigüitat que ens poguéssim trobar més endavant.

Arribats a aquest punt, senyora presidenta, és notori que el més prudent és que acabi aquí la meua intervenció, i quedo a la seva disposició per al que pugui ser del seu interès.

Moltes gràcies.

La vicepresidenta primera del Parlament

Moltes gràcies, doctor Botella.

Compareixença

de Xavier Bernadí i Gil, director de l'Oficina per al Desenvolupament de l'Autogovern, amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00728/10)

Tot seguit té la paraula Xavier Bernadí, director de l'Oficina per al Desenvolupament de l'Autogovern.

Xavier Bernadí i Gil (director de l'Oficina per al Desenvolupament de l'Autogovern)

Molt bé. Moltes gràcies. Dic el mateix: és un honor comparèixer avui aquí, davant dels diputats responsables d'aquesta ponència al Parlament. Compareixença que faig en un doble condició; d'una banda, per formació acadèmica, com a professor de dret administratiu durant molts anys en exclusiva, a la universitat, i per la meua dedicació actual com a director de l'Oficina per al Desenvolupament de l'Autogovern, la qual s'encarrega no únicament de les relacions amb el Govern de l'Estat, sinó també de donar suport a la Comissió Govern de la Generalitat - Consell General d'Aran, i, per tant, doncs, dona suport també al desplegament de la llei actualment vigent i a totes aquestes relacions institucionals. En la primera condició em centraré, lògicament, en els aspectes de caràcter més jurídic, deixant-ne d'altres igualment interessants a banda, que entenc que han estat atesos per altres compareixents. En la segona, d'alguna manera, reitero unes primeres explicacions que vaig tenir l'ocasió de fer, amb els mateixos diputats, en una fase prèvia, amb un text una mica diferent. Aquelles observacions les mantindria en la mesura que el text no hagi variat, i faria el contrari en cas contrari, lògicament. I, també, reiteraria, lògicament, en nom propi, també, del Govern, allò que disposa la Moció 21/X del Parlament de Catalunya sobre l'exercici de l'autogovern del poble aranès, i que instava el Govern a donar el màxim suport a la ponència, com crec que així s'ha fet i se segueix fent, sempre a disposició dels membres d'aquesta ponència.

Bé, com tots vostès saben, l'Estatut vigent reconeix l'Aran com a realitat occitana dotada d'identitat cultural, històrica, geogràfica i lingüística, i reconeix, en part, i respecta, aquesta singularitat, tot reconeixent l'Aran com a entitat singular dins de Catalunya i assenyalant que és objecte d'una particular protecció per mitjà d'un règim jurídic especial. El que ens trobem és que l'Estatut no diu quin és el contingut, el nivell o l'abast que ha de tenir aquest règim jurídic

especial, i, davant d'això, les opcions polítiques podien ser les d'optar per un desplegament més generós o menys generós. Entenc que el text i la ponència ha optat per fer aquest salt, amb una major ambició respecte de la llei vigent, i, per tant, doncs, per fer una opció més aviat de màxims, en aquest cas.

Aquí, els comentaris que hi faré són pocs. Això ja va ser així quan es va aprovar la llei vigent, la Llei 16/1990, a partir d'unes previsions de l'Estatut del 79 molt escadusseres, molt petites. En el moment que s'aprova la llei es fa un desplegament; es tarda però es fa un desplegament ampli, de gran abast, per dir-ho així. Em sembla que en aquest cas també és normal que sigui així, perquè si l'Estatut del 2006, en comparació amb l'anterior, també fa un reconeixement molt més fort, molt més potent de la realitat aranesa, doncs, sembla que el desplegament hauria de ser fer un salt, també, respecte de les previsions actuals de la Llei 16/1990. En qualsevol cas, això hem d'entendre que és una qüestió d'oportunitat política, que depèn de la llibertat d'elecció, o de configuració dels qui representen democràticament el poble de Catalunya.

Només hi afegiria dos petits matisos. En primer lloc, que l'Estatut també incorpora la disposició addicional cinquena, que donava o fixava un termini per a l'adaptació, la revisió i modificació d'aquest règim especial a les noves previsions de l'Estatut. Aquest termini, no cal que els ho recordi, està àmpliament superat. Era un termini de quatre anys. Aquesta iniciativa legislativa ha patit dos decaïments successius, si no ho recordo malament. I no cal que recordi que sempre es corre el risc, amb aquestes iniciatives legislatives complexes, que ens tornem a trobar amb això, especialment com quan deia el compareixent anterior: la llei abasta, o toca, o encara qüestions centrals de la ciència política i també del dret públic, com ho són l'organització i, en particular, el règim electoral, que sembla que encara és objecte de reflexió, d'anàlisi i de proposta. Un aspecte com el de les competències que per força ha d'anar a fregar, eh?, acostar-se, lògicament, a les competències d'altres nivells de govern, o un tema sempre tan delicat, especialment en aquesta època, com ho és el del finançament.

Com deia, aquesta voluntat lògica d'eixamplar, de donar contingut a aquest reconeixement tan fort que fa l'Estatut d'aquest règim especial, porta, al meu parer, encara ara al fet que algunes previsions arribin, toquin pràcticament la regulació d'interessos que puguin estar confiats o bé a l'Estat o a l'Administració de la Generalitat. Entenc que vostès són molt conscients d'aquesta qüestió, però sí que, no donaria cap consell, però sí que faria el suggeriment de fer una revisió seriosa, atenta, d'aquestes previsions, bàsicament per evitar dues coses. Bàsicament, per evitar que la tramitació s'allargui excessivament, i també, en segon lloc, per evitar possibles impugnacions que podrien, en algun cas, malmetre alguns dels treballs elaborats.

Em referiré únicament, perquè el temps és just, a dues qüestions bàsiques, que potser són les que més conec, com són les de les competències, i també les relatives a les fonts del dret, repassant de manera, allò, espiga-

da, si tinc temps, algun altre punt més de detall, per dir-ho d'aquesta manera.

En primer lloc, pel tema de les competències només voldria cridar l'atenció que la llei fa un canvi de lògica molt important respecte de la Llei 16/1990. A la Llei 16/1990, les competències de l'Aran, a banda del tema de la llengua, són aquelles competències que la Generalitat li transfereixi en relació amb un llistat de matèries genèric. La llei aposta ara per una solució diferent, per una solució més pròpia o que s'ha aplicat a les comunitats autònomes amb els estatuts. És a dir, l'Aran, una vegada aprovada aquesta llei en els termes actuals, ja seria titular de les competències que consten en el títol III. Ja serien formalment d'aquesta entitat singular que l'Estatut respecta i reconeix. Les podria exercir totes? Les podria exercir totes, en principi, tret d'aquelles que requerissin l'ús de funcions, de mitjans –vull dir de mitjans personals, econòmics, etcètera–, que estiguessin en mans de l'administració competent fins aleshores, que seria l'Administració de la Generalitat. Això vol dir que respecte de totes aquestes competències, torna a ser –i vull anar-ho distingint–, una qüestió no jurídica sinó una qüestió d'oportunitat política.

Si es vol seguir aquesta opció es pot fer únicament tenint en compte dos extrems: aquest bagatge competencial el rebria l'Aran de cop. Aquest bagatge competencial exigiria iniciar un traspàs, un procés de traspàs important i llarg en el temps, de la Generalitat cap al Consell General d'Aran, i també exigiria que el consell general o les administracions responsables d'aquests serveis comptessin amb un nivell de recursos humans, i de tota mena, molt superior, o força superior a l'actual.

Aquest, per tant, em sembla que és un dels canvis majors. Pot suposar, també, en funció de les conjuntures polítiques a un lloc i a l'altre, una certa tensió, lògica, perquè el Consell General d'Aran pugui exercir immediatament aquestes competències, i una administració es vegi requerida a facilitar que no només tinguin la titularitat sinó que també la puguin exercir de forma efectiva.

En el títol competencial també se segueix l'Estatut de 2006, que crec que vam potser no afinar prou, en el sentit que allò que s'hi recull en algun cas són autèntiques competències, mentre que en altres són previsions de participació o mandats, bé sigui a l'Aran bé sigui a la Generalitat. Sembla que valdria, això, també, si és possible, afinar-ho una mica. Hi ha una previsió que em sembla que també s'hauria de sotmetre a revisió amb relació a l'atribució d'una mena de clàusula residual executiva al Consell General d'Aran. Aquesta previsió, que entenc l'esperit i la lògica, em sembla que s'hauria de reforçar; de reforçar en el sentit que fos constitucionalment i estatutàriament harmònica amb d'altres previsions.

Finalment, pel que fa al segon aspecte que els comentava –després potser en repassaré algun altre de competències–, pel que fa al tema de les fonts del dret, sí que voldria posar en relleu tres aspectes que em sembla que criden encara l'atenció i que penso que poden

ser objecte de reconsideració. En primer lloc, el fet de subjectar la potestat normativa del Consell General d'Aran, no a una vinculació positiva a la llei, sinó a la vinculació negativa, eh? Diguem que el reglaments de l'Aran, no en qualsevol cas sinó en alguns àmbits especials, tindran com a únic límit el de no conculcar la llei. Això, saben vostès (*sona el senyal acústic que indica que s'ha exhaurit el temps d'intervenció*) –acabaré en dos minuts– que es va assajar per als municipis, tant amb caràcter general, a la Llei 30/1992, com també per l'Ajuntament de Barcelona, va tenir un recorregut, especialment en l'àmbit de la potestat sancionadora, però no es va arribar a aquest nivell. No dic que no sigui constitucionalment ni estatutàriament possible, dic que seria el supòsit en què un ens que, tot i les seves especialitats..., em consta que s'ha parlat de si l'ens..., què és l'Aran, d'acord amb l'Estatut: és una entitat territorial singular. Jo crec que salvant totes les distàncies, a data d'avui, no sé demà, però a data d'avui es podria comparar amb una ciutat autònoma com les que reconeix aquest ordenament, és a dir, no tot, en el nostre cas, són estat, comunitats autònomes i ens locals, pot haver-hi ens locals tan especials com unes ciutats que estan a mig camí d'un i altre nivell. Crec que, salvant les distàncies, aquest és el mateix camí. Això ha de repercutir sobre la potestat normativa, però cal vetllar perquè aquesta potestat normativa estigui ben configurada.

Em sembla que passa el mateix, que hi ha un petit problema amb el tema de la iniciativa de la revisió de la llei, que, en qualsevol cas, caldria garantir que, tot i la previsió dels diversos subjectes legitimats no quedés sotreta a l'òrgan sobirà, a Catalunya, amb les competències atribuïdes a la Generalitat, és a dir que la iniciativa de la revisió de la llei pugui ser empena a instàncies, lògicament, del Parlament de Catalunya, sense condicionants.

I, finalment, entenc, tornant al tema de les competències, que aquesta iniciativa s'hauria de compassar o coordinar d'alguna manera amb les previsions d'una altra iniciativa que hi ha en marxa en aquesta cambra, com la Llei de governs locals, que poden seguir ritmes, lògicament, diferents; Llei de governs locals que remet al règim especial que aquesta llei aprovaria, però que, per exemple, fins a on jo sé, conté canvis com la pèrdua del règim específic de la gestió ordinària de serveis. Una figura general, que es preveia abans, en aquesta Llei de governs locals, a data d'avui em sembla que desapareix, mentre que la llei d'Aran en tramitació fa referència, fa una aposta molt important perquè l'Aran assumeixi la gestió ordinària dels serveis de l'Administració de la Generalitat en el seu territori. Si és així, únicament diria que es tingui en compte que no ens quedem sense un marc que, d'alguna manera, doni una disciplina a la gestió ordinària dels serveis.

I faria una segona crida d'atenció. Això suposa l'ús d'una tècnica emprada en el federalisme alemany, en virtut de la qual una administració actua en nom d'una altra, per una altra. La qual cosa permet, d'una banda, eixamplar el seu àmbit de funcions, d'intervenció en la vida social; però, de l'altre, no deixa –els feia aquest

advertiment perquè el tinguin present– de suposar una certa interiorització d'aquesta Administració per part de l'altre, en el sentit de... El que em pregunto, per anar de pressa és: fins a quin punt es podria entendre que la màxima autoritat de l'Aran... –resta subordinada, en aquest cas, al president de la Generalitat, o al Govern de la Generalitat–, fins a quin punt les seves decisions serien recurribles, per exemple, en alçada, eh?, perquè en aquell moment no estaria actuant com a síndic d'Aran, estaria actuant com a representant de la Generalitat en aquell territori. Ho dic perquè és una figura delicada i que val la pena de revisar.

Em preocupa molt, també, l'article que diu el compa-reixent anterior, el tema de la no inclusió en cap divisió territorial, no per cap voluntat estatutària, no per cap impediment per part de la Generalitat, sinó per salvar d'una manera similar de com va fer la llei vigent de vegueries a la subsistència dels límits que puguin provenir del nivell provincial. Tret d'això, entenc que la llei pot apostar per aquí, que l'Estatut ho recolza i que és voluntat de la Generalitat fer això possible. Si no ho recordo malament, ho diu també la Llei 16/1990, «que no pot restar inclosa dins de cap divisió territorial superior». I fins aquí els punts que els volia remarcar.

Gràcies.

La vicepresidenta primera del Parlament

Moltes gràcies. Iniciem, doncs, les intervencions dels grups parlamentaris. En nom del Grup Parlamentari d'Esquerra Republicana de Catalunya, té la paraula el diputat Josep Cosconera.

Josep Cosconera Carabassa

Gràcies, presidenta. Benvinguts, senyor Botella, senyor Bernadí, per les seves aportacions a la llei d'Aran. Al senyor Botella li volia preguntar si aquesta proposta de llei electoral l'hauria de contemplar la llei d'Aran o l'hauria de contemplar la llei que s'està tramitant aquí al Parlament de Catalunya, la llei electoral general. Aquesta seria una de les preguntes.

També li volia preguntar si no creu que hauria de ser el mateix consell, mitjançant consens, qui ens fes la proposta a nosaltres, atès que ja que volem que tinguí una àmplia autonomia i, a més a més, per llei, doncs, el consell ha de participar de la ponència, penso que seria molt important que ens arribés una proposta del consell, com així hem manifestat alguna vegada... Bé, de fet ho han manifestat per escrit, que volien participar en aquest tema, a més a més del tema del finançament.

Ens ha fet una proposta. He entès la d'Andorra, m'agradaria que després aprofundís més en la proposta que ens fa, no?, dels terçons, de la llista general, de la llista per terçons. M'agradaria que hi aprofundís més. La d'Andorra l'he entès molt bé, però la que proposa no l'he acabat d'entendre.

Després, al senyor Bernadí li volia preguntar a veure la llei, l'LRSAL, diguéssim, que està en marxa,

doncs, pot devaluar les competències que ara posem aquí a la llei d'Aran, pel tema de l'harmonització de competències, etcètera.

Després, també, penso que, tot i el reguitzell de competències que té ara la proposta de llei, sí que penso que s'hauria de fer pausadament i d'acord amb la provisió del Govern de la Generalitat, perquè potser li faríem un flac favor al Govern d'Aran que li passàvem de cop totes les competències que ens puguem fixar en aquesta nova llei, i després, doncs, podria tindre problemes a portar-les a terme. Penso que la comissió bilateral que hi ha entre el Govern de l'Aran i el Govern de la Generalitat potser seria l'eina amb la qual, doncs, es pogués arribar a acords de competències.

I, per últim, com es poden blindar més bé les competències, no?, si és suficient posant-ho a la llei de governs locals, o caldria en alguna altra llei posar, blindar aquestes competències que tindria aquesta llei que tramitem.

Gràcies.

La vicepresidenta primera del Parlament

Tot seguit té la paraula, pel Grup Socialista, el diputat Òscar Ordeig.

Òscar Ordeig i Molist

Gràcies, presidenta. Bon dia i gràcies a les intervencions del Joan Botella i el senyor Xavier Bernadí, per estar aquí. Han sigut molt interessants. Llàstima que tinguem tan poc temps. Jo, en primer lloc, començaré per la primera, i em permetran aquesta llicència. Ho dic perquè estic molt content, de la intervenció del senyor Botella, perquè almenys ens ha..., bé, hem començat a parlar sobre diferents sistemes electorals, i que segurament no n'hi ha cap de bo, o de perfecte, però segurament que n'hi ha algun que és el menys imperfecte de tots. I, per tant, jo crec, abans, en les intervencions d'abans també s'ha dit, la dificultat, segurament, d'establir un sistema electoral, per trobar els consensos necessaris, però dic, home..., però sí que, evidentment, hi ha unes certes reflexions que és la nostra obligació de fer-les. Perquè estem parlant de veure quina llei portem al Ple del Parlament i, per tant, escolta'm, haurem de justificar si és que no movem una coma en aquest sentit. Per tant, jo ho he dit moltes vegades, hi ha consells comarcals que tenen un excés de consellers, que tots hi coincidim i, per tant, al consell general no ens hem de posar les mans al cap per fer una proposta d'ampliar de tretze a quinze, en el cas que fos així.

Jo ho trobo perfecte i, en part, faig meves les reflexions de filosofia, de dir, escolta, el test de la consistència. El test de la consistència no el passa i, per tant, vostè ho ha dit, ho assumim, també ho diem, no potser que un grup que tregui menys vots que un altre, doncs, tingui més consellers, no?, i llavors que un altre que en tingui més no tingui representació. Hauríem de veure tot això si és possible i podem fer els equilibris polítics per aconseguir, com a mínim, matisar-ho. Això del doble vot, que entès que era el sistema alemany,

territorial, una llista territorial i una altra de conjunta, i amb unes correccions. Entenc que aquest és el sistema alemany, o seria l'alemany amb la correcció... No ho sé, no ho entès massa bé, però bé, entenc que seria una correcció respecte al sistema andorrà, que algun cop ho havíem parlat aquí. Per tant, jo crec que hauríem d'anar per aquí. Com a mínim, parlar-ne, obrir debat, i llavors, en tot cas, les majories que es poguessin construir.

I no dependre, evidentment, de l'evolució demogràfica i establir un sistema que sigui prou flexible, perquè, escolta, a mesura que tinguem més, menys fills o hi hagi més demografia, més immigració, menys immigració, però el sistema sigui vàlid, perquè si no hauríem d'estar fent lleis cada dos per tres, canviant el sistema electoral cada dos per tres i no hauria de ser així. Per tant, en aquest sentit compartim plenament la seva reflexió.

I farem una proposta des del nostre grup, en aquesta reflexió d'intentar buscar un sistema més equitatiu. El senyor Xavier Bernadí, crec que és molt interessant el seu perfil, també. Jo li volia preguntar: entenc que vostè participa a la Comissió bilateral Estat-Generalitat, també, i, per tant, veient els problemes que hi ha actualment per la falta de finançament de les administracions i, per tant, de negociar amb les comissions bilaterals, i vista la seva experiència, també, i segurament aquest moment en què ens trobem, que no anem ni endavant ni enrere amb les relacions amb la comissió bilateral, com això també pot afectar, aprovant aquesta llei, tal com està redactada, la Comissió bilateral Estat - Generalitat, perdoni: Generalitat - Govern d'Aran, en la qual la llei deixa moltes coses obertes: el finançament..., vol dir que llavors això no pot ser un problema per al Govern d'Aran, que no es concreti el finançament necessari per tirar endavant competències. Abans parlava d'afinar, afinar competències o afinar llocs on parla de participació. Potser hauríem d'afinar amb el tema del finançament? Sí o no?

I llavors, un últim aspecte és: creu vostè, també en base a la seva experiència, que caldria també que s'aprovés, paral·lelament, o anteriorment al fet que s'aprovés al Parlament de Catalunya, que el text també s'aprovés a l'Aran?, per donar-li també legitimitat i participació de l'Aran, entenc, al consell general?

I llavors, evidentment, coincidim amb, també, el que ha dit, que el Govern d'Aran ha de ser la Generalitat a l'Aran, però, compte amb aquesta expressió, perquè llavors ens podem trobar que no donem els recursos necessaris perquè això sigui possible.

Gràcies.

La vicepresidenta primera del Parlament

En nom del Grup Parlamentari Popular, té la paraula la diputada Dolors López.

Dolors López Aguilar

Sí; moltes gràcies, presidenta. Moltes gràcies al senyor Joan Botella i al senyor Xavier Bernadí per les seues

aportacions. En primer lloc, al senyor Joan Botella dir-li que, bé, finalment; finalment algú ha ficat una proposta concreta, elaborada, estudiada, i no solament dels legítims interessos partidistes, sinó concretant sobre una base científica, de ciència política. Per tant, li agraïm aquesta proposta elaborada, com també li agraïm que ens hagi fet arribar aquesta proposta per escrit, abans de la comissió, per poder-la llegir i, per tant, escoltar-lo amb una miqueta més de coneixement de causa.

Fins ara, tots estàvem, o quasi tots, d'acord en una qüestió, que és la que vostè ha apuntat, o ha fet l'afirmació al començament, que és que aquest sistema que hi ha actualment no és proporcional. Amb això jo crec que hi ha pràcticament unanimitat, que no és un sistema proporcional. Però, a partir d'aquí, totes les propostes que es ficaven damunt de la taula no acabaven d'agradar a ningú. La proposta d'augmentar número de consellers, la proposta que hi hagués una circumscripció única. Eren propostes que es ficaven per tal de trobar una solució a aquesta manca de proporcionalitat però que, en tot cas, doncs, totes tenien les seues mancances, no? Vostè ha ficat una concretant més. Concretant més, que hi hauria un sistema de doble elecció, una directa juntament amb un sistema proporcional i, per tant, jo crec que aquest és un, o podria un bon punt de partida per treballar aquesta proposta, perquè ja és un punt de partida elaborat d'una manera, diguem-ne, més científica. I, per tant, a mi sí que m'agradaria preguntar-li, en aquest sentit –segurament ho ha dit, eh?–, quin inconvenient..., tot té inconvenients, vull dir, no tot són avantatges en qualsevol sistema electoral, quin inconvenient té per a vostè aquesta proposta que ha plantejat.

I jo, la pregunta, perquè la veritat és que ho ha fet d'una manera molt extensa i, per tant, amb molt detall, però sí que ha tocat un altre tema que ha set objecte de debat en les anteriors compareixences, que és respecte a l'article 5 de la proposició de llei, que la Vall d'Aran no s'ha d'incloure en cap altra divisió territorial. I ja que ha fet vostè una proposta tan elaborada respecte al sistema electoral, sí que m'agradaria, també, que ens poguéssim donar el seu punt de vista respecte a aquesta altra qüestió.

Al senyor Xavier Bernadí: vostè ha parlat bàsicament de competències, de com es poden assolir aquestes competències, que és més una opció política, una oportunitat política que jurídica, estem d'acord amb les competències que es poden assumir, però les competències no solament s'han de donar de nom, les competències s'han de poder assumir, s'han de poder realitzar, han de ser realitzables.

I en aquest sentit, sí que m'agradaria comentar-li el tema del finançament. Per poder exercir competències s'ha de tindre un finançament adequat. Si no, ens trobarem amb una simple declaració de principis, que estarà en una llei molt bonica, que farà que tots els aranesos estiguin molt feliços i molt contents –ho dic de broma, eh?, vull dir...–, però que al final, si tot això, que sembla que sí, que ens dóna més –que ens dóna més– però a l'hora de la veritat no ens donen uns diners per poder exercir, doncs aquestes competències no

serviran de res, no? I també m'agradaria conèixer la seua opinió respecte a aquest tema, que, ja dic, com ha set objecte dels anteriors compareixents, i que també vostè, d'alguna manera també l'han tret, vostè, concretament, he entès que, bé..., que no hi veia cap problema a l'encaix de la divisió territorial, vull dir, que ho trobava que quedava perfectament encaixat i que no tenia per què haver-hi cap problema. Sí que m'agradaria que aprofundís una mica més en aquesta qüestió.

Moltes gràcies, presidenta.

La vicepresidenta primera del Parlament

Té la paraula, en nom del Grup d'Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa, la diputada Sara Vilà.

Sara Vilà Galan

Gràcies. Gràcies també als compareixents, al senyor Joan Botella i al senyor Xavier Bernadí. Bé, també agrair la proposta clara que fa el doctor Joan Botella, perquè òbviament estem davant d'una oportunitat. Estem davant d'una oportunitat de fer les coses ben fetes. I també estem davant d'un temps, ara, d'una nova era en la que es reclama, per part de la ciutadania, canvis, canvis substancials a nivell polític, canvis que ens permetin més transparència, canvis que ens permetin més control sobre els nostres polítics, i canvis, òbviament, que també ens permetin més participació i més elecció directa. Per tant, agrair aquesta proposta, perquè nosaltres, de fet, havíem intentat traslladar la proposta que fèiem per a la llei electoral catalana, que era l'holandesa, intentar traslladar-la a l'Aran, i certament, després, negre sobre blanc, sembla que la proposta no s'aguanta tant, perquè hi ha un problema, diguéssim, de consellers, un nombre reduït de consellers, que són tretze, respecte a la ràtio de població i a la distribució territorial, que això fa que sigui molt difícil d'aplicar el sistema holandès, deixant-nos fins i tot un terç fora, no?, sense representació. Aleshores, sembla que aquesta proposta permet molta més proporcionalitat.

Però sí que li volia fer una pregunta, perquè no m'ha quedat massa clar... –segurament perquè no ho he entès jo, eh?–, però vostè deia que el llinar del 5 per cent es podia aplicar tant al conjunt, no?, a la votació en conjunt com a la votació per terç, diguéssim, per representant directe. Això permetria, també, garantir la pluralitat? Perquè, clar, altres sistemes, el llinar, el tenen per sota, el tenen al 3 per cent. I això sembla que en principi pugui fer entrar altres grups polítics que normalment no tenen opció. El que volem, i el que també ens obsessiona una mica amb la llei electoral, i amb aquesta proposta de llei electoral sobre la taula, és trencar el bipartidisme. Nosaltres no ens n'amaguem, d'això. Creiem que el bipartidisme, certament, dóna molt poca pluralitat política, dóna molt poques opcions a sentir altres veus dins de les institucions, i això ens sembla d'absoluta importància.

Agrair-li al senyor Bernadí la sensibilitat pel tema de la participació, però també, el mateix, segurament tots

repetim amb la mateixa pregunta, sobre el finançament. Directe, al gra: vostè és partidari més aviat d'un finançament en termes, en valors absoluts, o més aviat d'un percentatge, de cara a un millor autogovern?

Gràcies.

La vicepresidenta primera del Parlament

Té la paraula, en nom del Grup de Ciutadans, la diputada Carina Mejías.

Carina Mejías Sánchez

Gràcies, presidenta. Gràcies al senyor Botella i al senyor Bernadí. I, com tota la resta de diputats, doncs, agrair-li al senyor Botella que ens hagi fet aquesta proposta. A ningú se li escapa que la distribució de la representació territorial a la Vall d'Aran és un dels temes que més debat ha suscitat en l'elaboració de la llei, i sobretot respecte als compareixents. Jo crec que ho hem preguntat a tots els compareixents que han passat per aquesta comissió, què és el que en pensaven, de la necessitat de fer una representació més plural i més proporcional, atesa la situació que viscute la Vall d'Aran els últims anys, de modificacions poblacionals i sobretot de fer-ho més representatiu respecte al territori. Per tant, li agraiem aquesta proposta, perquè entenem que està feta des del coneixement que alguna cosa s'ha de canviar.

Miri, jo no sóc aranesa, i la meua aproximació a la Vall d'Aran ha estat com a conseqüència de l'elaboració d'aquesta llei. Cadascú té la realitat que té, però en les persones amb les quals el meu grup parlamentari ha parlat, des que s'ha començat el tràmit d'aquesta llei, que viuen, treballen i són de la Vall d'Aran, hi han hagut alguns qualificatius que ens han sorprès, no?, molts d'ells consideren que aquesta representació que hi ha és un blindatge, precisament, d'aquest bipartidisme, que fa molt difícil la pluralitat i la diversitat ideològica que respon a la població de la Vall d'Aran, i alguns, inclús i tot, han parlat de «caciquisme», el que es produeix a la Vall d'Aran. Per això és tan important trencar amb aquesta situació i fer una proposta de representació molt més proporcional i molt més adequada a la diversitat i al pluralisme ideològic que pot viure la població de la Vall d'Aran. El que sí que li preguntaria, que això vostè no ho ha acabat de definir, és si aquesta proposta seria d'aplicació única i exclusivament a la Vall d'Aran, o això respondria a una proposta de modificació electoral com la que s'està treballant a Catalunya, que en aquests moments jo crec que és un dels grans reptes que tenim al davant i que no ens n'acabem de sortir. Portem trenta anys intentant modificar la llei electoral de Catalunya per fer-la més proporcional i més representativa, i tampoc ens en sortim. Vostè hi veu alguna possibilitat?

I, per altra banda, també m'agradaria preguntar-li la possibilitat, o si vostè ha considerat en algun moment que aquesta elecció de representants a la Vall d'Aran es pogués fer a través d'un sistema de circumscripció única. Seria prou proporcional? Quines dificultats hi veu? I, és una de les propostes que també se'ns han fet

arribar, la possibilitat que es decideixin les coses per un sistema absolutament majoritari, a través d'un sistema de circumscripció única.

I, per tant, aquests dos matisos respecte a la seva proposta, que ja li dic que considero molt actualitzada a les necessitats o a les inquietuds que manifesten tots els grups parlamentaris cada vegada que es parla de la llei de l'Aran.

I al senyor Xavier Bernadí, agrair-li la seva exposició. Vostè ha dit que el procés d'atribució de competències, de titularitat de competències que passaran de la Generalitat a la Vall d'Aran després de l'aprovació d'aquesta llei serà llarg i farragós. Jo insisteixo en el que li han insistit també altres representants dels grups parlamentaris. Escolti'm, aquestes competències, que per a molts dels habitants de la Vall d'Aran són de primera necessitat. Vostè sap que, per exemple, la gestió que s'està fent de l'hospital, la necessitat de tenir un hospital que funcioni bé, dels recursos... Vostè ha parlat que es poden transferir aquestes competències, sempre que es tinguin els suficients recursos humans i recursos econòmics, no? Digui'm exactament com ho preveu, vostè, això, perquè són competències importants, són competències que vostè ha referit directament a serveis socials, serveis bàsics per a la població de la Vall d'Aran, però, en canvi, tenim, vivim en aquesta incertesa de com es finançaran, però també hi ha molta gent que pateix per la falta de recursos humans que els atenguin.

És a dir, hi ha hagut problemes amb serveis bàsics per la falta de personal qualificat, a present, a la Vall d'Aran, per tal de donar resposta. Digui'm exactament quina és aquesta previsió, i si aquest detall que vostè ha fet servir, o aquesta expressió que vostè ha fet servir, en el sentit de dir «serà llarg i farragós» la transmissió de competències cap al consell de la Vall d'Aran, implica també aquests matisos, no? La dificultat de garantir un finançament adequat per poder-los fer o per poder-los prestar en situació d'eficàcia i eficiència suficients com per a la demanda que té el territori, i també si hi han suficient recursos humans. No hem d'oblidar mai que la Vall d'Aran, la seva geografia i orografia són complicades, que hi han dificultats perquè determinades persones –ho hem vist en els temes de seguretat– puguin desenvolupar allà determinades funcions, i quina manera tindrem de garantir que els serveis públics més bàsics i més principals –sanitat, educació, seguretat–, doncs, tinguin els recursos humans necessaris per poder-los prestar amb garanties.

Gràcies.

La vicepresidenta primera del Parlament

Per acabar les intervencions dels grups, té la paraula pel Grup de Convergència i Unió, el diputat Àlex Moga.

Àlex Moga i Vidal

Gràcies, presidenta. Agraeixo, en primer lloc, la intervenció del senyor Joan Botella i del senyor Xavier

Bernadí. Pensant, després de les compareixences que avui acabarem, jo crec que hem aixecat el nivell del que era una proposició de llei que es veia com un cas així, aïllat, a la punta de Catalunya, i estem gairebé fent un cas únic en molts aspectes d'aquesta llei. I inclús estem elaborant el federalisme, eh? És a dir, Déu n'hi do –Déu, n'hi do–, el que està aportant la llei d'Aran. Jo ho dic perquè, al pas que anem, si féssim dos dies més, gairebé, Catalunya..., que retransmetessin en directe tot això, perquè així Catalunya trobaria moltes solucions a les demandes polítiques que fa. Fem un cas únic del sistema electoral, fem un cas únic del sistema organitzatiu, fem un cas únic del sistema de finançament i fem un cas únic de la capacitat política. Aquest és el mirall, eh?

Tot i així, feta aquesta broma, que no és broma, que, en tot cas, és un sistema que ens està portant cap a la capacitat i l'ambició nacional que tenim a l'Aran, primera pregunta respecte al senyor Joan Botella. Nosaltres defensem tretze consellers. Explicar a la ciutadania, com alguns grups parlamentaris estan disposats a explicar, d'incrementar el nombre de polítics en el context actual, em sembla, a mi, gairebé d'una irresponsabilitat sense precedents, i que, en tot cas, al que portaríem és a una desacreditació molt gran d'una institució, que és molt jove; que és molt jove, que parla de l'any 91. I, per tant, en aquest sistema..., nosaltres, un sistema de proporcionalitat, com el que vostè ha dit, en què es mantinguin els tretze consellers, estem disposats a parlar-ne, a negociar-lo, i si aquesta és una forma més transparent, més democràtica i més institucional, i que guanyi la credibilitat de la ciutadania, hi estarem treballant. No únicament per trencar el bipartidisme, perquè si alguns grups parlamentaris descobreixen que aquesta fórmula no trenca el bipartidisme, no estaran d'acord amb aquesta fórmula. Per tant, clar, al final és un peix que es va mossegant la cua. Li donem tombs, li donem tombs..., única i exclusivament pel que han dit els representants dels grups parlamentaris, que és trencar el bipartidisme. No per fer més democràcia, no per fer més transparència, no per millorar-lo, no per innovar..., no per més democràcia.

Llavors, una altra pregunta: vostè està d'acord que aquesta llei digui expressament que l'Aran ha de tindre un diputat amb representació directa i sufragi universal des de l'Aran al mateix Parlament de Catalunya?

I respecte al senyor Bernadí, estic molt d'acord amb les seves intervencions. Tot això de bloc al Consell General d'Aran –ho repeteixo: és una institució jove– li pot suposar una càrrega molt forta, políticament, de recursos humans, administrativa, etcètera. Què proposaria la gradualitat i la progressivitat per anar desenvolupant aquesta llei d'Aran? Com blindaria a la Llei de governs locals l'especificitat i la singularitat de l'Aran, que té actualment i que vol anar desenvolupant –dintre del Projecte de llei de governs locals que s'està tramitant? I, es podria complementar una nova configuració territorial de l'Aran en el marc legislatiu actual?

Gràcies a tots dos.

La vicepresidenta primera del Parlament

Doncs, tot seguit, per respondre les preguntes que considerin oportunes, tenen la paraula per un termini de cinc minuts, en primer lloc, el doctor Joan Botella.

Joan Botella Corral

Moltes gràcies. Gràcies als comentaris elogiosos que alguns m'han fet. Intentaré ser molt ràpid. El consell general és un òrgan a la vegada representatiu i executiu. Això vol dir que hi ha d'haver una majoria, i ens hem de recordar d'això quan fem el sistema electoral.

En segon lloc: el problema que avui té el sistema actual, és que, com deia abans, no passa el test de la consistència proporcional, i això es pot arreglar sense tocar el nombre de consellers. Aquesta és una qüestió diferent de la primera. Arreglar la proporcionalitat augmentant el nombre de consellers, requeriria augmentar-los molt. El que diem en el meu gremi és que per sota de cinc consellers, per sota de cinc escons, no hi ha proporcionalitat. I cinc escons multiplicat per sis en fan trenta. I això potser és massa, diguem-ne. Per altra, és que no seria necessari. El que els proposava, i responc la pregunta de la senyora Mejías, es podria dir circumscripció única. El que passa és que aquesta terminologia, amb un sistema electoral mixt, no val. Perquè circumscripció única es tendeix a entendre, abusivament, que els grans s'ho queden tot i els petits no tenen representació. Per això jo els deia, la proposta que jo els faig –vaig una miqueta al que deia vostè– és que cada terç elegeix directament el seu conseller. Tots en tenen. Però és que, a més, aquests consellers, elegits directament per la via majoritària, s'inscriuen en un conjunt de consellers que en el seu conjunt es defineix proporcionalment. Per tant, s'asseguren les dues coses. Per tant, la terminologia «circumscripció única», diguem-ne, no ens val, eh?

Vielha té més de la meitat dels habitants de la Vall, si no m'equivoco. Per tant, qualsevol operació electoral que es basi estrictament en un criteri majoritari, deixa gent fora. No pot ser que hi hagi algú de Lairissa... –amb referència al que deia la senyora Vilà–, bé, si hem d'assegurar que n'hi hagi algun de Lairissa, l'única manera és assegurar-ho directament, que en aquell terç n'elegeixin un.

Cadascú pensarà el que li toqui del bipartidisme, en funció de si és o no és dels dos partits en qüestió. En això, permetin-me que no hi entri. Només que de memòria em sembla recordar que els dos partits en qüestió van aplegar prop del 90 per cent dels vots a les últimes eleccions. Hi ha llocs en què el bipartidisme és forçat per les lleis, i hi ha llocs en què el bipartidisme respon al que vota la ciutadania. I em penso que a la Vall d'Aran és una miqueta aquest cas.

Hauria de fixar-se això a la llei de la Vall d'Aran, i no a la llei catalana. Per exemple, la llei catalana no sé quan la veurem. En segon lloc –també, aquí discrepo del que deia el portaveu del grup majoritari–, no es podria incloure, crec, a la llei de la Vall d'Aran, elements propis del contingut de la llei electoral de Catalunya. Per començar perquè la llei electoral de Catalu-

nya requereix una majoria per a la seva aprovació de vots favorables de dos terços dels diputats, mentre que aquesta llei per se, no.

Última qüestió, això, i és una qüestió potser més complicada –me la preguntava vostè–, qui hauria d'aprovar la llei electoral? El Consell General de la Vall d'Aran o el Parlament de Catalunya? Jo crec que la resposta és aquest mateix procés legislatiu, que es basa en una proposta inicial completa, formulada per unanimitat des de la Vall d'Aran, però que això ha de ser una llei del Parlament de Catalunya. Per tant, diguem-ne, vostès són qui ha de, a partir de les peticions o de la proposta formulada per les institucions de la Vall, hauríem de determinar com s'encaixa això en el conjunt de l'estructura de la Generalitat de Catalunya, d'una manera coherent, d'una manera consistent amb els principis, amb els valors, amb els criteris generals, no? Per tant, diguem-ne, jo crec que no hi hauria inconvenient des del punt de vista jurídic, i anava a dir gairebé polític o moral, que vostès, diguem-ne, introduïssin una modificació en el règim electoral en qüestió.

Reitero: és viable proposar el sistema electoral. Això no requereix modificar el nombre de consellers. Hi han mecanismes per combinar l'assegurament de la proporcionalitat en el resultat, amb l'assegurament de la representació de cada terç.

Última qüestió: el llinar del 5 per cent es pot posar allà on vostès vulguin. I pot ser un llinar de l'alçada que vostès vulguin. És habitual, en un sistema mixt com aquest que els he proposat, que el llinar es situa en el nivell general. Per entrar al repartiment de consellers cal haver obtingut, o bé un cert tant per cent –un 5, un 3, el que vostès vulguin–, o bé haver tingut directament elegit un conseller en algun dels terçons. Perquè és lògic, si algú ha estat elegit directament, aquest ja forma part de l'òrgan en qüestió.

(Sona el senyal acústic que indica que s'ha exhaurit el temps d'intervenció.)

Sona el xiulet, em reitero en la seva disposició, si volen algun comentari o alguna redacció més detallada d'això que els he explicat, estic a la seva disposició. Gràcies, senyora presidenta.

La vicepresidenta primera del Parlament

Moltes gràcies. Tot seguit té la paraula el senyor Xavier Bernadí, per un termini de cinc minuts.

Xavier Bernadí i Gil

Moltes gràcies. Jo, en primer lloc, volia aclarir que les observacions que he fet quan em referia a afinar algunes de les previsions de les lleis –totes les lleis les hem d'afinar al màxim fins que les aprofitem– No responen a cap cautela ni personal ni tampoc del Govern, davant d'un reconeixement excessiu d'autonomia o de la singularitat de l'Aran. Al contrari, parteixen d'una gran adhesió o respecte per aquestes previsions estatutàries i per la realitat que és l'Aran, i el que pretenen és que les decisions que s'acabin adoptant no puguin, posteriorment, frustrar-se, per motius diversos.

Per tant, anaven aquí en el sentit de, ja que anem a fer una cosa molt singular –no sé si el federalisme o el què, però alguna molt singular, i que les coses singulars s'acostumen a mirar amb lupa, que incrementem..., el meu suggeriment seria incrementar, tant com sigui possible, la finesa jurídica, per dir-ho d'aquesta manera.

Un dels temes centrals que m'han comentat més d'un de vostès és el tema de les competències, si els farem un flac favor, si tindran capacitat de gestió, etcètera. Jo el que voldria subratllar, simplement, posar en relleu que el canvi de model era molt important. Abans, l'Aran només tenia una expectativa de rebre competències sobre un llistat de matèries genèriques, que consten avui a la Llei 16/90. Amb aquesta llei, tal com està ara, rep en bloc la titularitat d'un seguit de competències, algunes de les quals pot exercir immediatament, mentre que d'altres necessita de totes, totes, el traspàs de funcions.

I clar, jo això els ho dic des de l'experiència de ser també el secretari de la Comissió Bilateral Generalitat - Estat i secretari de la Comissió Mixta de Transferències, tant amb aquest Govern, amb el qual no hem aconseguit aprovar cap traspàs, com amb l'anterior Govern, on se'n van aprovar alguns, però amb moltes dificultats, i al meu parer amb algunes mancances. I amb això també els voldria posar en relleu els límits; els límits de les previsions legals, encara que estiguin en les màximes normes de capçalera de l'ordenament, tant si és la Constitució espanyola com l'Estatut d'autonomia. El nostre Estatut, validat en aquest punt, preveu que la Generalitat ha d'assumir la gestió i les reclamacions econòmicoadministratives, entre altres matèries, sobre els aspectes tributaris..., i encara és hora que ens posem a negociar aquest traspàs, no per manca de voluntat de la Generalitat. Per tant, aquest problema és un problema molt complex, a mig camí, lògicament, de la política i també del dret.

Em deien: soluciona alternatives? Una és aquesta. Quin risc té? El risc que té és que si el procés de traspàs que s'haurà de fer no es produeix amb una dinàmica intensa, per dir-ho així, això pugui generar frustració al territori, i pugui fer perdre valor a aquestes previsions legals fins que no s'hi faci cas. S'hauria de continuar amb el model que tenim ara? Home, el model que tenim ara ho deixa a la discreció de la Generalitat d'anar transferint. Però també subratllaria: tenint aquesta discrecionalitat que teníem ara el Govern de la Generalitat per fer aquestes transferències, des de l'any 90 s'han aprovat ni més ni menys que trenta-un traspàsos o transferències de competències a l'Aran. L'última d'elles, precisament, amb relació a l'hospital, que va ser d'ampliació d'aquests mitjans. Per tant, tampoc diria que s'hagin..., d'allò. Aquests traspàsos havien quedat aturats l'any 2005, i es van reprendre l'any 2010, amb greus dificultats financeres. Per això també diria que més que les previsions legals, que val la pena que les afinem perquè siguin un límit per a tothom, mani qui mani en cada moment, en aquest cas, en el cas de les relacions institucionals, el que és fonamental és la voluntat política i la capacitat de negociació i d'entesa d'una i altra banda. Sense te-

nir una obligació legal s'han fet tots aquests traspassos o transferències que els comentava, a vegades tenim obligacions constitucionals, estatutàries, etcètera, de traspassos, i, pel que sigui, doncs, no es fan.

Per això també respondria la pregunta sobre la regulació de la comissió bilateral, si és suficient o no, i amb el tema del finançament. El finançament és cabdal, això és evident, eh? El que passa és que tenim moltes llei vigents que parlen de suficiència, de suficiència financera de les comunitats autònomes, dels ens locals, etcètera, i tenim la suficiència financera que tots tenim, eh? D'altra banda, la meua experiència personal és que no convé regular excessivament les relacions institucionals. L'Estatut d'autonomia, que és una norma de la màxima solemnitat, preveu que la Comissió Bilateral Generalitat - Estat es reuneix dues vegades l'any i sempre que ho demana una de les dues parts. Doncs bé, han passat uns quants anys en els quals no s'han produït aquestes dues reunions, i s'han produït supòsits en què una de les parts ho ha demanat i no s'han produït aquestes reunions. I això, per mi, fa mal a l'Estatut d'autonomia. Per tant, jo no em... O a vegades introdueixen rigideses que no són necessàries, que no són necessàries o que repercuten en la dignitat, com els deia, institucional de la norma.

Les transferències que preveu la llei, com deia, són moltes –acabaré en breus instants– depèn de vostès, del Ple del Parlament, decidir quin model prefereixen. En aquest model, aquestes competències ja estan a l'Aran. Ja estan a l'Aran i el procés efectivament seria llarg, i encara que això sigui ordinari o normal, això podria crear una certa tensió, o una certa frustració mentre no es concretessin, o quan hi haguessin dificultats financeres per poder-les concretar de manera adequada. Es pot passar al model vigent, que seria un canvi molt important en la llei, o també es podria introduir un cert programa legislatiu.

Vostès trobaran la millor solució. Què és millor? Deixar-ho en mans de la comissió bilateral, a l'entesa entre dos governs en cada moment, i que en alguns moments vagin més de pressa i en altres més a poc a poc? És important, o convé introduir una certa orientació, unes certes directrius? Es pot triar una de les competències atribuïdes, unes en les quals durant un període s'haurà de començar per aquelles? Jo crec que alguna solució d'aquestes, sense introduir rigideses que després facin anar malament o no a l'altre, potser seria bona. Sobretot perquè el canvi de model, com que és tan important, jo buscaria alguna manera –a les disposicions finals o transitòries– alguna manera de donar algun criteri a aquesta comissió bilateral, respectant, també, les necessitats de cada govern.

I, finalment, una pregunta molt concreta, si l'LRSAL pot afectar a això o com es pot blindar més. Jo entenc que l'LRSAL no afectaria aquestes previsions competencials, afecta sobretot els municipis, amb una fase ascendent de competències d'aquests municipis, en alguns casos, cap a les diputacions. L'Aran faria de diputació, eh?, i, per tant, en aquest cas hi hauria una barreja institucional que permetria quedar al marge d'aquestes previsions. Com es poden blindar més: a mi em sembla que no es poden blindar més. En aquest

punt la llei és una llei de desenvolupament institucional bàsic, la Llei de governs locals hi remet i hi ha de remetre. És una llei, a més a més, especial, que, per tant, s'imposaria en allò contradictori amb les regulacions de caràcter general, i té la protecció i l'empara que li dona l'Estatut d'autonomia. Tots voldríem blindar més les coses, però, en aquest cas, em sembla que el blindatge ja és molt i molt –molt i molt– important.

I quant al tema territorial, de l'encaix territorial, no dic ni que sigui fàcil ni que no hi hagi cap problema, ni que la solució que es preveu ara no es pugui assumir. El que sí que dic és que s'hauria de donar-hi dues voltes, precisament, per blindar aquesta voluntat permanent de l'Aran per no quedar inclòs davant d'altres possibilitats. Si és possible distingir entre divisions polítiques i administratives o altres solucions? No ho sé. Si és possible que la llei contingui un mandat al Parlament de Catalunya per instar les iniciatives legislatives que calguin en altres instàncies per encaixar la llei? Vostès recorden que el règim municipal de Barcelona és fruit de dues iniciatives legislatives. No sé si en algun cas això permetria encaixar alguna solució a la llei. Em sembla que això és el que els puc dir.

Gràcies.

La vicepresidenta primera del Parlament

Moltes gràcies als dos compareixents, per tot, i també per la seva voluntat de complir els temps, malgrat que són draconians, ho reconeixem.

Ens acomiadem de vostès, i ja ho saben, aquesta és casa seva. I ara fem una pausa de cinc minuts, a petició...

Hi ha unanimitat al respecte? (*Pausa.*)

Fem una pausa de cinc minuts i tot seguit rebrem els dos altres compareixents.

Moltes gràcies.

La sessió se suspèn la sessió a la una del migdia i tretze minuts i es reprèn a un quart de dues de la tarda i onze minuts.

La vicepresidenta primera del Parlament

Reprenem la sessió. Excusant dues de les diputades, la senyora Sara Vilà, d'Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa, i la senyora Carina Mejías, de Ciutadans, que han hagut de marxar per altres compromisos adquirits.

Compareixença

d'Emilio Medan Ane, alcalde de Les,
amb relació a la Proposició de llei del
règim especial d'Aran (tram. 353-00695/10)

I tot seguit, doncs, reprenem les compareixences, de l'alcalde de Les, en aquest cas, i del senyor Rufino Martínez, que, entre d'altres, és membre del Consell General d'Aran.

En primer lloc, té la paraula, per un termini de deu minuts, el senyor Emilio Medan, alcalde de Les.

Emilio Medan Ane (alcalde de Les)

Gràcies, presidenta. Senyores i senyors diputats..., ben, dètz minutes ei un temps petitet, me'n calerie molt mès tà poder explicar un shinhau era realitat deth mèn país. Ben, jo, dilhèu ena mia intervencion vau a méter-i un finau contrapunt, perque da era impression de que tot ei de color de ròsa. Non ei tot de color de rosa. Jo è era sòrt o merits, o non sabi çò qu'ei, qu'è estat en aquest procès des deth començament. Des der an 1997 l'e seguit en prumèra linha dera politica aranesa e, per tant, sò testimòni, un shinhau, de com an anat es causes.

Francament, è de díder-vos, o sigue, tà que non i age cap de dobte, perque ath long d'aguesti ans tanben è vist que quan se hèn plantejaments de determinat tipe i a ua cèrta costum per part de politics de toti es partits catalans de guardar-se massa eth melic, e quan se hèn aguestes..., ua cèrta critica que se pogue..., automaticaments s'estigmatize ara persona que o ben ei anticatalan o ben ei espanholista.

Jo è de dider-vos que sò catalanista, e è arribat a estar-ne peth catalanisme; per tant, era critica qu'aué harè ei ua critica mèslèu dolguda, perque es causes non son coma jo pensaua qu'èren, qu'aurien d'èster.

Er an 78-79, en Aran i auec un moviment, d'acòrd coma auie estat era istòria d'Aran, de recuperar es libertats araneses en Madrid, en Espanha. E i auec accions en aquera direccion. Jo siguí un des que defensèc qu'aqueres libertats s'auien d'arténher, de reconquistar ací, en Catalonha. E ath long d'aquest procès, que l'è viscut de pròp, è de díder qu'aué sò un shinhau decebut. Non an estat es causes ara expectativa de çò que jo pensaua. Prumèr, díder-vos, e a de quedar molt clar, e semble qu'auem vergonha de digué'c: Catalonha ei ua nacion, ei evident, non cau explicar perquè. Digue çò que digue era Constitucion, o diguen çò que diguen d'autes leis. Aran tanben ei ua nacion, exactament igual que Catalonha. Açò ei ua des causes que dilhèu non enteni pro per part de determinats politics catalans. Ei ua nacion perque a un territòri, a ua lengua e ua cultura, ues institucions pròpies laguens dera istòria, ua voluntat manifestada ath long dera istòria pes sues institucions, e personaument, de continuar siquent aquerò que son, qu'èren, etcetera.

E, açò, ben, configure un hèt qu'aurie agut d'auer, seguraments, un tractament diferent per part deth Parlament de Catalunya.

Açò comence tamb era prumèra lei d'Aran, a on intentèrem..., non: comence damb er Estatut de Sau, a on intentèrem es aranesi en aqueth moment que se reconeishesse eth hèt nacionau aranés, damb tot çò qu'açò signifie. Despús d'ua luta importanta, conseguírem ben pòca causa, mès leu mos trobèrem un shinhau menspredats. Er Estatut de Sau hec ua mencion inclús ara nòsta lengua coma se siguesse ua parla, en plan un shinhau despectiu, e remetie a ua disposicion adicio-nau prumèra, ena recuperacion d'aqueres institucions. Despús de molta insisténcia, tot çò que se conseguic qu'ei aquerò.

Díder-vos qu'en debat d'aqueri moments, i a agut ua persona, que se didie, qu'ère eth senador Xirinacs, qu'ère eth qu'intentaue de bèra forma que se reconeishesse clarament damb er Estatut de Sau eth hèt nacionau aranés. Non ac conseguic, i auie causes mès importantes, prò en aqueth moment hèc ua senténcia qu'aué encara ei valida. Didec: «Si vostès no reconeixen l'Aran com a nació, no esperin mai que a Madrid reconeguín Catalunya com a nació.» E açò encara aué *hi som*, i èm en aquerò.

Alavetz..., ben, aqueth Estatut auec çò qu'auec, deishauè ua pòrta dubèrta a qu'auesse ua lei d'Aran. Era lei d'Aran tardèc dètz ans en hèr-se, damb ua clara falta de voluntat de que siguesse aquera lei, gessesse ara lum. Toti es conselhèrs de governacion qu'anauen passant mos anauen presentant tèxtes que non auien autonomia, non auien arren, mès lèu se n'arrien un shinhau de nosati. Mentretant, es leis territoriaus de Catalonha de 1987 convertiren ara nacion aranesa en ua comarca de Catalonha.

Era lei d'Aran, ben, i auec un esfòrc important, moltes ores, dètz ans. Ara fin, se hec ua lei de minims, que tanpòc reconeishie ne estaue enes expectatives qu'es aranesi i auíem metut. Pensàuem qu'eth Parlament de Catalunya mos aurie de tractar bastant melhor.

Gessec aquera lei; a agut eth recorregut qu'a; ei cèrt, i a causes positives: i a un reconeishment des institucions araneses, ua restauracion d'aqueres institucions, prò quedèc laguens dera Administracion locau, quan çò que se demanaue ère qu'eth Conselh General d'Aran auie d'èster era Generalitat en Aran, non ua institucion locau, ua institucion a nivèu de regim locau, qu'ei a on mos meteren, se- non qu'auie d'èster part dera Administracion autonòmica.

Aqueth ère eth concèpte, de qu'en aqueres causes que, per principi de subsidiarietat, aqui u a on se poguesse arribar poguesse desvolopar eth Conselh General d'Aran, aqueth auie d'èster era Generalitat en Catalonha damb totes es conseqüéncias. Ei a díder, damb ua financiancion clara, causa qu'era lei non auie; damb ues competéncias qu'auien d'èster cedides per obligacion per part dera Generalitat, qu'era lei tanpòc ac didie, etc. Aquerò tanpòc prosperèc. E auem anat caminant d'aquera forma. En Estatut deth 2005 i auec un esfòrc entà intentar que se reconeishesse clarament era nacion aranesa laguens de Catalonha, laguens de çò qu'ei eth territòri dera comunitat autonòma. Se demanaue que i auesse un títol especific d'Aran entà que siguesse ua mèna d'Estatut d'Aran, laguens der Estatut de Catalonha. Non se conseguic. Se demanaue que formèssim part dera Administracion autonòmica. Non se conseguic. E, ben, aqueth Estatut deishauè era pòrta daurada a hèr ua naua lei, que s'auie de hèr coma maxim en quate ans, e ara en portam ueit; encara non ei aprovada.

Per tant, era sensacion qu'è ei que non s'a tengut en compde des de Catalonha a Aran coma aurie agut d'èster tenguda en compde. E aquerò ei..., me sap mau, perque ei perilhós, perque se Catalonha non ei capaç, damb tota era força, de tractar a ua nacion qu'a laguens deth sòn territòri coma volerien es catalans que

se tractessen Catalonha, ei molt difícil que s'arribe a tractar a Catalonha d'aquera manera que vòlen.

Auè estatz en un moment, en aquest procès en qué Catalonha, eth pòble catalan vò exercir eth dret d'autodeterminacion, que n'a plen dret. Ara dilhèu, ei eth moment de que se vage molt mès enlà deth plantejament dera lei. Ei eth moment de que se reconeishe Aran coma nacion, e ei eth moment de que se reconeishe que quan es leis ac permeten, Aran pogue exercir aquest dret d'autodeterminacion des pòbles, que tanben a dret Aran a auer-le. Ei eth moment en qué dongue un pas mès enlà. Mos gesserà quauquarrès diguent, «ei qu'açò, des leis...», mos ensenharàn es papèrs, exactaments iguals coma a hèt Madrid damb eth tèma dera consulta, e, ben, jo vos digui, milhor. Milhor. Serie bon qu'aquesta lei anèsse ath maxim deth reconeishement dera nacion aranesa, e que i auesse impugnacions de part dera lei per part deth Constitucionau. Serie ua forma de qu'eth còr des aranesi s'apropèsse a Catalonha. Perque ei ua auta des causes que non s'an entenent. Er aranes ei un pòble diferent ath catalan. Molti còps semble qu'eth hèt de manifestar-mos coma identitat diferenta ja èm anticatalans, o èm espanholistes, o èm non sabi qué. Enquia cèrt punt ei logic qu'es aranesi siguen, entre cometes, «espanholistes», porque era sua pàtria ei er Aran, e coma referéncia an er Estat, non an a Catalonha.

Eth catalanisme, eth sentiment catalanista que jo è viscut e è sentit en Catalonha es aranesi non an perquè aue-le; era sua pàtria ei ua auta. Catalonha aurie de guanyar-se eth còr des aranesi, reconeishent exactaments çò que son, e tractant-les coma volerien qu'ada eri se les tractèsse. Açò ei ua des mancances granes que jo è trobat ath long de tot eth procès, d'aquest procès.

Coma diguia, eth temps ei curt. Me falte coma dètz còps mès de çò qu'è dit tà explica-me. Ac senti, prò mès o mens, serie un shinhau aquest er enfòc, –acabi, presidenta. Ara ei eth moment de dar un pas endauant, tà reconéisher en condicionau moltes d'aqueres causes que volerien o que reconeisherie Catalonha se siguesse un estat, segons s'a dit, Aran, se pot hèr, auète era capacitat legislativa tà hèc metuda en condicionau molte d'aqueres causes, e a díder, quan eth Parlament de Catalunya elabòre era lei electorau, per exemple, Aran aurà, segur, un... Quan es leis ac permeten, Aran poderà exercir eth dret d'autodeterminacion e aquest Parlament se compromet a qu'ac hèsque. Quan..., en fin: Aran ei ua nacion, totes aquestes causes, que mos passèrem per escrit se pòden méter, coma didia, se bèra ua ei impugnada, aproparàn mès eth còr des aranesi a Catalonha. E pensi qu'aquerò complirie un shinhau, e me darie satisfaccion peth hèt d'auer estat un des defensors en an 1977, 78 e 79, quan s'elaboraue era constitucion e s'elaboraue er Estatut, qu'auie d'èster ací, en Catalonha, a on auíem de recuperar es libertats araneses.

Moltes gràcies, presidenta; gràcies, deputats.

La vicepresidenta primera del Parlament

Gràcies, senyor Medan.

Compareixença

de Rufino Martínez Cau, expert en administració local, amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00723/10)

Tot seguit dono la paraula al senyor Rufino Martínez perquè faci la seva primera intervenció.

Rufino Martínez Cau (expert en administració local)

Gràcies, senyora presidenta. Senyors diputats, senyores diputades, gràcies per haver-me cridat, en aquest sentit, per opinar sobre el text que se sotmet a tràmit del Parlament sobre la volguda, i benvolguda, diguem-ne, nova llei d'Aran, que ha de donar solució definitiva a l'estatus de l'Aran dintre de Catalunya. En aquest sentit, se'm crida com a expert en l'Administració local. Li deia al diputat Àlex Moga: sento que el títol excedeix, és a dir, en el sentit que sóc un funcionari d'Administració local, que també té representativitat, efectivament, dintre de les administracions, i que des de l'any 83 està dintre del món local, i, per tant, és experiència, més que ser expert, en aquest sentit, i no pas més enllà.

I voldria aportar la pràctica en el sentit de les meves funcions, potser més que no pas en el relat, que potser l'Emili Medan ha fet, en el que en moltes coses hem conviscut. A la Vall d'Aran som tan pocs i és tan petita que aquestes coses les hem conviscudes i hem treballat en el mateix sentit i durant molts anys. I, per un altre costat, encara que hi hagi coses en què puguem coincidir o no al cent per cent, el que sí que és veritat és que intentaria anar a la pràctica. És a dir, ell ha fet una exposició molt teòrica d'allò que sentim els aranesos, però jo potser aniria a exposar-los algunes coses que són potser més pràctiques des del punt de vista del desenvolupament de la llei.

El que sí que és cert, i l'Emili ho explicava amb tota rotunditat, és que el sentiment de la gent de la Vall d'Aran és la història seva, una història que esdevé però per uns fets de caràcter territorial, físics, del territori, que fa que les comunitats de muntanya, lògicament, intentin organitzar-se de manera diferents que d'altres llocs, però per una necessitat humana de recolzar-se, d'organitzar, de conviure, d'explotar els béns. I això, si ens trasllem al segle XIV, quan s'esdevenen aquests nous, diguem-ne, drets, aquestes organitzacions que nosaltres demanem com a restauració, és veritat que al cap i a la fi, és a dir, al llarg de la història la Vall d'Aran ha viscut un procés en què l'associacionisme dels habitants i de les institucions de la Vall ha estat un històric. Digueu terçons, digues la figura del consell general en si, digues les mancomunitats; la Vall d'Aran era una de les capdavanteres en el sentit de les mancomunitats quan no hi havia consell general. És a dir, digues les juntes, les associacions de veïns, que van ser motors dintre de la democràcia..., per instaurar, a partir de l'any 75, la democràcia, les noves institucions a la Vall d'Aran. I, per tant, aquell és el sentiment d'un país, és a dir, d'una gent que, dintre de les dificultats intenta superar-les agrupant-se, i agrupant-se vol dir tindre unes institucions amb les quals

defensar no privilegis sinó, senzillament, uns serveis públics, unes solucions als seus problemes, sigui la sanitat, sigui l'ensenyament, sigui qualsevol. I la Vall d'Aran, d'això, al llarg sobretot del segle XX, n'ha donat exemple, d'acord? I, per tant, són els hereus, aquestes institucions, d'allò que era el consell general en els segles precedents.

Però, el que sí que és veritat és que el subjecte polític, és a dir, el que entenem com a entitat singular, Aran, ha de tindre un encaix, és cert, i comentàvem..., és a dir, en el sentit que, tal com diu l'Emili Medan, o d'altres ponents han exposat aquí, és l'aspiració de l'Aran a dir en quina categoria ens volen situar vostès dintre de l'Administració jeràrquica, dintre de l'Administració en el marc constitucional. I el que sí que és cert és que el que hi ha en el marc constitucional és el que hi ha, i el que sí que és cert és que, o estàs dintre del marc de les comunitats autònomes, digui's comunitat autònoma, digui's ciutats autònomes, és un estatus determinat, amb unes condicions determinades. Hi ha la possibilitat que l'Aran estigüés dintre d'aquesta categoria, però incardinada dintre de l'Administració de la Generalitat –incardinada dintre de l'Administració de la Generalitat. Però sí que és ver que això esdevindria, per jerarquia lògica, a que el Consell General de la Vall d'Aran formés part de la Generalitat de Catalunya, però que tingués una dependència jeràrquica, lògica, dintre de l'estructura organitzativa de la Generalitat. No saltaria. És a dir, no seria una cosa totalment independent de la comunitat autònoma. En formaria part. I com formaria part d'aquella comunitat autònoma, evidentment hauria de, jeràrquicament, dependre d'algun departament, de Presidència, d'on sigui, però ha de tindre un encaix organitzatiu, administratiu, dintre del que és la comunitat autònoma. No ens ho podem saltar.

I com que això en el seu moment no es va abordar en aquest sentit, és quan se li troba la sortida en el món local. És a dir, és un ens local. D'acord. I, per tant, jo sí que els diré, i amb tota la sinceritat, jo no vull menysprear en absolut el món local. És que a vegades, quan es diu, «el Consell General de la Vall d'Aran està dintre de l'àmbit local», sembla que estem fent la tercera categoria. I, per tant, és el residual. I a vegades, jo els ho dic amb tota la sinceritat. Ja voldria jo ser Consell General de la Vall d'Aran, molt possiblement –des d'un punt de vista pràctic, eh?, parlo; no ja de sentiments i d'història sinó des del punt de vista pràctic del funcionament de l'Administració–, ja voldria jo l'equivalent d'un cabildo, d'una diputació foral, o d'una diputació de règim ordinari. De veritat. És a dir, perquè organismes del marc local, eh?, de l'àmbit local, que, com els que he citat, tinguin una resolució en el sentit de l'equilibri entre les competències que li són assignades, i els recursos econòmics que tenen per exercir-les. Els dic la veritat; és a dir, ja ho voldria. Ara, per això vull desfer una mica, també, aquesta impressió que, depèn a on et posen, siguis a una categoria inferior, de menyspreu cap a aquella institució. No ho entenc així, des d'un punt de vista practicista, eh?, des d'un punt de vista de l'Administració.

Per tant, ara, l'important què és?, també des d'un punt de vista de la llei. I aquí sí que jo els vull demanar que tinguin cura de com es queda, és a dir, com és un dels elements bàsics d'una administració, en aquest cas el Consell General de la Vall d'Aran, és en l'aspecte de la capacitat normativa. Com vostès saben, el que estan fent vostès en aquest moment és una llei, que donarà peu a que el consell general tingui una capacitat de transferències, però que els podrà desenvolupar mitjançant reglaments o ordenances, que són els àmbits de regulació en l'àmbit de regulació en el món local. Els reglaments o les ordenances. I el que sí que és veritat és que, encara que siguin reglaments, de desenvolupament de les lleis que dicti el Parlament de Catalunya, la veritat és que sempre queda el límit de la pròpia llei. És evident. I la veritat és que jo, des d'un punt de vista pràctic de l'Administració, la trobo bé en el sentit de la garantia de la seguretat jurídica de tots els administrats de tindre un tracte igualitari en el marc d'una llei i que, per tant, malgrat que el territori de la Vall d'Aran tingui la possibilitat reglamentària de desenvolupar aquella llei, hi hagi uns límits, hi hagi uns marges que marca la pròpia llei que té el Parlament de Catalunya.

Ara bé, jo sí que voldria que quedés amb molta concreció dintre de la llei quins aspectes es poden desenvolupar via reglamentària amb relació a les transferències realitzades, ja sigui amb règim d'exclusivitat o aquelles que són compartides. Perquè si no ens quedarem amb el dubte permanent de què és el que es pot regular mitjançant reglament del consell general, si són les competències exclusives, o també aquelles parts de les competències traspassades, però amb caràcter parcial. Per tant, jo penso que allò ha de quedar molt ben lligat dintre de la llei, quina és la capacitat normativa, perquè jo penso que és un dels peus bàsics del desenvolupament, des del punt de vista de la institució, de l'entitat singular Consell General de la Vall d'Aran.

Ara bé, el que sí que és cert és allò que deia, la capacitat normativa: molt important. La capacitat d'autogovern: molt important. I aquella capacitat d'autogovern ve relacionada o vinculada a les transferències que es posen en la relació concreta de les matèries que es poden realment transferir. Però –i els ho diré amb tota la sinceritat–: a mi la relació de competències a transferir m'importa relativament, la capacitat normativa que em reconeixin m'importa relativament, malgrat que els he posat l'incís, perquè la tercera pota –la tercera– no és una altra que la capacitat normativa, la capacitat d'autogovern, la capacitat de tindre transferències, la realitat és que si no hi ha capacitat financera per tal de desenvolupar-les, les dos primeres no serveixen de res.

I, per tant, la gran pota, la gran discussió en aquest sentit, el que legitima realment la raó d'un autogovern, és si realment la capacitat financera, el finançament de les transferències realitzades a un ens local –dit «local»–, Consell General de la Vall d'Aran, la gran importància és la capacitat financera que se li doni per desenvolupar-les. I aquí, la veritat és que les aspiracions d'autogovern queden totalment limitades i col-

lapsades des del moment que les aportacions econòmiques per part de qui ha de finançar això no són les suficients, al punt que la derivació de tot això... (*sona el senyal horari que indica que s'ha exhaurit el temps d'intervenció*) –si em permet una miqueta més–, sobretot per al tema del finançament. És a dir, els ens locals..., el que sí que els puc assegurar és que als ens locals, el 80 per cent del seu finançament està consolidat. Diguin-se diputacions, ajuntaments..., les entitats municipals descentralitzades, vostès mateixos, l'Administració de la Generalitat els està dotant de fons propis per tal de tindre un import que equival al 80 i al 90 per cent del finançament d'aquells ens, els quals, a primer d'any, el dia 1 de gener el tenen consolidat. En canvi, el Consell General de la Vall d'Aran viu amb un criteri de subvencions finalistes. I els donaré un exemple que els ha de fer reflexionar, i jo penso que es va citar un altre dia aquí. L'LRSAL, la llei nova dels ens local, escolti'm, és d'aplicació al Consell General de la Vall d'Aran. La Llei d'estabilitat pressupostària és d'aplicació a un ens com el Consell General de la Vall d'Aran.

I, per detall i perquè ho tinguin en compte: el resultat del compte general del 2013 del Consell General de la Vall d'Aran, en tot tindre un pressupost de 30 milions d'euros, per transferències, convenis i tota la resta, resulta que els comptes que se li donen al Ministeri d'Hisenda en el compte..., és a dir, la informació que es passa del 2013 és que el consell general té 3 milions d'euros, realment, de pressupost. Tota la resta són ajustaments comptables, d'acord amb la IGAE, de subvenció finalista, despesa finalista. Si això és un autogovern, és l'antítesi de... I estic parlant d'informes de la intervenció; és a dir, estem parlant del resultat del compte general que es passa al Ministeri d'Hisenda, d'acord amb els criteris de la IGAE. Per tant, és veritat que el resultat de tot això és que el consell general viu, o continua vivint, des del seu naixement, amb el criteri de subvenció finalista, despesa finalista. I això és evident que no és el criteri que ha de ser per a una administració com el consell general.

Per tant, totalment necessari que s'estableixin uns criteris de finançament que han de ser la gran base, el troncal de l'aportació de la Generalitat al finançament de les transferències d'aquelles competències, ja siguin exclusives o parcials, i després, és evident que ha d'haver-hi la possibilitat d'establir un criteri proporcional amb els departaments, amb els imports dels capítols d'inversió de la Generalitat, d'imports d'inversió, d'imports de polítiques pròpies, perquè sense polítiques pròpies un govern ni té polítiques d'estratègia pròpia ni té línies preferencials de per on tirar el seu país endavant i, per tant, la situació actual no dona cap marge que el finançament sigui establert.

Sols li diré una cosa i, per acabar, senyora presidenta: tot els ens locals cada mes –i aquí tenim un alcalde–, sap que el dia 29 de cada mes rep l'assignació de la participació d'ingressos de l'Estat; sap quan li paguen la liquidació dels seus tributs propis a l'organisme de recaptació. Sap que cada nòmina de cada mes la té assegurada, de pagar les despeses corrents, bàsiques, les té assegurades, si té una bona planificació pressu-

postària, evidentment. El consell general funciona per la trucada de favor, de bona relació del director general..., i ho dic amb tota la sinceritat, perquè sé que fan aquest esforç, de trucar al Departament d'Economia, per demanar, «si us plau, abans del dia 30 feu-me un ingrés de l'aportació», la que sigui, per tal de poder pagar les nòmines, les aportacions al Servei Aranès de la Salut. Funcionem d'aquesta manera. Mentre que un ajuntament ordinari, una EMD, una entitat municipal descentralitzada té garantit cada mes l'import que podrà disposar per fer les despeses ordinàries i de transferència corrent. Per tant, s'ha de resoldre. És evident que l'estatus actual de finançament... I, també és veritat, ha d'haver-hi un interlocutor únic, i jo entenc que ha de ser el Departament d'Economia i Finances, perquè la radicació de la situació aranesa en el Departament de Governació ha provocat, històricament, una cosa que no pot esdevenir, que és el greuge comparatiu. I els ho dic perquè és veritat.

És a dir, quan el conseller de Governació o el director general d'Administració Local veu els diners que han d'anar a la Vall d'Aran, sempre hi ha aquell greuge comparatiu de la Segarra, el Pallars, la Cerdanya, sense detriment..., és a dir, i no estic traient la legitimitat dels altres a demanar, però sí que és veritat que, des del Departament de Governació, hi ha la temptació, moltes vegades, i s'ha fet, que, senzillament, s'han tret diners de l'assignació troncal de les competències de la Vall d'Aran per tal de cobrir altres necessitats del mateix departament, i això no pot passar. I l'exemple, el mateix síndic actual del consell general, va reconèixer, en aquest sentit, doncs això que ens va passar el 2011: els pressupostos de la Generalitat posaven 14 milions d'euros, quan l'anterior pressupost en tenia 23. Llavors, dius: «On quedo?» i la justificació no és una altra que, el Departament de Governació, en la distribució que ha fet en el seu departament, no en tenia més i ha posat catorze. Hi ha alguna cosa que s'ha de modificar. I jo entenc que la radicació..., és a dir, que ha de radicar la relació econòmica directa entre el consell general és amb el Departament d'Economia i Finances.

Bé, no vull excedir-me. Gràcies, senyora presidenta per l'excés en el temps i, si de cas, si hi ha alguna pregunta, podem allargar, diguem-ne, la intervenció.

Gràcies.

La vicepresidenta primera del Parlament

Gràcies a vostès. Tot seguit, doncs, passem la paraula al Grup Parlamentari d'Esquerra, al diputat Josep Cosconera.

Josep Cosconera Carabassa

Sí, gràcies, presidenta. Bon dia, benvinguts aranesos, senyor Emili, senyor Martínez. Bé, el senyor Emili ha fet una narració, no?, una narració una mica històrica, amb els greuges que ell ha manifestat vers Catalunya i vers els catalans, i vers el Parlament de Catalunya, i jo li volia manifestar que des del meu grup, des d'Esquerra Republicana, comparteixo totalment la seva re-

ivindicació que l'Aran és una nació, igual que Catalunya és una nació, i també li volia refermar que el dia que nosaltres siguem lliures com a nació, exerciran el dret de l'autodeterminació, el poble aranès, perquè considerem el poble aranès una nació igual que Catalunya. Més petita, però igual. (*Remor de veus.*)

Dir-li, d'una banda, també, que l'Estatut vigent sí que va parlar ja de realitat nacional occitana a la Vall d'Aran, igual que manifestava que Catalunya era una nació. Tant vostès com nosaltres ens vam quedar sense una cosa i sense l'altra. O sigui, no es reconeix que Catalunya és una nació, i, a més a més, doncs, les Corts Generals van suprimir la realitat nacional occitana. Igual que hi ha, ara el tema de la llengua, sap vostè perfectament que està al Tribunal Constitucional tot el tema d'immersió lingüística, amb llengua preferent aranesa, que això, doncs, pot comportar, a poc a poc, que l'aranès vagi decaient, no? El cert és que les estadístiques ens demostren que la llengua primera habitual, de llarg, de molt llarg, és el castellà, després l'aranès i després el català. I aquí sí que caldria fer un esforç per tal que aquesta llei pogués esdevindre legal, perquè si no és així, malauradament, l'aranès, com he dit anirà decaient.

Jo li volia demanar al senyor Emili Medan que entenc que aquesta llei que estem elaborant, penso que és un pas endavant, no és un pas endarrer, és un pas endavant. I, en tot cas, li voldria preguntar quina cosa canviaria vostè de la llei per tal que s'hi trobés més a gust tot el poble aranès, eh? És una de les coses que de vegades..., aquí fem lleis, però també hem de respectar, lògicament, una llei que afecta un altre país com és l'Aran.

El senyor Rufino té tota la raó: si no hi ha finançament, malauradament, no es poden exercir les competències. Malauradament, però, això és un mal endèmic, no només de l'Aran sinó de les comarques, dels municipis, i també, per descomptat, de la Generalitat. Penso que si la Generalitat estigués millor finançada, lògicament, revertiria a tots els pobles i totes les comarques. El cert és que darrerament, als ajuntaments, com vostè sap, doncs, s'han suprimit dues anualitats del pla d'obres i serveis, i així estem. O sigui que, a partir d'aquí és pel mal finançament que té Catalunya, que té la Generalitat, que no pot atendre moltes vegades aquestes necessitats. Potser de vegades ha d'atendre hospitals i ha d'atendre d'altres circumstàncies i, malauradament, d'això en sortim tots perjudicats. En tot cas, doncs, agraeixo la vostra compareixença i, per part nostra, per part del nostre grup, intentarem recollir totes les idees i suggeriments que ens poden portar.

Moltes gràcies, presidenta.

La vicepresidenta primera del Parlament

Tot seguit, passo la paraula al diputat Òscar Ordeig, del Grup Parlamentari Socialista.

Òscar Ordeig i Molist

Sí; gràcies, presidenta. Bon dia, moltes gràcies a les intervencions de l'Emili Medan i el Rufino Martínez,

intentaré ser ràpid. Primer de tot, ja ens agradaria tenir la capacitat, als diputats que estem aquí, per poder corregir els errors del passat, refer algunes de les coses que potser no es van fer prou bé, per diferents motius, però sí que també no és menys cert que nosaltres tenim un mandat estatutari i que, per tant, com bé ha comentat l'amic Medan, que ja anem tard, que ja s'havia d'haver fet, i, per tant, que sí que també és veritat que el nostre mandat és, escolta, de treballar-hi i intentar que arribi a bon port la llei d'Aran. I no, això segurament no ens permetrà corregir alguns dels errors del passat, tot i que hem d'intentar que sigui un pas endavant. I algunes de les coses que estan encara deslligades, doncs, hem d'intentar definir-les una mica més, precisament, perquè no ens passi això. Que creixi encara més, intentant fer-ho bé des d'aquí, però creixi, des de l'Aran, la sensació, la percepció, que, escolta, que els aranesos va per un cantó i el Parlament pot anar per un altre. Res pitjor..., seria el pitjor que ens podria passar.

Un dels motius pels quals aquí també nosaltres reclamem de dir, home, hauríem d'intentar que abans d'aprovar-ho —i el nostre grup ho ha dit diverses vegades i, per tant, de veure com es pot fer, no?, però un dels motius és perquè demanem que aquesta llei, doncs, s'aprovi anteriorment a l'Aran, perquè nosaltres fem servir expressions, parlem de «realitat singular», quan allà no es parla, a l'Aran no es parla de realitat singular, sinó que es parla de «nació». Per tant..., però no sabem si ho podem escriure, perquè llavors no ens ho tombin instàncies superiors. Per tant, són tots aquests equilibris, però que a primera instància el més important és que els aranesos se sentin que és la seva llei, amb les seves competències, els seus recursos i tots aquests aspectes que hem anat comentant. Escolti, autogovern vol dir: jo tinc una capacitat, una suficiència, i llavors decideixo políticament, estratègicament, on me'ls gasto; dintre d'un marc a Catalunya, dintre d'Espanya, però amb una suficiència financera.

Jo crec que l'origen, en part, dels mals, és precisament la concepció mental i jurídica que tenen de l'Aran que és com una comarca. En el moment que ja vam encabir l'Aran com una comarca i posteriorment, segurament, també, com una vegueria, dic ja tornem, això ens ho condiciona tot. Els consells comarcals són finalistes i, per tant, amb aquesta idea, doncs, reben uns diners amb unes partides concretes, doncs el Govern d'Aran el mateix: rep els diners i tots van cap allà. Per tant... Com trobem aquest camí? També és el que hauríem d'intentar entre tots trobar la manera per tenir aquesta suficiència financera i no dependre cada any del departament en qüestió, de la bona voluntat. Tenint en compte que la situació, i sent realistes: la situació financera és la que és, i, per tant..., però hi ha marge per donar un criteri, eh?, flexible, per dir, doncs mira, doncs de percentatge. I aquí sí que m'agradaria que em poguessin dir: tenen alguna idea de com al títol V podríem detallar una miqueta més —està molt obert— com podríem garantir aquesta suficiència financera?

Coincideixo plenament, eh?, podríem fer reflexió política de dir, escolta, el centralisme es reproduïx allà

on es va i, per tant, a la muntanya notem centralisme, i sí, a més a més, estàs en un lloc que encara està més allunyat de la mateixa muntanya, com és l'Aran, i amb una llengua i amb una cultura, doncs, això encara dona una altra volta, no?

Per tant, en aquest sentit, totalment d'acord. Sí que jo seria una mica prudent a l'hora d'avançar si cal modificar lleis estatals, lleis de no ser administració local, ser administració autonòmica. Aquí començaríem, obriríem un nou front, que ho hem comentat moltes vegades. Jo no sé si –sent realistes també– serem capaços de fer que el consell general no sigui administració local, tenint en compte que potser no és tan dolent. Si ho féssim bé –si ho féssim bé. Hi ha administracions locals que funcionen molt bé, amb molta capacitat. Per tant, potser és que no hem acabat de definir molt bé el detall de l'Administració local. Més que tot de cara a ser realistes, eh?, no vull dir que no poguéssim aspirar a que fos Administració autonòmica. Però hauríem d'intentar que arribés a bon port.

Res més. Totalment d'acord amb la majoria de les coses que s'han dit i, evidentment, crec també que des de Catalunya hem de fer una feina no només a l'Aran sinó entre els catalans, d'intentar que l'aranès sigui cosa de tots, que l'Aran sigui..., fer més pedagogia i més sensibilització sobre què és l'Aran i què és l'aranès i, per tant, això també ens ajudaria molt més a entendre, quan hem de votar i quan hem de donar determinades competències i finançament, doncs, entendre molt bé que no és casualitat sinó que té una evolució lògica. Per tant, caldria no només, eh?, tot això que estem parlant de traslladar-ho allà, sinó traslladar-ho també entre tots els catalans.

Moltes gràcies.

La vicepresidenta primera del Parlament

Té la paraula, pel Grup Popular, la diputada Dolors López.

Dolors López Aguilar

Moltes gràcies, presidenta. Moltes gràcies, Emilio Medán, alcalde de Les, i moltes gràcies, senyor Rufino Martínez, expert, com ha demostrat, en Administració local. Començaré pel senyor Emili Medán, que és evident que ha tingut una intervenció portada des de dintre del cor, feta des del més absolut sentiment, no? I, per tant, entenc que des d'aquest sentiment profund que té com a aranès, doncs, digui que Aran és una nació, no? És absolutament comprensible, però miri, la realitat és la que és, i per ser una nació, a més de tindre una llengua, a més de tindre una cultura pròpia, en el cas de l'Aran, a més, una geografia i una situació geogràfica molt determinada; a més de tindre, inclús, dret propi, cal que ho reconeguim les lleis, no?, i vostè pot lluitar tot el que vulgui perquè sigui una nació, igual que alguns estan lluitant pel dret d'autodeterminació, com vostè també vol el dret d'autodeterminació per a l'Aran, però és que miri, no vivim només a Catalunya, no vivim només a l'Aran, vivim també dintre d'un país que es diu Espanya, vivim dintre d'un conti-

nent que és Europa, dintre de la Unió Europea, dintre d'un món que és global, i dintre d'unes lleis que també hi ha a nivell internacional, i cap país reconeix aquestes lleis internacionals no reconeixen el dret a l'autodeterminació, excepte en determinats casos, que miri, ni Catalunya ni la Vall d'Aran els tenen. Però, de totes maneres, com a sentiment, sens dubte, està molt bé, perquè forma part del que sent cada persona, no?

A mi m'agradaria conèixer, al marge d'aquests sentiments, legítims i comprensibles com a *aranesi* –i jo conec molts aranesos que senten el mateix que vostè–, però sí que m'agradaria conèixer la seua opinió respecte a alguns aspectes de la proposició de llei que estem tractant, eh? Sobretot m'agradaria conèixer la seua opinió respecte al sistema electoral; m'agradaria conèixer la seua opinió respecte a l'Acadèmia d'Estudis Aranesi, que avui a penes ha sortit.

I al senyor –perquè se m'acabarà el temps– Rufino Martínez, escolti, ens ha plantejat un món local que, de veritat, no, no..., que realment el seu finançament, si parlem..., qüestió pràctica, eh? –qüestió pràctica–, una altra cosa és que també podem entendre que els aranesos vulguin un altre..., tal com es diu a l'article 5, no volen estar inclosos en cap divisió territorial, no es volen o no volen ser considerats com a món local, però és que potser, si som realistes i pràctics, tampoc... –això ho diran els aranesos, eh?, el que..., però que tampoc és tan dolent ser considerat o estar dintre d'aquest món local, que resulta que té un finançament millor del que te ara la Vall d'Aran.

Llavors, com a expert que es vostè, no?, I que ens ha fet una exposició molt acurada sobre aquesta qüestió, sobre les competències, sobre les transferències... A mi m'agradaria conèixer la seva opinió per, ah, clar, el més important, vostè ha dit: sí, sí, competències, marc normatiu..., però si això no va acompanyat d'uns recursos financers, això no serveix de res, eh? No ens serveix tindre una capacitat normativa, no ens serveix que ens traspassin una sèrie de competències si això no va acompanyat d'uns recursos per portar a terme tot això, no? Llavors, la meua pregunta és: des del seu punt de vista, quin seria el millor sistema financer? Quin seria el millor sistema financer per a la Vall d'Aran?

Moltes gràcies, presidenta.

La vicepresidenta primera del Parlament

Finalment, té la paraula, pel grup de Convergència i Unió, el diputat Àlex Moga.

Àlex Moga i Vidal

Gràcies, presidenta. Alcalde, expert..., si que parlaré en aranès perquè, evidentment... Si que n'ei, si que n'ei, prò a part ei expert polític, tanben, eh? Per tant, en aquest sentit a ua dilatada experiència en diuersi camps. Prò..., bah!, anecdotès. Benvenguts tath Parlament, ei un onor auer dus aranesi de prò en Parlament.

Jo compartisqui en gran mesura –començaré damb eth senyor Emili Medán, compartisque, eth sap, en

gran mesura part de çò qu'a dit. Non tant era vision, en aquest cas, qu'a hèt Catalonha d'Aran, non tant aquera vision, perque serie molt subjectiva, ei molt subjectiva, e va en foncion, jo cregui, inclús, dera ambicion personau o dera vision personau que pogue hèr, non? Prò totaument respectable, evidentament, coma aranés, un tanben ambicione moltíssimes causes. Prò, en tant qu'açò, qu'ei molt subjectiu, e per tant deisharè que sigue era solemnitat des paraules qu'a hèt, es que se recuelhen ena sua intervencion. Jo, dider-li, qu'aguest grop està treballant entà qu'ara eth conselh non sigue administracion locau. Prò, de moment –de moment– formules, pòques. Cau èster sincèr o èster pragmatic en aquest sentit.

Si que, per un aute costat, e tanben enlaci damb çò qu'a dit eth senhor Rufino, expèrts catedratics aquest madeish maitin mos an dit que l'LRSAL non ei aplicabla ena sua totalitat ath Conselh Generau d'Aran. Jo trasladi çò qu'expèrts en aquesta madeisha taula an dit que l'LRSAL non ei aplicabla, ena sua totalitat, ath Conselh Generau d'Aran. Jo trasladi ço que experts, en aquesta madeixa taula, han dat, jo non me'n hèsqui perque, evidentament, un non ei expèrt.

Calerie cercar en aquerò qu'afècte l'LRSAL e aquerò que non afècte, eh? Prò ben, en tot cas, jo les trasladi e, per tant, tanben coma expèrt, en aquest sentit, a era aplicabilitat –perque, en definitiva, çò que mos interèsse ei qu'en dia a dia, era aplicabilitat d'aguesta lei mos hèsque, o mos permètigue èster aquerò qu'èrem, aquerò que em, e aquerò que volem èster, eh? Tot çò d'aute ei hèr a volar coloms, qu'en aquest sentit mos i podem apuntar toti, prò era realitat dempús, quan s'age aprovat era lei d'Aran ei ath dia següent, non?

Alavetz, jo, senhor Rufino –enlaçarè er un damb er aute–, jo è entenut des sues paraules que mos hège ua propòsta, que hège ua propòsta aumens, entà emplaçar Aran, entà que non sigue administracion locau, prò que se configure, en aquest cas, coma ua institucion pròpria de Catalunya e dera Generalitat de Catalunya, que poderie portar coma nòm «entitat territorial autonòma singular», parle en aquest sentit, eh? Coma institucion pròpria de Catalonha e dera Generalitat de Catalunya; ei a díder, que l'assumisse era Generalitat de Catalunya coma pròpria entà auer eth marc legislatiu autonomic entara sua proteccion. Jo parli de deduccions que n'è trèt, dera sua propòsta; se non ei atau, me rectifique o m'ac considèr en aquest sentit.

Respècte, Emili, non sò d'acòrd en que treigam ua lei tà portar-la tath Tribunau Constitucionau. Nosati èm legisladors, que auem d'obedir çò qu'es marges juridics mos meten. Podem auer tota era ambicion politica, prò, òme, auer ua lei qu' automaticament ath dia següent bèth partit la va a portar tath Tribunau Constitucionau, òme, se mès non, sigam intelligenti ara ora de cercar aqueres formules que mos permetiguen desviar-la d'aqueres senténcies e d'aqueres doctrines que ja sabem eth Tribunau Constitucionau qué pense e qué n'a dictat. Prò, en tot cas, qu'er objectiu non mos hèsque a pèrder es formes en aquest sentit.

E respècte ath desenvolopament... Quini aspèctes s'an de reglamentar? I sò d'acòrd. S'an de puntualizar, s'an

de singularizar. E, era capacitat financèra, i èm d'acòrd. Jo çò unic que demani, tanben ac demani les ac demani a toti, ei quina ei era formula? Coma se pòt arribar aué ad aquera capacitat financèra, non? E en aquest sentit, donques, en tot cas, dider-li que nosati, se non i a politiques pròpies, se non i a un fons d'autogovèrn, se non i a un fons de garantia nacionau, diguem-li eth nòm que diguem-li, eth conselh non complirà damb es objectius nacionaus peth quau a estat creat. Aquerò ei evident, ac assumim coma grop parlamentari, perque açò serie..., ei un tramit normau e corrent.

Respècte ar interlocutor unic poderie èster Economia e Finances, com ditz vosté, jo sò mès partidari de mèter-o en presidéncia, per ua questió de caractèr prioritari politic, en aquest sentit, non? Prò ben, Emili, jo sò d'acòrd qu'Aran age un deputat en Parlament de Catalunya, que sigue escuelhut dirèctament peth pòble aranés, e qu'age de rénder compdes deth sòn trabalh, dera sua labòr e dera sua responsabilitat politica. Per tot aquerò, segurament poderíem èster-i mès temps, prò en tot cas jo les agraisqui es dues intervencions damb ua qualitat intellectuau importanta e damb ua ambicion nacionau sense dobtes.

Gràcies.

La vicepresidenta primera del Parlament

Moltes gràcies a tots i a totes. Tot seguit, doncs, tenen la paraula per a les respostes, per un temps màxim de cinc minuts, en primer lloc, el senyor Emilio Medan.

Emilio Medan Ane

Gràcies, presidenta. Amic Cosco, deputat, ben, ei cèrt que se parle de realitat nacionau occitana, aquerò ei un subterfugi que supòsi que se deu adméter. Nosati èm ua realitat nacionau e ua nacion coma se pòt díder que Catalonha ei ua realitat nacionau catalana. Ben. Ei ua manèra de didé'c. Didetz, metetz-ac ena lei. Ben, a veir, jo çò que vos prepausaua ère, aquestes causes que i èm d'acòrd, metetz-ac, metetz-ac ena lei. I sigatz, que i age un reconeishement explicit. An passat molti ans, an passat trenta cinc ans, encara non i a un reconeishement explícit. Aqueres causes que pòden èster qüestionades, metetz-les en condicionau, quan Catalonha, vosté didie, quan Catalonha sigue un estat independent, haram. Ben, metetz-ac ena lei. Metetz-ac ena lei. Non còste arren, en condicionau, quan poguésquem, quan es leis ac permeten otorgaram eth dret d'autodeterminacion ath pòble aranés, per exemple. Aquerò non ei..., quan es leis ac permeten, non? Ei un condicionau que non creigui ne que sigue inconstitucionau. Jo apuntava, enlaci tanben damb çò que didie eth deputat alcalde de Vielha. A veir, non se tracte de que hèsquem ua lei inconstitucionau. A veir, era lei de consultes, que gesserà deman supòsi en DOGC, i a moltes possibilitats que quauquarrés interpretè qu'ei inconstitucionau, e s'a hèt perque s'a hèt.

Tu pòs mèter causes, non serie era lei, serie en tot cas parts dera lei que siguessen inconstitucionaus, les i pòs mèter, ara ei moment, entà díder: era voluntat deth

pòble catalan ei aguesta. Se quauquarrés non admet o mos ac impedís, non em nosati, ei quauquarrés que non em nosati. E aquerò, tu sabes perfectament, crearie afeccion en pòble aranés envèrs Catalonha. Aquerò ei çò que volia díder, non?

Se tu metes aquerò, demostratz era voluntat des deth Parlament, des d'aguest Parlament, que s'aurie de díder, qu'auem dit molts còps, e sembla que non s'acabe de díder, aguest aurie d'èster eth Parlament de Catalonha e Aran, perque atau ei eth Govern de Catalunya e la Generalitat, eth Conselh Executiu, eth Govern d'Aran e eth Conselh Generau, eth Parlament ei comun, serie bon que siguesse eth madeish nòm, ben, aguest Parlament legisla, coma didia, en part pòt èster en condicionau, en part pòt èster..., ben, i a bèra causa qu'eth Constitucionau, o qui sigue ac impugne? Ben, creariam afeccion.

Estimada diputada, les lleis són molt relatives, és a dir, en un moment determinat... Les realitats són les realitats i Catalunya és una nació digui el que digui la Constitució. Algun dia, això passa com sempre, jo que ja tinc uns anys, en un moment determinat hi havia unes lleis que la Constitució eren «los derechos fundamentales de los españoles» i aquelles coses. Semblava que allò era intocable i un bon dia va canviar i tot allò que era il·legal abans, avui és legal. Això passa molt i, per tant, la nostra ambició de poble, de nació, és encara que avui les lleis no ho permetin, algun dia poder assolir les nostres llibertats a les que tenim dret.

La interpretació del dret d'autodeterminació sap vostè molt bé que és qüestionable. El dret d'autodeterminació, per als demòcrates –per mi, almenys jo ho entenc així– és un dret essencial que està per sobre i abans de la pròpia democràcia com a concepte de govern. És un dret essencial dels pobles, no existeixen, no existirien els pobles. Una altra cosa és que els interessos sociopolítics de les diferents nacions, del país i dels estats facin coses rares amb això. Però la veritat, en fi, jo sempre ho he entès així i així m'ho van ensenyar quan era jove, i així ho defensaré sempre. Per tant, hem de fer el possible perquè les lleis s'adeqüin a la realitat del país. És la lluita que té Catalunya i d'altres nacions, i l'Aran també hi som, amb aquesta.

No sé què més era... El sistema electoral? Jo, el sistema electoral que vostè preguntava, crec que això han de ser els partits polítics aranesos que s'han de posar d'acord. El sistema electoral ha de ser un sistema –si pot ser– unànime, perquè ha de ser així. És evident que l'actual sistema electoral ha quedat desfasat perquè en un moment..., i jo en sóc responsable, en certa mesura, perquè va ser una proposta meua aquells anys –ja hi porto uns quants anys–, amb la idea aquella romàntica potser de respectar els *terçons* com a circumscripció electoral, els *terçons* històrics, etcètera. Vam fer una proporció que era una foto fixa de la gent que hi havia en aquell moment. La gent ha variat molt i ara la proporcionalitat que tenia aquella llei ara està molt desvirtuada, ha canviat molt. I, a més, hem vist al llarg del temps –i també això és una proposta que el seu partit i d'altres van fer–, hem vist que aquest sistema afavoreix molt el bipartidisme i és molt difícil que

els partits en aquest moment minoritaris puguin tenir accés al consell.

Jo crec que els partits polítics han de trobar la fórmula per la qual hi hagi el màxim de participació de totes les forces polítiques de l'Aran, que som petits, a dintre el consell i, per tant, serien ells els que ho haurien de fer.

La suficiència financera que parlàvem, bé, això són els tècnics i els experts, jo el que dic: hi ha diverses fórmules, no? Però, s'ha de trobar aquella fórmula, com deia el Rufino Martínez i deien alguns històrics de la Generalitat, que jo ja hi porto alguns anys –en Trias Fargas, si us en recordeu alguns–: una autonomia sense finançament no és autonomia ni és res. I això és veritat, o sigui tot el que no tinguem capacitat... I s'ha d'entendre que si l'Aran, el Conselh Generau de l'Aran pren el que és la Generalitat a Catalunya, ha de tindre els recursos proporcionals que tingui la Generalitat per a la resta de Catalunya –el Conselh Executiu. La fórmula és una fórmula complexa, sé que hi ha estudiosos de diversos llocs que ho estant trobant, i sé també que tots els grups polítics estan d'acord amb la idea de que s'ha de tenir un bon finançament perquè, si no, no tenim futur.

Suposo que no em queda massa més temps. Ho deixarem així.

És veritat que no he parlat de l'acadèmia aranesa ni he parlat... Voldria no parlar-ne perquè, en fi, crec que aquí hi ha hagut un altre dels greuges que jo abans no he citat, perquè seria llarg, no? Nosaltres, els aranesos, vam demanar a l'Estatut que s'oficialitzés l'aranès, que és la llengua que em van ensenyar els meus pares i els meus avis, i a ells els seus i així ens en anem a l'Edat Mitja. I que aquesta llengua fos oficial a tot Catalunya perquè sinó podria ser inconstitucional, perquè la Constitució diu que només poden ser oficials aquelles llengües que l'Estatut diu que són oficials. Nosaltres demanàvem que ho fos l'aranès. Ara hi ha hagut aquí una certa perversió, que s'ha fet una jugada una mica rara, i el que s'ha aprovat, el que és oficial a Catalunya és l'occità, no és l'aranès. Per tant, és una d'aquelles coses amb les quals jo personalment estic molt dolgut, perquè, a la fi, escoltant al CAOC i a tota una sèrie de gent amb interessos diferents dels nostres, que era defensar i mantenir la nostra llengua, s'ha desvirtuat i ara resulta que l'aranès és un occità mal parlat, amb la qual cosa hem certificat la mort de la llengua dels meus pares.

Gràcies, presidenta. I perdona, que m'he passat una mica massa.

La vicepresidenta primera del Parlament

Gràcies. Tot just té la paraula el senyor Martínez per un temps de cinc minuts.

Rufino Martínez Cau

Bé, arran de..., per contestar, en el cas, per exemple, de la Dolors López en el sentit de dir: quan jo dic que no és pejoratiu o no és dolent ser un ens local, i quan

vostè diu: no, i a més..., en fi, estaríem bé, perquè tal com afecte les posicions en quant al finançament dels ens locals, però el problema no és ser-hi, sinó, a més, tindre tots els drets que aquests ens locals tenen, que, en el cas aranès, en el cas del consell general, no té. Senzillament, és això. És a dir, no és dolent –per mi– poder ser qualificat com a ens local, sempre que tinguis els mateixos drets de caràcter tributari o de caràcter de finançament que tenen els ens locals del règim general; aquesta és la gran diferència. I això em porta al fet que jo exposava, esbossava en el començament, i que d'aquesta manera contestaré també a l'Òscar Ordeig, i al Cosconera, en el sentit de dir: escolti'm, i quina seria el finançament? Que, al final, la pregunta del milió és: però quin finançament voldria vostè?

I jo, miri, per l'experiència que he tingut al llarg dels anys, el consell comarcal jo l'he viscut des de..., perquè vaig estar com a constituent en el Consell Comarcal de Muntanya –jo tenia vint-i-quatre, vint-i-cinc anys quan es va constituir el Consell Comarcal de Muntanya– i he viscut el consell comarcal en totes les etapes i en tota la seva vida, com a polític i com a funcionari, com a interventor mateix del Consell General de la Vall d'Aran. I llavors he vist que la inexperiència política en un moment determinat ha portat amb aquelles transferències que, ni a l'inici de la llei de la primera llei d'Aran, de l'any 90, va passar en temes com la cultura. És a dir, l'eix troncal de la gran diferència de la Vall d'Aran, la primera transferència que es va fer va ser la cultura, i aquell va ser el gran error de firma d'aquella transferència, perquè els anys ens han portat que, evidentment, les ganes –i a vegades és veritat, jo sempre ho he dit als alcaldes, als polítics...–, «que no us vegin les ganes», perquè si us veuen les ganes d'assumir una transferència us ho colaran amb les condicions que sigui, i això és cert. I la cultura, en aquell moment, i tots els governs posteriors, des de l'any en què es va transferir la cultura, van adonar-se de que, escolti'm, el que van transferir és la valoració del Museu de la Vall d'Aran, de la directora del Museu de la Vall d'Aran i d'un subaltern del consell del museu. I 4 milions de pessetes de llavors, per a tota la política cultural i lingüística del consell general.

Allò ha comportat que, reiteradament, després, s'hagin tingut que treure diners d'unes altres competències, d'uns altres llocs, per tal de fer cultura perquè és la nostra diferència, és el nostre sentir i no ho podríem entendre d'una altra manera, que traient diners d'on sigui per tal de dotar la cultura i la llengua.

Però dit això, el que si que és veritat és que l'experiència ens ha portat que les transferències..., escoltin, s'han de valorar. I en aquest moment és veritat que l'experiència del consell general en l'exercici de moltes de les seves competències –medi ambient, sanitat, serveis socials–, és prou evident en aquest moment, al llarg dels anys que ja l'ha exercit, com per tal d'estar disposat a posar sobre la taula blanc sobre negre i, per tant, de dir: és el moment, podem establir amb justificació clara, contundent, les valoracions dels serveis de la Vall d'Aran, de les competències traspasades, amb l'assumpció que cal tindre també la possibilitat de la restricció, igual que ho fa Catalunya. Efectivament. És

a dir, nosaltres, li ho dic amb tota la sinceritat, senyor Cosconera: no volem ser uns privilegiats, volem tindre finançament d'aquelles competències que ens han estat traspasades, però sense privilegis enfront de la resta de catalans. Som un ciutadà més, sense cap privilegi més. Parlem diferent, som diferents, tenim una cultura diferent, podem tenir uns sentiments diferents, però el que és veritat és que la universalitat dels drets dels serveis públics..., són iguals per a vostè que per a mi. A la Vall d'Aran o a Lleida, m'és igual. I, per tant, el que no exigiré és més d'allò que els altres catalans tenen com a dret al servei.

Ara bé, el que és veritat és que, detalladament, cada un dels serveis de les competències que s'exerceixen, els costos a Vielha, a la Cerdanya o a Lleida o a Barcelona són diferents. I l'experiència ara, en aquest moment, del consell general, és veritat que està molt apamada i per tant es pot fer aquesta valoració i discutir-ne estrenyent el cinturó, igual que els altres, però amb les valoracions que realment ens fan falta per exercir aquelles competències.

Per tant, primera –i per tal de contestar al que em deien–: cal fer la valoració efectiva dels serveis. Que ens portaran, segurament, a un import econòmic que, a la fi, és el que, amb tracte de català de tota la vida: de què parlem? D'acord? És a dir, no fem fórmules magistrals; el final de totes les negociacions –i vostès ho saben– és: de què parlem? I, per tant, al final són les valoracions dels traspasos que hi ha; escolti'm, parlem de quant? De 20 milions? De 21 milions? D'acord, però vull l'eix troncal de transferència corrent consolidada, i que tingui un compromís de transferència d'aquell import amb caràcter periòdic consolidat, ho vull; és a dir, és vital per a la pervivència d'una institució.

Segona part: establir un coeficient d'actualització d'aquelles competències, d'aquestes, de les que diem de valoració dels serveis bàsics que exerceix per cessió de competències, relacionat amb una cosa que vostè també entendreà perfectament: relacionat amb l'índex de progrés dels pressupostos dels departaments de la Generalitat que han fet la transferència. No vull ni més ni menys. És a dir, és el risc i ventura. Si el departament de la Generalitat corresponent a aquella transferència puja, jo vull pujar, i si vostè baixa, jo baixo. I si vostè m'exigeix, per llei o per qualsevol altre decret, nova cartera de serveis, en el cas de sanitat, en el cas de serveis socials..., senzillament és a valorar aquella nova prestació que s'ha de fer.

Tercer àmbit: el tema del finançament de les polítiques pròpies, que és el que dèiem; és a dir, un govern, si no té polítiques pròpies per fer estratègia de país, no té res. És a dir, aquí ha comparegut gent des del món de la cultura, des del món del turisme, que deien: «Escolti'm, per mi el tema del turisme és molt important, és estratègic; la comunicació..., però jo haig de tenir una assignació per fer aquelles polítiques d'estratègia de país.» Què cal fer? Escolti'm, una altra vegada la pregunta: de què parlem? I, al final, és un acord evident, i s'ha de fixar de dir: escolti'm, és un percentatge? Bé..., o és un import determinat? Un import determinat, què són? Tres milions? Quatre milions? Cinc

milions? El que sigui. I, senzillament, escolti'm, agafem i lliguem aquest import, que es fixa i es consolida, amb un coeficient de creixement d'acord amb les inversions de la Generalitat, capítols d'inversió de la Generalitat, tret del que és despesa corrent. És a dir, vinculem-les, les podem vincular amb els coeficients de creixement en els capítols d'inversió del conjunt dels departaments de la Generalitat. Per tant, tracte just; vostè s'estreny el cinturó, jo m'estreny el cinturó. Vostè té més ingressos, va bé l'economia, vostè té més capacitat d'inversió als departaments de la Generalitat, el coeficient de la Vall d'Aran en polítiques pròpies augmenta. Intentem fer algun número en aquest sentit; és a dir, import de polítiques pròpies, però que s'actualitzi d'acord amb els increments o fluctuacions de les partides d'inversió –d'inversió– dels departaments de la Generalitat.

I, per últim –i jo penso que és molt important que els ho digui–, jo penso que la Vall d'Aran el que no pot fer és, també, simplement dir: vull això, vull això i amb garanties. També jo penso que és una administració que ha de tenir, com la tenen els ajuntaments i no la té el consell general, que és almenys una mínima capacitat tributària. Que en aquest moment, com que és un ens local, i com que està subjecte a la Llei d'hisendes locals, i a l'LRSAL –continuo insistint que està subjecte a l'LRSAL– resulta que no té capacitat tributària, solament que té taxes: les escombraries, les taxes de prestació de serveis. Escolti'm, jo els demano que els juristes de la casa, és a dir, els experts més que jo en temes de finançament local, esbrinin, explorin la possibilitat del que és la tributació per via de recàrrec, de forma i manera que si al consell general se li reconeix algun sistema dins de les possibilitats pròpies de recàrrecs sobre taxes o impostos de la Generalitat, o dels ens locals.

Amb això estic parlant, simplement, de la possibilitat, és a dir, d'obrir la porta que el consell general pogués tindre la capacitat tributària de dir: estableixo un índex d'un 1 per cent de coeficient més en un tribut com és el local de l'IBI. O en el cànon de sanejament de la Generalitat, de tindre la possibilitat de tindre un finançament. Per què els dic això? Perquè també hem de demostrar als aranesos que no sols els estem demanant a vostès, sinó que també si jo vull tenir polítiques pròpies superiors en prestació de serveis, en situació de nivell de qualitat de serveis superior a la que tenen els catalans, jo també tingui la coresponsabilitat fiscal d'exigir als meus contribuents una aportació major, via l'aportació pròpia de tributs per part dels aranesos; no pas demanant-li a vostè el que vostè no té.

Per tant, jo els demanaria que també s'explorés tècnicament –perdoni presidenta– aquesta via de la possibilitat del recàrrec en els impostos locals o en els impostos de la Generalitat. Que fos exercida lliurement –lliurement–, per part del consell general, però per donar mostra que també el consell general ha de fer el seu esforç en què la millora de la qualitat, de les prestacions i de les polítiques pròpies també depèn en part d'ell.

Gràcies, i perdoneu, presidenta, per l'allargament.

La vicepresidenta primera del Parlament

Gràcies a vostès, i disculpeu, ho torno a dir, per aquests terminis tan draconians.

Suspenem la comissió, la sessió, ara per ara, fins a les quatre de la tarda, que es reprendrà amb més compaixances...

Emilio Medan Ane

Perdoneu, presidenta...

La vicepresidenta primera del Parlament

Senyor Medan?

Emilio Medan Ane

Sí, només una cosa. Donar les gràcies per la vostra paciència, per haver-nos escoltat, i us faig entrega també –suposo que el té la comissió, el podrieu repartir al grup– d'una aportació municipal que vam fer els ajuntaments i les entitats, amb aquesta llei, que suposo que a través del diputat la teniu, però també us l'entrego.

Gràcies, presidenta.

La vicepresidenta primera del Parlament

A vosaltres.

La sessió se suspèn a dos quarts de tres de la tarda i dos minuts i es reprèn a les quatre de la tarda i vuit minuts.

El president

Es reprèn la sessió.

Som-hi. No sé si hi som tots... (*veus de fons*), però miraríem de començar. D'acord. Em demanaven, dic i començo, si us sembla bé, per explicar un tema més de funcionament, una petició que ens ha fet la Candidatura d'Unitat Popular, el Grup Mixt, que ens deia, ja que, tenint en compte que tant de la segona part, tant la Jael Pozo com l'Aitor Carrera, crec que són dues propostes que havia fet la CUP perquè compareguessin avui i que tenen un problema d'agenda, i demanaven si podrien, d'aquest segon grup, intervenir els primers, fer la seva intervenció primer per fer quadrar els temps.

No sé si algun grup hi té inconvenient perquè facin els seus tres minuts primer? No? (*Pausa.*) Entenem que no. Doncs, ho farem així quan arribem així a la segona tanda.

Compareixença

d'una representació d'Iniciativa per Occitània amb relació a la Proposició de Llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00712/10)

I, per tant, doncs, donem ara la benvinguda al senyor Domergue Sumien, representant d'Iniciativa per Occitània, el senyor Gérard Jean Barceló, representant d'Iniciativa, també, per Occitània; el senyor Marcel

Girbau, filòleg i lingüista, i el senyor Julián Sanllehy, guarda del refugi de Saboredó. Crec que coneixen el funcionament, els donaríem un torn de deu minuts per començar. Després fariem les preguntes dels grups, més o menys tres minuts per cada grup, i finalment, doncs, cinc minuts per donar resposta a les qüestions que els hagin plantejat. Per tant, doncs, comptant que el senyor Domergue i el senyor Gérard Jean Barceló vénen els dos de la mateixa entitat, els demanaríem que es repartissin els deu minuts, cinc minuts cadascú, i començaríem per donar la paraula, doncs, al qui dels dos vulgui començar.

Gérard Jean Barceló

(representant d'Iniciativa per Occitània)

Dònas e sénhers deputats, coma occitan, senti una emocion particulara e una prigonda gratitud de me poder adreçar al Parlament de Catalonha dins ma lenga occitana, plenament reconeguda per vostre país, mentre qu'es encara mespresada dins lo sieu. Me permetètz a Barcelona çò que m'es impossible a París, e mai a Tolosa o Marselha en d'escasenças oficialas.

Militants d'Iniciativa per Occitània, En Sumien e ieu sèm tanben lingüistas, e venèm de luènh, de las tèrras provençalas, perque Aran, sol territori occitan amb autogovern, es un subjècte important que merita lo viatge. Ben sabètz los ligams prigonds entre las culturas catalana e occitana e vos pòiriái parlar, per exemple, de la semblança de nòstras lengas, dels trobadors catalans qu'escrivíen en occitan; vos pòiriái parlar, per exemple, de Mistral e de Balaguer, de lor amistat, e que produguèt la famosa Cançon de la Copa, qu'es un dels imnes occitans.

Aran es administrativament Catalonha, mas culturalament es Occitània. Valent a dire qu'es de la nacion occitana, e demandant la reconeissença per la lei del fach nacional occitan. L'aranés es una forma d'occitan gascon, encara en relacion estrecha amb l'ensemble de la lenga occitana. S'escrivi segon los principis de la grafia classica definida per lo gramatician Loís Alibèrt. L'aranés es fragil, la lenga majoritària d'Aran es lo castelhan, sonque mens d'un quart dels araneses practican l'occitan coma lenga abituala: en consequéncia nos sembla important de garantir l'unitat de la lenga e de la codificacion. Los catalans podètz èsser conscients d'aqueste problèma, ja que i a de temptativas, per astre minoritàrias, al País Valencian o a las Illas Balearas, d'afeblir la lenga catalana mejançant un secessionisme lingüistic evidentament artificial e antiscientific. Es doncas essencial que la lei precise que l'aranés es una modalitat de la lenga occitana.

Per aiçò Catalonha pòt aver, gràcias a sa proteccion d'Aran, un espaci natural d'influéncia en Occitània Granda, que creixerà amb la visibilitat de la cultura occitana en Catalonha, ja que los interèsses recipròcs se refortiràn necessàriament. Sos interèsses seràn encara mai fòrts se Catalonha, en particular quand siá un estat, valent a dire quand pòsca mestrear son economia e sas finanças, assumís a l'exterior la projeccion de sa segonda cultura pròpria e sosten dins la rèsta d'Occitània d'accions educativas e/o culturalas occitanas.

Dins aquesta projeccion de la cultura occitana, entendretz qu'Aran pòt tenir un ròtle central. Pensam que li cal obténer de competéncias especificas per poder negociar dirèctament amb de regions occitanas, de govèrns d'Euròpa e d'institucions europèas se se tracta de coordinar d'accions de proteccion e de promocion de la cultura occitana. Es lo sol territòri d'Occitània amb l'occitan coma lenga oficiala. Es tanben lo sol amb un autogovern vertadièr: es legitim qu'ocupe una posicion nauta al nivèl internacional per defendre la cultura occitana.

A Iniciativa Per Occitània, pensam doncas que non solament cal manténer l'autogovern, mas tanben fa mestier de l'aprigondir. Per garentir un ensenhament immersiu en occitan e, de maniera generala, sas competéncias pròprias al servici del desenvolopament de son territòri, e tanben per aprofèchar plenament son associacion amb Catalonha, prepausam per Aran l'obtencion de poders legislatius.

Visca Aran! Visca Occitània! Visca Catalunya lliure!

El president

Moltes gràcies. Té la paraula el senyor Sumien.

Domergue Sumien

(representant d'Iniciativa per Occitània)

Mercé. Abans de perseguir, doni al president de la taula la version escripta de las comunicacions de sénher Barceló e ieu. I a tres fuèlhs, que son numerotats; mercé.

Dònas e sénhers deputats, vos mercejam d'escotar de voses d'Occitània. Dins l'encastre de la lei d'Aran, vos fasèm qualques poroposicions en particular tocant la politica lingüistica en favor de l'occitan.

La futura lei d'Aran pòt enquadrar e precisar certanas disposicions de la Lei de l'occitan, aranés en Aran.

La primièra granda idèa es la question de la transmission de la lenga de generacion en generacion en las familhas. L'occitan en Aran es en posicion fragila davant l'espanhòl. La sociolingüistica nos indica qu'una lenga menaçada se salva per diversas mesuras, mas una mesura qu'es primordiala es la transmission de la lenga de las familhas e entre generacions. Per tant, demandam que la lei d'Aran preveja una ajuda concreta, jos forma de facilitats materialas, als parents que parlen en occitan de façon permanenta a lors enfants.

La segonda granda idèa que sus la quala vòli insistir es la question de l'organisme de codificacion de l'occitan oficialament reconegut, en Aran e en Catalonha, çò es: l'Institut d'Estudis Araneses. I a doas proposicions.

La primièra proposicion es que la lei d'Aran exigisca qu'aquel organisme de codificacion tenga un foncionament academic, amb una garentida de qualitat dins lo trabalh scientific e amb un ròtle preponderant donat als especialistas de la lingüistica, car es necessari qu'aquel organisme tenga un nivèl de credibilitat in-

ternacionala. Es necessari que tenga un nivèl de credibilitat comparable al de l'Institut d'Estudis Catalans.

La segonda proposicion es que la lei d'Aran exigisca qu'aquel organisme de codificacion garentisca una continuitat amb los trabalhs precedents de codificacion de la lenga occitana. Avèm besonh d'estabilitat dins la nòrma de l'occitan e de continuitat. Es necessària, dins la lei, una referéncia al grand filòlog occitan Loïs Alibert, mas tanben, e çò es fonamental, es necessària una referéncia oficiala al Conselh de la Lenga Occitana, que precisèt e refortilhèt la nòrma fixada per Loïs Alibert, donques, puèi lo Conselh de la Lenga Occitana faguèt aquel a nòrma de l'occità de l'any 1990 a 2000.

Fins ara, lo Conselh de la Lenga Occitana es lo sol organisme de codificacion de l'occitan qu'aja garentit un nivèl de qualitat comparable al de l'IEC per lo catalan. Es la referéncia indispensable e generalament reconeguda pels universitaris, pels especialistas e pels organismes d'ensenhament.

Es important de garantir aquela relacion entre lo Conselh de la Lenga Occitana e l'Institut d'Estudis Araneses. Se i a pas aquesta relacion garentida e escricha dins la lei, i a un risc d'assistir a una destabilizacion de la nòrma de l'occitan, que seriá compartabla a la destabilizacion de la nòrma del catalan causada al País Valencian per l'aparicion de l'Acadèmia Valenciana de la Lenga, que fa concurréncia de manera inutila a l'IEC, donques i a de riscos comparablas a l'occitan, es per açò que fan aquesta proposicion.

I a una idèa suplementària per aquel organisme de codificacion, qu'es importanta: es garentir un desenvolupament coesionat e solidari entre doas varietats d'occitan, que son l'occitan aranés e l'occitan estandard. E aquelas doas varietats d'occitan an d'èsser geridas en comun dins una sola seccion lingüística e non pas dins doas seccions separadas. E tanben demandam que se restablisca, dins l'Institut d'Estudis Araneses, las seccions d'istòria e de drech, e que sián geridas per de personas competentas en istòria e en drech.

Arribi a la fin. La darrièra granda idèa concernís la produccion culturala e lingüística de la Val d'Aran en defòra de las frontièras administrativas. Prepausam que las ajudas concretas per l'occitan pòscan tocar non solament Aran e Catalonha, mas tanben las regions occitanas exterioras a Aran. Perque, de fach, l'occitan aranés, per se desenvolupar e per se consolidar al nòste pòble, a besonh d'un territòri de projeccion lingüística, qu'es naturalament tot lo país d'Occitània, «deis Alps ais Pirenèus» coma disiá lo nòstre grand poèta nacional occitan, Frederic Mistral.

Mercé.

El president

Moltes gràcies.

Compareixença

de Marçal Girbau Garcia, responsable de l'Ostal d'Occitània de Tolosa i expert en l'euroregió, amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00709/10)

Donem, doncs, ara la paraula al senyor Girbau.

Marçal Girbau Garcia (responsable de l'Ostal d'Occitània de Tolosa i expert en l'euroregió)

Bona tarde. Moltes gràcies als deputats, entà jo ei un orgulh de comparéisher aué aci en Parlament de Catalunya, e a díder era maxima institucion deth nòste futur estat, tanben. Prumèr vau ta díder qu'era prumèra causa que me calguet foguèc causi triar era varietat lingüística dera mia intervencion, e, sens que servisca de precedent, dideré que harè era mia intervencion en catalan, dempús d'auer constatat certi problèms de comprension en es compareishences precedentes. No servís de precedent, però pensi qu'aué ei important qu'eth messatge arribi coma cau. E coma sò tant catalan coma occitan, ac pus qu'i a.

Moltes gràcies, doncs.

La meva reflexió, que intentaré que sigui molt breu, atès que tenim pocs minuts, serà general, i alhora serà una combinatòria, que és una reflexió després d'haver llegit la llei –el projecte de llei, millor dit–, i haver fet una comparativa amb la història política i social del nostre país i també d'Occitània, no? Per tant, la reflexió general que us proposo, i que parteix d'una premissa, si voleu ideològica, és cert, per bé que carregada de ciència, és que per anar bé, per anar bé amb aquesta llei, hauríem de partir d'una idea, i aquesta idea és que l'Aran sempre ha estat, és i ha de ser una entitat política autònoma, evidentment, però una entitat política autònoma perquè forma part del que podríem anomenar «la gran nació occitana». Dit d'una altra manera: Catalunya i Aran no formen part de la mateixa nació, per tant. Si expresso aquesta afirmació, que potser per a alguns de vosaltres us pot resultar òbvia, és perquè entenc que aquesta constatació té o ha de tenir implicacions i conseqüències directes en el text, i sobretot en la concepció de la futura llei que avui tramitem. D'acord?

Quines conseqüències o quines consideracions? D'entrada, implica assumir que, encara que ara no podem, perquè no tenim totes les competències que desitjaríem al nostre Principat, per dir-ho d'alguna manera, cal que la futura llei estigui impregnada d'una profunda ideologia, que en podríem anomenar federal o confederal –jo no sóc legislador, tampoc sóc expert en ciència política, en tot cas, això és la vostra feina. Ho diré d'una altra manera: aquell estat federal o confederal que els nostres veïns espanyols no han volgut co-construir amb nosaltres i que nosaltres hem teoritzat des de fa dos-cents anys, ara..., ara no, ara mateix no, però, en tot cas, hem de tenir l'oportunitat de construir-lo aquí, amb Catalunya i Aran. I això, que no ho podem fer ara directament, sí que podem preparar les bases..., per què?, perquè de la mateixa manera que aprovem resolucions en què instem el Govern a prepa-

rar les estructures del futur estat, doncs, entenem que la nova llei d'Aran, si bé no podrà incidir tant com volem, sí que ha de traspuar aquesta concepció de caire federal o confederal, com vostès..., com vulgueu, vaja.

Què vol dir, això? Vol dir que..., això ho lligo a la segona idea o a la segona reflexió que feia, que era: Catalunya es caracteritza per haver passat dos-cents anys teoritzant sobre el federalisme i d'altres derivades, i a la vegada també ens caracteritzem políticament, en un sentit històric, per venir d'una gran tradició anarquista. Ho dic perquè la primera constatació que he fet després de llegir el projecte de llei és que, per mi, des del meu punt de vista, hi ha un excés, que sovint passa, d'altra banda, eh?, un excés de voluntat de legislar el que tota manera ja està legislat o, en tot cas, no toca legislar. Em refereixo... –i serà l'única menció que faré als temes lingüístics, perquè no m'hi referiré més–, no crec que sigui necessari que la llei d'Aran parli de l'Acadèmia Occitana, per res del món, això ja està regulat en la Llei de l'occità, per tant, per què hem de sobrelegislar? No ho entenc. D'altra banda, no entenc que la llei d'Aran hagi d'especificar tant sobre l'acadèmia, perdoneu, però l'Estatut de Catalunya això no ho fa amb Catalunya. Les acadèmies es regeixen per estatuts interns propis, autònoms, perquè són organismes autònoms, independents. I, per tant, cap llei, que a sobre no és ni del territori, sinó que és d'un parlament extern, hauria d'intervenir en una institució pròpia –d'acord?– i independent, en un òrgan independent. Això és la primera.

La segona també té a veure amb la llengua, i és: no ho sé si és necessari dedicar tants articles a la llengua, quan jo ho acabaria dient, permeteu-me, diguem-ne, la claredat: drets lingüístics, sí, «d'acord amb el que estableix la legislació vigent», que és la Llei de l'occità, aranès a l'Aran, que ja va ser aprovada per aquesta cambra fa quatre anys, si no recordo malament. I com he dit, això serà l'únic al qual em referiré del tema lingüístic, perquè considero que aquesta llei té molts més potencials, més enllà de la llengua, i que ja ens hi hem referit prou els uns i els altres.

Què vol dir aquest caire federal que us proposo? Vol dir que, d'entrada, malgrat que ens ho hagin tomat, alguns, jo insistiria en el fet que la definició, per exemple, que sembla una tonteria, la definició d'Aran és una realitat nacional, ja sé que no podem dir «nació», però, en tot cas, sí que podem parlar de «realitat nacional». Per prepara el terreny, justament.

Què més vol dir? Escolteu: la pregunta que ens hem de fer és: què necessita l'Aran, punt número u, que és el més important aquí. Què necessita el conjunt de la nació a la qual pertany Aran, és a dir, Occitània, i a sobre, de tot això que necessita, a més a més, què també li pot convenir a Catalunya. I, en tot cas, el que avui necessita Aran i, sobretot, el que avui necessita Occitània més que mai, és un territori occità que tingui les màximes competències possibles, legislatives i executives. Segurament avui no podem fer-ho, però hem de preparar el terreny, amb aquesta llei. Què vol dir, això? Doncs que, evidentment, hem d'entendre que Aran serà ben legítim que un dia reclami ser estat –federat, confederat, associat a Catalunya, això ja ho veurem. Però, en tot cas, hem de preparar aquestes estructures.

Exemples concrets, de propostes. Hi han passatges de l'Estatut de Catalunya que *mutatis mutandis* es podrien aplicar perfectament en aquesta llei. Poso un parell d'exemples. Estatut de Catalunya: «La Generalitat ha de promoure la comunicació i la cooperació amb les altres comunitats i els altres territoris que comparteixen patrimoni lingüístic amb Catalunya. A aquests efectes, la Generalitat i l'Estat, segons que correspongui, poden subscriure convenis, tractats i altres mecanismes de col·laboració per a la promoció i la difusió exterior del català.» Per què no ho pot incorporar això, la llei, textualment, però aplicat a l'Aran i Occitània, per exemple.

Més exemples. Política exterior. Si és veritat que ens creiem que l'Aran és una nació, o que forma part d'una nació que és diferent de la catalana, com vulguin, l'Aran haurà de tenir dret a tenir representació directa en política exterior. Igual que els països de caire federal, o federals directament, i confederals, tenen avui. És a dir, que quan l'Aran ho sol·liciti, la Generalitat haurà de cedir-li la plaça en institucions que l'afecten o el concerneixen directament. Parlo, per exemple, de la UNESCO, en el cas de l'occità. Però parlo, també, d'altres organismes com pot ser la CTP, com pot ser l'euroregió, que toquen directament l'Aran. En aquestes institucions, per què l'Aran no pot tenir-hi representació directa? Per què no ho podem regular, això? Perquè la Generalitat no pot establir... Desconec la manera, però a través d'una llei, per què no pot establir un protocol perquè l'Aran pugui exercir política exterior pròpia, per exemple.

Segueixo, en aquest sentit, eh? Evidentment, em sumo a les propostes que l'Aran esdevingui circumscripció electoral o que en tot cas el Parlament de Catalunya tingui reservat, etcètera. Això, evidentment. Però, a banda d'això, és viable, seria útil que, així com passa a d'altres territoris similars, la Generalitat disposés d'una direcció general específica de relacions amb l'Aran? I que s'ocupés exclusivament de tots els conflictes competencials o de tots els aspectes de relació (*sona el senyal acústic que indica que s'ha exhaurit el temps d'intervenció*) –i acabo– amb l'Aran?

Tot això són idees que jo llanço aquí, i jo no sóc legislador, hi insisteixo. Però, en tot cas, per acabar, el que intento traslladar és que l'Aran necessita dotar-se de les màximes competències perquè ho necessita l'Aran, però també perquè ho necessita Occitània, que necessita un territori fort. I aquest territori fort només podrà ser avui l'Aran. I serà un territori fort que, a més a més de ser fort, servirà per evitar el que avui tenim a l'altre territori, que són lluites fraticides, com hem constatat amb els nostres companys, sobre, per exemple, aspectes tan concrets com pot ser qui té raó amb la norma lingüística. L'Aran ha de jugar aquest rol, de país avançat, seriós i amb competències, que vol avançar en el seu futur.

Moltes gràcies.

El president

Moltes gràcies.

Compareixença

de Julián Sanllehy Caubet, guarda del refugi de Saboredo, amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00724/10)

Donem ara la paraula al senyor Sanllehy.

Julián Sanllehy Caubet

(guarda del refugi de Saboredo)

Bon dia a tots. Vò parlar-vos, igual que ha hèt eth men companh en català, ja que sò aranés, aranés de família, la parli e la parlaré, mès hilhs la parlaran, mès, sò aciu et vulh que m'entenegats toti, per aquerò utilizaré era vòsta lenga, tanben, que no ei pas era mia, mès l'enteni.

Després de llegir el text, de la llei d'Aran, he trobat una mancança molt important. La mancança és sobre tot què som; què som els aranesos, d'on venim? Els aranesos som muntanyencs, la nostra història són les nostres muntanyes, la nostra llengua l'hem conservat gràcies a les nostres muntanyes, que han fet que les invasions, etcètera, no entrin. I les nostres muntanyes no tenen, dintre d'aquesta llei, cap protecció.

Quan parlo de protecció de les nostres muntanyes parlo de protecció dels nostres pagesos, que estan marxant dia a dia; cada dia n'hi ha menys. Cada dia els joves volen agafar menys ramats, cada dia els joves volen guanyar diners més ràpid. La cultura de la pagesia s'està perdent; és més antiga que l'occitana. Quan els bascos van arribar a l'Aran, fa més de quatre mil anys, van instaurar l'agricultura de muntanya, van tallar els nostres boscos. La primera Querimònia va ser feta per defensar les nostres muntanyes, per a la utilització dels nostres béns, i avui en dia el nostre turisme, els nostres restaurants, els nostres hotels estan consumint tot producte de l'exterior.

Els nostres pagesos viuen de les subvencions, i jo penso que si som un país modern, europeu, hem de ser una mica com els europeus. Quan marxem a escalar pels Alps o a fer muntanya pels Alps ens adonem que els seus prats estan tallats fins a dalt, que tenen formatgeries a cada poble. Això dóna treball, feina als joves; una feina diferent, però feina. El paisatge és el que ens fa viure, i no trobo cap menció en aquesta llei que defensi el meu paisatge.

Els nostres boscos, dia a dia, s'estan perdent. Cada dia pots entrar en més boscos. A la nostra capital, Vielha, cada dia els prats arriben més endins. El nostre paisatge no té cap llei dintre d'aquesta llei d'Aran. I seria una pena perdre una cultura més antiga que l'occità. M'agradaria que l'occità el tractessin els tècnics, els que ho han de fer, i que dintre d'aquesta llei també es parlés d'alguna cosa anterior a tot això.

Com a guarda de refugi, tinc l'honor de rebre visitants de tot el món, ja que tenim un lloc que els aranesos ho sabem molt poc, que és el nostre parc nacional, les nostres zones altes. Ve gent de tot el món i ens diu: «Teniu una meravella, cuideu-la, si us plau.» Siguin canadencs, siguin austríacs, francesos, alemanys, tots

m'ho diuen: «Si us plau, cuideu-ho. No veiem bestiar a les vostres muntanyes. Què passa?»

I això jo sí que us ho demano: si us plau, que dintre d'aquesta llei, la ramaderia no sigui una cosa simplement de subvencions, com passa a la resta de l'Estat. Que aquesta frontera que ens van ficar i que cada vegada és més forta després de la Unió Europea..., perquè el meu avi traficava amb mules cap a França i no hi havia cap problema –cap. La Unió Europea ens ha ficat fronteres als que vivim dintre de les fronteres.

Hem d'aprendre dels nostres germans de Luishon, dels nostres germans bearnesos; n'hem d'aprendre, poder treballar amb ells juntament. Que les associacions de pagesos puguin treballar amb les associacions de pagesos del Bearn, del luishonès, dels Alts Pirineus i de l'Ariège. I com deia el meu company Marçal, hem de poder defensar..., dintre de la Unió Europea, entrar dintre de totes les institucions de muntanya. És a dir, ara mateix a la Unió Europea hi ha una institució que es diu Montana, que està a Brussel·les i que hi estan totes les valls dels Alps. I el Pirineu no hi és, no existeix.

I la Vall d'Aran, com a país de muntanya, hauria d'estar representada directament pels nostres polítics per poder demanar subvencions directament a la Unió Europea i que no passin per Madrid, després Barcelona i després arribin a l'Aran amb unes mínimes subvencions, que el màxim que ens fan és un pas per a l'ós, una cadeneta i una cabana amb un pastor. Això és misèria. És misèria per als nostres pastors i, bé, és una mica cap a on volia anar.

Una mica, el tema de la frontera també trobo que l'hem de solucionar. Jo avui he baixat amb transport públic a Barcelona. Perfecte. Trenta-quatre euros. Genial. Però és que a Tolosa no puc. És que a Sent Gaudenç no puc, he de fer dit per creuar la meua frontera. Vull anar a veure el Marçal, a Tolosa i no puc, he de pagar un taxi que val cent cinquanta euros. Llavors, això de les fronteres i la Unió Europea, per al ciutadà de peu com sóc jo, és un problema.

I m'agradaria ser occità de veritat, poder realment parlar amb els meus companys occitans, però també unir-me a ells i treballar conjuntament com a pirinencs; vendre la nostra marca Pirineus, com fan els alpins, que poden tindre Suïssa, Àustria, Alemanya, Itàlia i França, però vénen la seva marca «Alps» al conjunt, junts, i tenen associacions alpines conjuntes, en països no europeus, que defensen la muntanya, la pagesia i el nostre paisatge.

I era l'únic que jo us volia dir, que, si us plau, amb aquesta llei penseu en els nostres pagesos, amb el nostre paisatge i la nostra muntanya, que l'estem perdent però ràpid, ja no hi és. A Vielha en queden cinc, que el nostre alcalde, que el tenim aquí, ens pot dir que ens queden cinc persones que no ho estan passant fàcilment i ho fan per vocació pura i dura, i el que més bestiar té ha d'estar a la «ITV» tots els matins per poder-se pagar el seu bestiar. Això és injust.

Gràcies per escoltar-me.

El president

Moltíssimes gràcies. Passem ara al torn dels grups. Senyor Cosconera, pel Grup d'Esquerra Republicana de Catalunya, tres minuts.

Josep Cosconera Carabassa

Gràcies, president. Bé, en primer lloc, benvinguts a tots. Heu fet un bon esforç per vindre de l'Aran, d'Occitània, fins a la ciutat de Barcelona. Per tant, doncs, des del Grup d'Esquerra us agraïm aquest esforç que heu fet.

Bé, per concretar una mica, al senyor Gérard li voldria preguntar què ha suposat la creació de l'Acadèmia Occitana de la Llengua a l'Aran per desenvolupar l'occità; què ha suposat, diguéssim, dins de la nació occitana.

Després, també, al senyor Domergue li volia preguntar... Ha parlat, no?, del perill d'extinció de la llengua aranesa, occitana dins la Vall d'Aran. Jo no sé si a la resta d'Occitània... Com està l'occità? Si està en decadència, si hi ha un ressorgiment, si s'ensenya a les escoles...? Voldria saber, una mica, el seu parer.

També ha comentat la cooperació que ha d'haver amb el Consell de la Llengua Occitana. Jo vull entendre que entre l'Acadèmia Aranesa de la Llengua i el Consell de la Llengua Occitana hi ha una relació afectuosa, cordial, i entenc que hi ha una col·laboració entre les dues entitats. En tot cas, si no és així, m'agradaria que ens ho digués.

El senyor Marçal ha parlat de la denominació de l'Aran, no?, que l'actual llei, doncs, diu: «L'Aran és una entitat territorial singular.» Cal dir que, a l'Estatut de Catalunya, al seu moment es va posar que «l'Aran era una realitat nacional occitana», tot i que després el Congrés dels Diputats es va carregar el terme d'«occità» i hi va posar «singular». Aquí sí que nosaltres, doncs, volem continuar mantenint a la llei –ja ho anuncio ara– la denominació que al seu moment va posar el mateix Parlament de Catalunya, eh? Per tant, aquest és un dels objectius.

Ha parlat també de la representació exterior, no?, que hauria de tindre l'Aran. Aquí li vull dir que hi estic totalment d'acord –només faltaria–, però ha de veure també les dificultats que el mateix Govern de Catalunya, quan ha de mantenir representació a l'exterior..., doncs, primer ha de passar per Madrid, per filtres, i el Ministeri d'Exterior fins i tot ha de donar el seu vistiplau a les entrevistes que cal tindre a les ambaixades que té l'Estat. Amb això vull dir que és una problemàtica que no només afecta l'Aran, sinó que afecta també el Govern de la Generalitat.

Senyor Sanllehy, tota la raó: cada dia tenim més hotels, més formigó i menys paisatge. Jo recordo, de petit, quan vaig anar a l'Aran per primera vegada, que el port de la Bonaigua encara estava sense asfaltar, vaig veure un paisatge –ara us parlo ja de potser quarantacinc anys– preciós, no? Hi vas ara i aquest paisatge s'ha transformat radicalment. Per tant, sí que entenc que a la llei hi hauríem de posar alguna salvaguarda

del paisatge, perquè el paisatge és un atractiu principal de l'Aran.

En tot cas, doncs, gràcies per la vostra atenció també.

Moltes gràcies, senyor president.

El president

Moltes gràcies. Pel Grup Socialista, senyor Ordeig.

Òscar Ordeig i Molist

Gràcies, president. Bona tarda, i gràcies per les intervencions dels quatre compareixents.

Bé, jo en primer lloc faré una breu reflexió, sobretot de les intervencions que han anat més en línia..., que parlaven de la llengua, i llavors també de la regulació del territori, per dir dues coses. Jo crec que la llei, tal com està ara, que hem de polir moltes coses i..., bé, la proposta que tenim, sí que dóna molts recursos i, per tant, fa un pas en el sentit que parlàvem del territori, per exemple, i de la llengua.

El territori..., hi han articles que parlen d'organització del territori i l'urbanisme. Una altra cosa..., participació amb la Generalitat en els temes que afecta i, per tant, planificació territorial. Parla de medi ambient. Hi ha un article de patrimoni i recursos naturals, hi ha un article d'activitats rurals, hi ha un article de turisme, hi ha article d'economia. Per tant, sí que hi ha..., es fan passos en aquest sentit; algunes són competències i altres són participació en les decisions de la Generalitat.

Per tant, sí que hi ha eines importants en planificació territorial. Una altra cosa és quina és –com ho feia anar?– l'entitat política autònoma que ha de gestionar això haurà de ser el govern d'Aran. Per tant, d'aquí també que amb les competències es faci bona feina per primar el sector agrari –el primari–, la indústria alimentària, un turisme sostenible, no tant de totxo, segurament, i més activitats més vinculades al territori i a la seva història –una cosa que estem aprenent tots, no només a l'Aran sinó a tot Catalunya.

Per tant, jo crec que hi ha eines, competències amb relació al que deia. Una altra cosa és, llavors, que tinguem el finançament necessari per portar-les a la pràctica també, i que es facin polítiques en què les prioritats es fiquin aquí on ha comentat vostè, perquè aquí també ja hi pot haver diferents punts de vista.

La marca «Pirineus»..., no sé qui ho ha comentat, però totalment d'acord. La marca «Pirineus»..., al final a una altra persona de l'altra punta del món li hem de vendre un producte que sigui molt més ampli, i a vegades això ens costa, a les valls de muntanya, doncs, que cada un vengui el seu territori de manera diferenciada. I potser també caldria més recursos i més coordinats en aquest sentit. Per tant, aquí sí.

Com també amb la llengua; amb la llengua també ja s'han fet molts passos, però evidentment hem tingut aquí moltes anades i vingudes; al final hem trobat «occità, aranès a l'Aran», que és la fórmula que ens ha permès trobar un cert consens, i per tant això... I ja hem comentat aquí la importància..., parla de mitjans

de comunicació en occità, aranès a l'Aran, l'educació, l'ensenyament... Sí que en l'ensenyament ens quedem una mica a mig camí, també, eh?, perquè moltes coses acaben depenent..., a vegades parlant que no tots els mestres parlen aranès; llavors sí que..., bé, jo crec que aquí hi haurà recorregut, i segurament que la llei potser podria, bé, allargar-se una miqueta més, no?

Jo sí que voldria comentar una cosa. M'ha semblat entendre..., l'acadèmia de la llengua, que podria parlar temes d'història..., deien que podria tractar temes d'història, no? Ja està..., no ho sé, jo entès com si no ho tingués. A part de la llengua, també pot parlar d'història, de dret i altres disciplines que se li encomanin. Per tant, entenc que ja s'obre el ventall de disciplines que pot tractar l'acadèmia.

I llavors només una última cosa: és molt important que l'Aran se senti representada allà on es decideixin aspectes que siguin..., que l'afectin. I per això aquí ja havíem parlat algunes vegades de..., dintre del marc de l'Agrupació Europea de Cooperació Territorial, dintre la Comissió de Treball dels Pirineus o l'euroregió, ja hem d'explorar..., sobreprendre més els mecanismes que ja estan creats, precisament perquè l'Aran pugui tenir veu i vot, o veu, de la manera que sigui, als llocs on es prenen les decisions que l'afecten. Jo crec que això té molt recorregut, i precisament en algunes de les compareixences ja s'ha parlat de com compartir determinats serveis a banda i banda de la frontera. I això crec que té molt recorregut i és un dels objectius principals de la Unió Europea.

El president

Anem acabant, eh?, senyor Ordeig.

Òscar Ordeig i Molist

Sí. Gràcies.

El president

Moltes gràcies. Pel Grup Popular, senyora Xandri.

Marisa Xandri Pujol

Gràcies, president. Bé, jo també vull donar la benvinguda i les gràcies als compareixents avui, aquí, aquesta tarda, i sobretot, doncs, dir que prenem nota dels seus suggeriments, de les seves aportacions, que les tindrem en compte, doncs, a l'hora de tirar endavant aquesta llei, no?

Jo faré –breument, eh?– tres consideracions. En primer lloc dir que des del Partit Popular pensem que feia falta, fa falta una llei d'Aran, que és el que ens estan demanant els aranesos i que del text inicial n'arribarà a quedar un bon text. Nosaltres no estem al cent per cent d'acord amb l'actual, però en línies generals sí que compartim l'esperit d'aquesta proposta i, per tant, doncs, nosaltres buscarem amb tots els altres grups parlamentaris que hi hagi el màxim consens per poder tirar endavant una bona llei.

Dit això, centrar-me breument també en el tema de la llengua. La nostra postura crec que és molt clara, i nosaltres ho hem dit diverses vegades. Nosaltres estem totalment a favor de protegir l'aranès, en tant que pensem que és la voluntat popular de la Vall d'Aran. Aquesta és la nostra postura, pensem que hi ha altres llengües oficials actualment –l'aranès, el català i el castellà– i, per tant, aquestes tres llengües han de ser les llengües vehiculars.

I quant al que parlava el senyor Sanllehy, no?, quant a l'agricultura de muntanya. És veritat que, com ha dit el diputat del Partit Socialista, jo crec que sí que hi ha una sèrie d'articles, doncs, que toquen el que és l'organització del territori, que fan referència al medi ambient, però possiblement sí que faria falta incloure algun article. I ja li proposo i li demano que potser vostè ens digui quin tipus d'article hi posaria, que englobés tot el que vostè ha estat aquí comentant, per tal que es pugui valorar i que el puguem incloure, doncs, dintre d'aquesta llei.

Moltes gràcies.

El president

Moltes gràcies, senyora Xandri. Pel Grup d'Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa, senyora Vilà.

Sara Vilà Galan

Gràcies, president. També, gràcies als compareixents i disculpes perquè no he pogut assistir a les compareixences. La companya m'ha passat els apunts i més o menys també conec cada una de les seves entitats i com treballen, i per tant entenc més o menys el contingut que avui ens han vingut a explicar, que em sembla del tot interessant i els agraeixo de nou que ens ho hagin explicat, no?

El senyor Marçal Girbau ens feia jo crec que una visió força de futur del que podria arribar a ser l'Aran; és a dir, totes les potencialitats que pot arribar a tenir l'Aran. I crec que s'ha de tenir en compte a l'hora d'elaborar una llei; no ens podem quedar només amb el present, sinó amb què podria ser l'Aran en el futur. És la primera vegada que sentim parlar, en aquesta cambra, després de moltes compareixences, d'una llei que pogués estar impregnada de sentit o d'esperit federal o confederal. Crec que això s'ha de tenir en compte i, sent conseqüents amb nosaltres mateixos, ens hauríem de començar a fer aquest tipus de plantejaments.

També s'ha detectat un excés de voluntat de legislar sobre els temes de llengua, quan en realitat ja comptem amb una llei, que és occità, aranès a l'Aran; ja comptem amb una acadèmia i un decret, i no sabem si aquest excés de voluntat de legislar sobre la llengua quan ja està legislat respon a una manera també de tancar altres qüestions que també són molt importants; qüestions com les que ha pogut plantejar, per exemple, el senyor Julián Sanllehy, parlant de la muntanya: per què no tenim llei de muntanya? Per què no parlem de la muntanya pròpiament, també, sabent totes

les potencialitats que té i també sabent tot el que suposa econòmicament la muntanya dins de l'Aran? Per què no parlem de legislar i protegir els petits productors i la pagesia i els ramaders, quan ara en aquests moments estan força enfadats, a més, amb el Govern de la Generalitat de Catalunya perquè les ajudes als ramaders en aquest PDR –en el Programa de desenvolupament rural– precisament no són les que ells esperaven? Sembla que anem enrere, no? En comptes d'anar a protegir els petits productors de muntanya, la Generalitat sembla que va totalment endarrere i això dificulta i perjudica greument l'Aran. M'agradaria que el senyor Sanllehy ens expliqués molt més com desenvoluparia tot el que ha explicat, perquè són propostes innovadores també, i, a la pràctica, no sabem exactament com es durien a terme.

I, per altra banda, al senyor Marcel Girbau també li agrairia si ens pogués explicar, des del seu punt de vista, tota la polèmica que hi ha hagut d'oposició a França a crear l'Acadèmia d'Occità de l'Aran; si això ha estat realment així, si ja n'han parlat o no n'han parlat...? Però sí que ens agradaria que ens ho expliqués, des del seu punt de vista, com ha estat i com ho ha viscut en tant que expert també occitanista.

Gràcies.

El president

Moltes gràcies. Doncs, és el torn ara de la senyora Vallet, pel Grup Mixt.

Isabel Vallet Sánchez

Bé, doncs, moltes gràcies als compareixents; també, gràcies als altres diputats, per haver accedit que després faci la intervenció primer. Bé, una mica en la línia del que hem estat defensant i de quin és el nostre posicionament, agraïm de nou més veus que es sumin al fet que la llei hauria d'incloure clarament el reconeixement de la nació occitana, no només com a part de futur, sinó com a part d'una realitat.

Després, de fet, volíem fer unes preguntes sobre les acadèmies, sobre qui ostenta l'autoritat lingüística de la llengua occitana. I faré les preguntes, una mica, així, seguides, i que les respongui qui ho consideri.

Bàsicament la nostra pregunta és: quina és l'autoritat lingüística de la llengua occitana –bàsicament la que reconeix la comunitat científica internacional–, i si reconeix el Conselh de la Lenga Occitana com a autoritat o no. I si seria important, en aquest sentit, doncs, esmenar la norma d'Alibèrt i el Conselh de la Lenga Occitana en el text de la llei.

També, amb relació al que s'ha dit abans, l'intervencionisme que aquesta llei té sobre la regulació de l'acadèmia; doncs, si es podria aprofundir una mica en aquestes reflexions. Nosaltres pensem que són interessants pel que algunes vegades ja hem dit quan hem comparegut; és a dir, l'intent també de l'ús o del mal ús del conflicte de les llengües o de la llengua per a tancar altres aspectes o per a fer un repartiment de quotes de poder.

Després, voldríem saber sobre la llengua, sobre la situació de la llengua. Si creuen que s'està fent tot més o menys bé quant a la política lingüística, a causa del retrocés de l'ús social que està patint l'aranès a l'Aran, i si tenen, per tant, algunes solucions per a aquest retrocés.

I també insistim en totes les compareixences sobre si coneixen quin és l'ús de l'occità per part dels mitjans de comunicació i, en aquest sentit, doncs, què es pot fer per a millorar l'ús, entès que els mitjans de comunicació tenen un paper fonamental en la normalització de totes les llengües minoritàries.

També, respecte al que es comentava abans de la protecció de la pagesia o de l'orografia del territori, doncs, també hem defensat nosaltres que això està directament relacionat amb quin és el model econòmic que s'està desenvolupant a l'Aran, un model eminentment de serveis, un model basat bàsicament en el turisme i, per tant, doncs, també agrairíem si hi ha alguna referència concreta..., és a dir, com podria plasmar-se una protecció de l'orografia, com podria plasmar-se una protecció de la pagesia o dels pics productius que pugui tenir l'economia de l'Aran, per a precisament blindar-la contra les agressions que un model desafortat de turisme pugui tenir.

Per últim, una pregunta, que aquesta sí que m'agradaria que la responguessin els quatre, si pot ser, és què els semblaria o com veuen que aquesta llei sigui després ratificada per tots els aranesos. És a dir, què els semblaria, i si creuen que és una bona idea o no, considerant que els afectarà principalment a ells, que es fes un referèndum per a aprovar la llei o no i, per tant, que la decisió passés a ser del territori.

Gràcies.

El president

Moltes gràcies, senyora Vallet. Pel Grup de Convergència i Unió, senyor Moga.

Àlex Moga i Vidal

Gràcies, president. Jo ac harè en aranès der occitan d'Aran, en tant que m'enteneratz es quate, per tant permetetz-me qu'ac poga hèr en aquest sentit.

Agraïr as quate compareishents. Julián, vies de luenh. Gérard, Domergue, gràcies per vier entà Catalonha, ei tot un plaser escotar era nacion occitana a trauès d'ua representacion, en aquest cas tanben per vosati, n'auetz estat.

Prumèr arrebrebrar a Frederic Mistral. Aquest an ei un an important e, per tant, en aquest sentit, des d'Aran s'an hèt diuèrsi actes. Mos auem hijut ath reconeishement d'un prèmi Nobèl de literatura occitana, non?, en aquest sentit, e per tant reconéisher era labor.

Deishatz-me ua reflexion que hèja aquest maitin e vam a hèr ath pas que vam, e ac dígue damb tota sinceritat e ac torni a repetir perque s'esta certificant ath long des compareishences. Jo creigui qu'ara fin TV3 aurà de retransmèter en dirècte es compareishences

dera lei d'Aran entà veir qué pòt hèr un exemple fèderau tad aquerò que vò era madeisha. Perque ac è dit aguest maitin, parlant de que podem hèr d'aguesta lei ua oportunitat entà Aran, entà un sistèma electorau, entà un sistèma organizatiu, entà un sistèma de finançament, entà ua capacitat politica, tot aquerò laguens de Catalonha. E per tant, en aguest sentit, estam daurint era pòrta a causes e a reflexions intellectuauas, politiquas e de futur, e ac digui damb tota era solemnitat enes marges qu'actuauments mos da era politica, qu'ei er Estatut d'autonomia de Catalonha. D'ací a fòrça pòc temps ne pòt èster un aute, prò en tot cas eth qu' auem ei eth qu'auem.

E laguens d'aguest federalisme que s'està diboishant, deth quau jo me i higi en aguest sentit, com non pòt èster de ua auta manera, i a dus concèptes qu'auem eth Grop Parlamentari de Convergència i Unió ne trè des sues compareishences. Eth prumèr ei qu'Aran a d'èster er exportador e era transmission d'Occitània en mon. Açò ac vedem coma ua oportunitat. Çò que passe qu'en Aran i son aqueri que estan a favor que sigue Aran, e aqueri que per non hèc vòlen qu'ac hèsque Catalonha. E aqueri qu'èm aranesi ambiciosi e que mos credem Occitània non volem qu'ac hèsque Catalonha tà poder hèc nosati. Aguesta ei ua realitat que s'està plasman. Per tant Aran a ua oportunitat damb aguesta lei de mostrar-se ath mon a trauès dera representacion exteriora, a trauès dera accion exteriora, a trauès d'ua lengua reconeishuda oficiauments, a trauès d'ua cultura reconeishuda oficiaument, a trauès d'uns drets istorics reconeishuts oficiaument, e, per tant... (*Sona el senyal acústic que indica que s'ha exhaurit el temps d'intervenció.*) President, ua minuta e acabi.

Aguesta ei ua. Federalisme ua auta. E era tresau, que i sò completament d'acòrd ei que se li dongue ara lei d'Aran ua valor naturau. E quan digui «naturau» entenetz-me des dera posicion qu'ac a hèt eth senhor Sanllehy, dera preservacion e era proteccion des espacis naturaus entà trèir-ne aquera patrimonializacion economica d'aquerò qu'èrem e d'aquerò que volem cuntunhar d'estant.

Per tant, nosati, ena conceptualizacion mos higem. Demanam que se i a propòstes en aguest sentit..., senon les trabalharam –les trabalharam molt mès, aguest ei eth compromís d'aguest grop parlamentari– en tant qu'Aran sigue er exportador de transmissor d'Occitània, entà que i age ua lei de major valor naturau en sentit de naturalesa, en aguest sentit, e a trauès dera lei d'Aran, un cas unic en tota Euròpa, coma non pòt èster de ua auta manera.

Gràcies, president.

El president

Moltes gràcies, senyor Moga. Tornem ara, doncs, la paraula als compareixents. I, per tant, doncs, com hem fet a l'inici, li donarém la paraula al senyor Barceló perquè pogués donar resposta, per un temps de dos minuts i mig aproximadament.

Gérard Jean Barceló

Sí, gràcies. Bé, no sé en quina llengua parlar; occità, català... Ben, parlarai en occitan.

Per çò que concernís l'Acadèmia Occitana en Aran, enfin, l'Institut d'Estudis Araneses, es un progrès que i aja una reconeissença per la lei d'un organisme. Mas tanben se pausa la question de la coerència de l'organisme amb una nòrma mai generala de l'occitan. Per aquò en Sumien e ieu pensam qu'es important de s'inscriure clarament dins la nòrma del Conselh de la Lenga Occitana, qu'es per nosautres l'organisme mai seriós per codificar l'ensemble de la lenga occitana. Doncas, trobam important que, coma disètz, i aja aquesta continuitat entre lo CLO –Conselh de la Lenga Occitana– e l'actual Institut d'Estudis Araneses qu'a l'ambicion d'èsser tanben una acadèmia de la lenga occitana.

Ben, après sabi pas çò que poiriái ajustar. Soi content d'aver ausit que l'idèa d'una evolucion de l'actual Principat cap a un federalisme interior entre Aran e Catalonha comença de se prene en compte. E tanben pensi fòrça important de desvolopar de mejans de comunicacion en occitan a l'interior de Catalonha.

Gràcies.

El president

Gràcies. Senyor Sumien.

Domergue Sumien

Bon, assagi de respondre sinteticament a dos tèmas. Lo primièr es aconseguir de luchar contra la reculada —lo «retrocès»— de la lenga occitana, en Aran en particular. La segonda question, se compreni ben, es quin organisme a una autoritat reconeguda dins la codificacion de l'occitan, e cossí podèm installar una continuitat dins la lei d'Aran.

Alara, la primièra question, la reculada —lo «retrocès»— de l'occitan dins la societat aranesa, malaürosament, es un fenomèn que se confirma per las darrèras estatisticas sus l'usatge de l'occitan aranés en Aran. L'espanhòl es clarament la lenga dominant, es la lenga que s'ausís mai per carrièras, dins los vilatges e dins la vila de Vielha, e deths vilatges d'Aran. E personalament, ieu, coma occitan que ven de l'autre costat de la frontièra, que veni de Provença. Fa mai de vint ans, lo primièr còp qu'anèri en la Val d'Aran, aussissiái pus sovent l'aranés qu'ara. Ara l'aranés l'ausissi mens. Bon, es un testimoniatge personal, mas lo problèma es confirmat per las estatisticas.

I a en sociolingüística fòrça estudis que prepausan de solucions, mas i a un grand trabalh de sintèsi prepausat pel sociolingüista american, Joshua Fishman, per inversar la substitucion lingüística. En anglés dison *reversing language shift*. Fishman explica que i a un fum de mesuras que son positivs, naturalament, l'ensenhament de la lenga que volèm protegir es important; sa preséncia dins los mejans de comunicacion, aquò es tanben important, naturalament; l'usatge oficial es important. Mas i a quicòm qu'es encara mai fonamen-

tal, segon aquel sociolingüista e segon fòrça sociolingüistas que lo seguissin: es la transmission de la lenga entre las generacions dins las familhas; e tanben dins de nuclèus de parlants actius; aquò es fonamental. La lenga catalana es menaçada, mas es pas tan menaçada coma l'occitan, almens dins lo Principat. Per contra sabètz que la lenga catalana es plan mai menaçada en Catalonha del Nòrd. E aquí i a besonh de mesuras urgentas, del tipe de las mesuras que necessita l'occitan.

Alara, per sintetizar: la lei pòt enquadrar, pòt encoratjar e pòt inscriure coma principi una ajuda completa, materiala a las familhas que s'engatgen a parlar occitan de maniera continua amb los efants, e tanben pòt... *(sona el senyal acústic que indica que s'ha exhaurit el temps d'intervenció)* –a, ja es la fin, bon–, e tanben la lei pòt ajudar los nuclèus de parlants que son organitzats.

Bon, vos remandi als estudis de Joshua Fishman. Ieu soi prèst a donar tota la documentacion o totes los resums necessaris as diputats qu'o demandaràn.

Sus l'autoritat lingüística, en dos mots. I a una nòrma de la lenga occitana fondada per Loís Alibèrt en 1935: correspond al trabalh de Pompeu Fabra en catalan a partir de 1913. La nòrma de l'occitan es estada fragilizada en diversès periòdes de l'occitanisme, especialment a la fin dels ans 70 e dels ans 80. I aguèt una ondada d'antinormisme qui coincidiguèt amb una crisi de l'occitanisme. Un organisme reüssiguèt a restablir la nòrma d'Alibèrt, a la precisar e a la consolidar: aquel organisme es lo Conselh de la Lenga Occitana. Aquel organisme faguèt un trabalh largament reconegut e foguèt actiu de 1997 a 2007. E a editat o puslèu a presentat un document public qu'es disponible sus Internet, que resumís de quina maniera se pòt cultivar un occitan normatiu estable. I a pas cap d'equivalent fins ara per cultivar l'occitan normatiu. Vaquí, doncas: l'autoritat de fach es aquí.

Dempuèi 2007, lo Conselh de la Lenga Occitana continua d'aver una existéncia jurídica; existís totjorn, existís encara, mas a pas pus d'activitat regulara. I a d'organismes novèls qu'assajan de reprene aquesta associacion, en particular l'Institut d'Estudis Araneses. Çò que prepausam es que l'Institut d'Estudis Araneses garantísca aquesta continuitat e aquesta estabilitat de la nòrma de l'occitan dempuèi Loís Alibèrt fins ara, en passant per la restauracion de la nòrma la que foguèt aquela del Conselh de la Lenga Occitana. E de segur, sosteni la proposicion de prene de contactes entre los diferents organismes.

Mercé.

El president

Moltes gràcies. Senyor Girbau, cinc minuts.

Marçal Girbau Garcia

Moltes gràcies. A veure si puc respondre a totes las preguntes, algunes de senzilles i d'altres de no tant.

Començo pel senyor Moga, perquè ell ha esmentat una mena de debat existent, o de polèmica suposadament

existent, que considero que és una falsa polèmica, no?, que és aquella que diu: «Sí, sí, l'occitanisme està molt bé a l'Aran, però hi ha una guerra entre aquells que diuen que això ho ha de fer Catalunya i aquells que diuen que ho ha de fer l'Aran.» Això és una fallàcia, perquè és que ho han de fer tots dos.

El problema que tenim avui els catalans és que l'Institut Cervantes només fa promoció del castellà i de la literatura castellana, i el que voldríem els catalans és que l'Institut Cervantes fes promoció de totes les llengües de l'Estat espanyol, i cultures. Per la mateixa raó no vol dir que Catalunya deixi de fer promoció a l'exterior de la seva cultura –ans al contrari–, però és que aquesta és la lògica federal precisament, que l'Aran fa promoció d'Occitània, i Catalunya, que és on pertany –entre cometes– «federalment», eh? –des d'un punt de vista conceptual; espero que m'entengueu–, Catalunya, doncs, també.

I això en què es tradueix? Perquè això té traduccions directes. Com és que aquesta llei no fa cap esment de l'Institut Ramon Llull? Ho podria fer, potser. No sóc legislador, però en tot cas ho podria fer. Aquesta llei podria instar l'Institut Ramon Llull a fer promoció de la llengua i de la cultura occitanes a l'exterior, i a fer exactament el mateix que fa amb el català. Perquè, que no ho són, les dues, llengües, pròpies de Catalunya? Que no volem tractar els aranesos –i, per tant, els occitans– igual que voldríem que els espanyols ens tractessin a nosaltres? Per exemple; és una idea.

Més: jo he llegit un paràgraf sencer de l'actual Estatut de Catalunya, i l'he llegit no en va. A mi em manca, en aquesta llei, identitat occitana; me'n manca molta. I què vol dir, identitat occitana? Perquè això té traducció pràctica, directa. És normal que avui, enguany, Any Mistral, els *gojats*, els nanos de l'escola d'Aran surtin de l'escola institut sense saber qui era Frederic Mistral, com aquell qui diu?, sense tenir cap ensenyament de literatura occitana? Tenen un premi Nobel i ni ho saben. És normal que, per tant, l'ensenyament de l'Aran es regeixi d'acord amb els principis de la Llei d'educació de Catalunya? Jo particularment no ho tinc gens clar, perquè em sembla que a cada país li toca un ensenyament determinat. I, per tant, el que haurem d'ensenyar a l'Aran dubto que sigui, cent per cent, el mateix que ensenyarem al delta de l'Ebre, per exemple. I això..., no ho sé, vostès són els legisladors i vostès hauran de determinar la manera com introduir això a la llei d'Aran, però és evident que necessitem autonomia educativa per poder introduir en l'ensenyament aranès tots els elements de la seva cultura, perquè els aranesos tenen dret de saber qui són. D'acord?

Pel que fa al tema de la llengua, el nom, les acadèmies... Mireu, és que per mi aquesta llei és un estatut en petit, tal qual. I a mi l'Estatut de Catalunya no em parla ni de Pompeu Fabra ni de Corominas ni de Solà. Per tant, no entenc per què la llei d'Aran hauria de parlar de tot això. No sé per què la llei d'Aran hauria de parlar d'Alibèrt, del CLO, ni... En tot cas, ja tenim una llei de la llengua, ja tenim una llei que, per tant, institueix un organisme acadèmic, per què hem de sobrelegislar? D'altra banda, serà aquest organisme acadèmic qui determinarà, des d'un punt de vista científic, si el

que diuen els companys d'Iniciativa per Occitània és així o no. Ho haurà de determinar aquest organisme... No és al Parlament de Catalunya a qui li correspon determinar si l'acadèmia occitana, l'Institut d'Estudis Aranès ha de seguir o no a no sé quin lingüista o a no se quina... No és el Parlament de Catalunya, des d'un punt de vista fins i tot d'autonomia cultural.

Lligat a això. Segur que hi ha hagut polèmica, però jo és que..., i això és una opinió que em sembla que podríem compartir molts. Aran necessita la seva acadèmia, i això és un fet innegable; qui negui això està negant la llengua a l'Aran –i acabo, eh? Però és que Aran necessita la seva acadèmia per la seva varietat, però no només per la seva varietat. Perquè igual que Aran necessita la seva acadèmia, la Generalitat i el Parlament de Catalunya i els ciutadans de Catalunya, en general, també necessiten la seva acadèmia d'occità.

No entraré en la polèmica del nom; francament, ho trobo ridícul. Anomenin-lo com vulguin: occità aranès és exactament el mateix; equivalents fins i tot jurídicament. És absurd continuar aquesta polèmica. El que sí que vull dir és que..., a veure com ho podem plantejar, això. Aran necessita la seva acadèmia i Catalunya també, perquè si Catalunya es creu el discurs federal, si Catalunya es creu que a Catalunya avui tenim dos trossets de nació, Catalunya haurà d'adoptar mesures, d'acord amb la Llei de l'occità, que fins ara no ha adoptat, d'implantació, per dir-ho d'alguna manera, de l'occità en totes les estructures federals. D'acord? I aquest occità, per exemple, quan Catalunya s'adreça –igual que avui quan Catalunya s'adreça a l'Ajuntament de l'Alguer ho fa en català– a institucions occitanes de l'altra banda de la frontera ho haurà de fer també en occità. I, evidentment, dubto –ho dubto– que ho hagi de fer en tots els casos en la varietat aranesa, que és una varietat perifèrica.

Per tant, la Generalitat necessitarà saber en quin occità s'expressa. És tan senzill com això. I si la Generalitat necessita saber en quin occità s'expressa, vol dir que necessita una acadèmia. I avui, lamentablement –lamentablement– només a Catalunya podem bastir una acadèmia occitana. I dic «lamentablement». Ja ho sé, que hi ha qui no voldria que l'occità es codifiqués; però és que aquells que no volen que l'occità es codifiqui són aquells que no volen l'occità.

Doncs, això és tot. Moltes gràcies.

El president

Moltes gràcies, senyor Girbau. Senyor Sanllehy.

Julián Sanllehy Caubet

Bé, sobre el que..., perdoni, el conseller de socialistes, que m'ha dit quines... A mi, el que lleigeixo a la llei d'Aran em sembla realment *chatarra* sobre paisatge. Des que em van convidar a vindre aquí, fa uns mesos, he estat llegint..., ja que he estat vivint deu anys als Alps i tinc molts amics als Alps, he tingut oportunitat de llegir lleis de comarques, de petites valls del Pirineu, tant italianes..., no entraré a Suïssa perquè no és Unió Europea, però sí a Àustria, Itàlia, Dolo-

mites, Sud-Tirol i França. Aquestes lleis..., a les primeres normes de la llei hi posa «país de muntanya». I aquí ja ho definirem a baix, en «paisatge», a baix del tot. El paisatge –ja ho diran– amb «urbanisme». Ui, fa por. Perdoneu, eh?, em fa por. «Urbanisme i paisatge» em fa por ajuntar-ho, ja que per mi el paisatge és agrícola. I si protegim el paisatge, el que estem protegint és el pagès. Si protegim el pagès no és amb unes subvencions, això que està arribant ara, com deia la diputada Sara Vilà, «misèria per aquí, una cabana de pastors per cuidar les ovelles juntes...», misèria, eh?, misèria pura. Si protegim el pagès com a entitat territorial, aquest pagès el que farà és cuidar el nostre paisatge..., més turisme. És a dir, en lloc d'haver de pagar amb subvencions arreglar camins –que ens gastem, el Conselh d'Aran, molts diners arreglant camins–, això ho podria fer el seu pagès, dia a dia, pujant i baixant el bestiar. Cada dia augmentem més, cada dia perdem més camins. Si protegim el pagès, llavors aconseguirem que el paisatge sigui ell qui el treballi, que no siguin grups del *conselh* o grups dels ajuntaments, que han d'anar a netejar cada any i cada any rames i rames.

I veiem com empreses de fusta vénen a comprar fusta a Graus i els nostres boscos estan plens, les nostres pletes estan plenes de llenya que ve de fora. Per què no es tallen els nostres arbres? Per què no es tallen? Perquè no s'està obligat. Què fan els sud-tirolesos? Simplement creen un segell de qualitat.

Quan vas a un hotel o a un refugi d'alta muntanya tu decideixes si vols ajudar el país o no. Llavors, hi ha segells de qualitat. I segell de qualitat vol dir que si jo tinc un restaurant i consumeixo un 60 per cent de producte de la meua vall..., és a dir, que solament jo al meu refugi, que és un refugi que agafo unes dos mil persones l'any, és a dir, amb els números de la Vall d'Aran fa riure, eh?, perquè els restaurants de la Vall d'Aran van amb números molt més alts. Doncs, quan parlo amb el dels sucres de la Vall d'Aran..., quan parlo amb el meu germà, que és productor de carn i de productes de l'hort, els estic comprant el 40 per cent. Jo, un petit refugi, que faig el cent per cent amb producció local, eh?, estic mantenint dues empreses. Un petit refugi de re! Què fariem si creéssim un segell de qualitat a la Vall d'Aran, fet pel Conselh General d'Aran, per als hotels..., obligar-los, si volen estar a la Vall d'Aran; siguin les grans multinacionals, que són les que s'estan menjant el nostre mercat i fent que els nostres petits hotels es tanquin... Per què no els obliguem per llei?

Sí, per llei, obligats; siguem una mica, també, dràstics. Sóc alpinista i intentaré entrenar-me per anar a un vuit mil, encara que vagi a fer un cinc mil, però aniré a per tot. «A per tot» vol dir segell de qualitat obligat per la llei al *conselh*. És a dir: «hoteles Husa», vostè vol tindre un hotel a la Vall d'Aran? Molt bé, vostè ha de consumir el cinquanta per cent de productes que es produeixin a la Vall d'Aran.» Vol dir llet, vol dir formatges, vol dir fusta. I continuem: vol dir pomes, productes de l'hort. I això crea llocs de treball i crea una nova sinergia.

Perquè hem de crear llocs de treball. La gent jove com jo, que hem tingut la sort de poder treballar en la construcció, guanyar molts diners ràpid per poder marxar

de viatge, això s'ha acabat, ja no existeix. I no existirà, perquè ja no dona més la nostra muntanya, ja no podem construir més, no farem com a Andorra. Llavors, hem de crear una nova agricultura moderna. I estem al moment just, ara, perquè els avis estan marxant. La cultura mil·lenària de l'agricultura pirinenca a la Vall d'Aran està marxant. El meu fill, quan morin els veïns de dalt..., no podrà ningú transmetre què era la pagesia de la Vall d'Aran. Estem en un fil molt, molt delicat i hi ha polítiques a tot Europa que demostren que això funciona. Marxem, si us plau, als Alps i veurem com és un orgull ser pagès –és un orgull–, no se n'amaguen. Tenen dones. Ho sento, els del meu poble, els de Garós, els tres que tenen vaques no es casen, no ho sé per què. Perquè no és un orgull ser pagès. Per a les dones..., no és un orgull ser pagès; ser constructor, sí; ser pagès ja no. Per què?, quan és la nostra cultura. Doncs, si ho deixem perdre... Jo penso que els legisladors i els polítics haurien de protegir aquesta persona, perquè és el principal de la nostra vall.

Els nostres pagesos, els nostres fusters... La fusteria Safont està al límit de tancar. Una fusteria que ha estat extraient durant més de cinquanta anys –més de cent anys, quasi– fusta dels nostres boscos. Per què? Perquè no protegim la nostra comercialització. Perquè les constructores arriben i se'n van a comprar pi de les Landes i el pobre Safont no pot fer re, ja no treu ni fusta del bosc, quan som un lloc de bosc.

Vull dir, sí que podem protegir les nostres empreses, els nostres agricultors, els nostres fusters dintre de la llei: «Vostè vol vendre amb la seva empresa a l'Aran? Molt bé, vingui, però almenys consumeixi alguna cosa nostra.» Perquè això repercutirà també en el seu turisme, això serà bo per a ell. I jo no estic inventant re. Això es fa a Suïssa, es fa a Àustria, es fa al Tirol del Sud, es fa a la Savoia i es fa a Baviera, es fa. No és cap invent i funciona, i és equilibrat i és un honor ser pagès i treballar a la muntanya. I espero que amb aquesta llei, si us plau, ajudeu que aquestes persones no s'acabin, perquè les estem perdent dia a dia. I em faria molta pena baixar un dia per Bosòst i veure com Safont està tancat. Em faria pena passar per Garós i veure que els de casa Esteve no tenen més vaques. Em faria pena que el Carles de Vielha tingués de treballar a la ITV i després hagués d'anar a un taller perquè hagués de vendre el seu bestiar. De veritat, com a legisladors que sou i polítics, m'agradaria... això, que tinguéssiu cura d'ells, si us plau.

Gràcies.

El president

Moltes gràcies, senyor Sanllehy, i moltes gràcies, senyor Girbau, senyor Barceló, senyor Sumien, per les seves intervencions d'avui.

Suspendríem només cinc minuts per fer el canvi i reprendríem amb la següent tanda de compareixents.

Gràcies.

La sessió se suspèn a un quart de sis de la tarda i nou minuts i es reprèn a dos quarts de sis i set minuts.

El president

Donem la benvinguda a la senyora Jael Pozo, representant dels Verds d'Andorra i presidenta de la Comissió de Cultura, Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat del Comú de la Massana; al senyor Aitor Carrera, director de la càtedra d'Estudis Occitans de la Universitat de Lleida, i al senyor Jaume Figueras, director de l'Institut Català d'Estudis Occitans.

Compareixença

de Jael Pozo Lozano, representant dels Verds d'Andorra i presidenta de la Comissió de Cultura, Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat del Comú de la Massana, amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00727/10)

Obrirem, doncs, el torn dels compareixents i demanaríem a la senyora Pozo que prengué la paraula per un espai d'uns deu minuts.

Gràcies.

Jael Pozo Lozano (representant dels Verds d'Andorra i presidenta de la Comissió de Cultura, Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat del Comú de la Massana)

Bé, doncs, molt bona tarda. Salutacions als autoritats qu'aué mos acompanyen. Perdoneu el meu aranès, perquè no acabo de dominar-lo. Però, en tot cas, en primer lloc, des dels Verds d'Andorra sí que volíem començar la nostra intervenció, doncs, felicitant tots els parlamentaris que heu format part d'aquesta comissió de treball per a la proposició de llei; també als representants del Conselh Generau d'Aran, que sé que també han volgut participar activament en aquesta proposició de llei. I, per tant, doncs, felicitar aquest treball reflectit que hem pogut llegir en aquesta proposició.

En tot cas, he de reconèixer que ha estat una gran descoberta; gran descoberta en el sentit que hi ha algunes similituds entre el model polític aranès i el model polític andorrà. I parlava de «descoberta» perquè és veritat que som uns grans desconeguts, en termes de coneixement fins i tot de la realitat política de cada un dels territoris dels Pirineus, i, per tant, malgrat les proximitats geogràfiques i aquests lligams històrics, doncs, la veritat és que encara ens queden molts reptes per poder-nos conèixer. I, en aquest sentit, la nostra intervenció serà, doncs, un recull, una anàlisi sobre el paral·lelisme entre la realitat aranesa i també la realitat andorrana, i establir quins són aquests reptes que hauríem d'incloure en aquests processos constituents.

En aquest sentit, i tenint en compte aquesta proposició de llei, mentre ho llegíem ens recordava una miqueta, en alguns aspectes, el que va ser el nostre procés constituent del 1993. Nosaltres vam fer una constitució el 1993, i en aquell moment, en aquella comissió de treball de la Constitució, alguns d'aquests processos es van tenir en compte, no? I aquests processos, com diem sempre, són unes grans oportunitats polítiques per poder parlar sobretot d'algunes de les demandes ciutadanes que estem recollint en el carrer, no?, com és el

tema de la democràcia representativa, de la transparència i també de la participació ciutadana.

En el que fa referència al que és la democràcia representativa, hem de dir que en el Principat d'Andorra també tenim un consell general, igual que el Conselh Generau d'Aran, i en aquest cas està format per vint-i-vuit consellers, dels quals catorze consellers s'escullen per circumscripció única nacional, i els altres catorze restants s'escullen per una circumscripció que se'n diu «parroquial». Parroquial seria..., les parròquies serien com una mena de terçons, si féssim un paralelisme amb la realitat aranesa. I, en aquest sentit, els catorze consellers que s'escullen per circumscripció parroquial, doncs..., no és un sistema proporcional; és a dir, que hi ha dos consellers per parròquia, independentment del nombre d'habitants que tingui cadascuna de les parròquies.

També en el sistema andorrà utilitzem la regla d'Hondt modificada i el mètode de la resta més alta, amb una barrera electoral del 7,5 per cent, per tant, en aquest sentit, ens afecta especialment les formacions com la que represento, les formacions més petites, en què després –per exemple, en el cas dels Verds d'Andorra sense anar més lluny– d'any d'activitat política, doncs, avui encara no hem assolit una representació en el consell general, i això fa que d'alguna manera ens plantejem aliances preelectorals per poder-hi tenir representació.

Per aquest fet, Andorra i els Verds d'Andorra demanem i defensem una circumscripció única nacional, amb una barrera electoral del 3 per cent, com ens recomana el Consell d'Europa, i com a via, d'alguna manera, més representativa, perquè d'alguna manera sí que és veritat que, en el que fa referència al sistema electoral i als mètodes de distribució dels vots, hem d'intentar, els responsables polítics, de buscar aquells mètodes i d'implementar aquells sistemes que ens assegurin dos conceptes molt importants, que són la proporcionalitat per una banda, i també la pluralitat de les institucions, que a aquestes institucions es vegi reflectida, doncs, la pluralitat de les nostres societats.

I, en aquest sentit, entenem que el cas del model aranès és un model, en aquest sentit, diferent, perquè, per una banda, tenim que és cert que hi ha d'haver una representació de cada terçó per defensar els interessos de cada terçó en aquest *conselh* general, i també entenem que ha d'haver-hi una circumscripció o que pel fet d'haver-hi una circumscripció única podria haver-hi un cert risc de manca de representació d'alguns dels terçons, com podria ser Irissa, no?, que hi ha un menor nombre d'habitants. Però en aquest sentit sí que és veritat que la determinació del nombre de consellers sempre és proporcional al nombre d'habitants, a diferència de la nostra circumscripció parroquial, i a més a més teniu una barrera electoral del 3 per cent. Per tant, la realitat del model polític andorrà de la que és o la que es proposa, en aquest sentit per al model aranès, no tenen res a veure.

Per altra banda, hem de dir que nosaltres des dels Verds estem estudiant altres mètodes de càlcul matemàtic en aquests sistemes electorals, i hi ha un mètode que es diu Sainte-Lagüe, o mètode de la mitjana més

alta, i que podria ser alguna alternativa a estudiar també per poder, d'alguna manera, doncs, contemplar la representativitat d'aquelles forces minoritàries i trencar així amb el bipartidisme.

Altres qüestions que també són importants, i que cada cop més la ciutadania també ens exigeix, són mecanismes de control tant per al que són els acompliments dels programes electorals i de les accions, el que se'n diu la «rendició de comptes», i també mètodes de control per lluitar contra la corrupció, i també altres mètodes de transparència.

Un altre dels reptes que tenim també són la participació ciutadana. És important, d'alguna manera, consultar la ciutadania en algunes decisions importants. Podem parlar de pressupostos participatius o fins i tot de consultes de determinats projectes. En el cas del Comú de la Massana, nosaltres, per exemple, sí que treballem en un estudi, per exemple, sense anar més lluny, de la instal·lació d'un telefèric que uneixi Andorra la Vella amb la Massana. I en aquest sentit, doncs, el que farem serà sotmetre-ho a una consulta ciutadana vinculant. Doncs, és un exemple local de com és important també de ser partícip i de fer responsable també la ciutadania d'algunes de les decisions que es prenen en aquestes institucions.

I, per altra banda, també, jo no sé si ho heu tingut en compte però podria ser una proposta, que aquesta mateixa proposició de llei, doncs, es pogués sotmetre a una consulta ciutadana. Seria, d'alguna manera, que els mateixos aranesos i araneses poguessin ser responsables d'aquesta proposició de llei.

Un altre dels elements importants que vam tenir en compte durant el nostre procés constituent, l'any 93, va ser incorporar un capítol de drets i de llibertats, i un altre de deures i de responsabilitats. En aquest sentit, en el primer cas això ens va permetre adherir-nos a la Declaració universal dels drets humans. I en el segon cas, ens va permetre, d'alguna manera, establir quines havien de ser les regles quant a competències i transferències.

En el model andorrà, a diferència del model aranès, les parròquies –els terçons– tenen un òrgan, un autogovern, d'alguna manera, amb un òrgan de gestió i amb una sèrie de competències. I sense anar més lluny, en aquest mandat, l'executiu andorrà ha tingut un dels grans reptes que tenia durant la campanya i que ha hagut de fer durant aquest mandat ha estat justament poder definir quines eren les competències que tenien els comuns i quines competències tenia el Govern, i a partir d'aquí, un cop definides les competències, saber quines havien de ser aquestes transferències. I en aquest moment, entenem que en qualsevol altra dimensió institucional, doncs, això també és extrapolable, no?, la necessitat de poder definir les competències i les transferències.

Una altra de les qüestions també que us volia comentar i que creiem que és important és el tema de les relacions entre els territoris dels Pirineus. I en aquest sentit tenim un gran repte. Abans en feia referència, és a dir, compartim espais geogràfics comuns, tenim lligams històrics, i sobretot el que tenim són problemàtiques comunes. I, en aquest sentit, és molt important

d'apostar per seguir treballant en cooperació transfronterera pirinenca.

La família verda europea, en aquest sentit, apostem molt pel que és el treball de l'Europa de les regions, com una via de millor governança per descentralitzar algunes qüestions. I, en aquest sentit, doncs, la cooperació pirinenca ens pot permetre el que dèiem, no?: identificar quins són els reptes que tenim comuns quant a territori, aquelles accions prioritàries que hem de portar a terme.

També, nosaltres els andorrans diem un lema, que és «virtus unita fortior», que és «la unió fa la força». En aquest sentit, entenem que junts defensant els interessos comuns podem ser molt més forts a l'hora d'anar a defensar algunes qüestions cabdals a nivell dels Pirineus, i també aquestes relacions de veïnatge ens poden permetre, per una banda, intercanviar informacions, experiències, protocols de treball, o fins i tot coordinar algunes accions locals.

Sense anar més lluny, la setmana passada nosaltres, el Comú de la Massana, vam fer una primera prova pilot de fer una xarxa de parcs naturals transfronterers. En aquest sentit, vam poder parlar amb els d'Europe Écologie, del Conseil Général de Midi Pyrénées, els quals formen part de l'òrgan rector d'alguns dels parcs, com el parc natural de l'Ariège, o el parc natural dels Pirineus Catalanes. Doncs, teníem aquest primer contacte. Després també hi havia, per la part catalana, el parc natural de l'Alt Urgell, i també el parc natural del Cadí-Moixeró, i també els tres parcs naturals d'Andorra, no? I, en aquest sentit, vam crear aquesta xarxa. Treballem en quatre comissions que crec que són comissions molt cabdals per als Pirineus. Un és el repte de l'agricultura i la ramaderia; un altre és tot el que fa referència a infraestructures, serveis, transport i mobilitat, i l'altra fa referència també al que són els parcs naturals i els corredors biològics, i, finalment, les estratègies en matèria de turisme. Aquests són els quatre eixos de treball en què treballem en aquesta xarxa i que ens permeten, d'alguna manera, doncs, poder ficar en comú quines han de ser les estratègies per aplicar determinades polítiques de manera conjunta i uniforme.

I, en aquest sentit, per concloure..., i no sé si vaig bé de temps –he intentat sintetitzar el màxim possible–, però, resumint: hem parlat de democràcia representativa, hem parlat també de participació ciutadana, de transparència, de drets i de deures, i finalment també hem fet un petit repàs a la necessitat d'aquestes relacions de veïnatge. I, per tant, crec que són qüestions cabdals per als andorrans i per als aranesos, però crec que és extrapolable fins i tot a altres dimensions, a nivell, en aquest cas, català, i fins i tot a nivell europeu. Per tant, espero que amb aquesta petita i breu, molt breu intervenció, pugueu almenys, doncs..., d'alguna manera us hagi servit per seguir millorant en aquesta proposició de llei.

Moltes gràcies.

El president

Moltes gràcies, senyora Pozo.

Compareixença

d'Aitor Carrera, de la Càtedra d'Estudis Occitans de la Universitat de Lleida, amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00714/10)

Senyor Carrera.

Aitor Carrera i Baiget (de la Càtedra d'Estudis Occitans de la Universitat de Lleida)

Bé, bona tarda a tothom. D'entrada els agraeixo que hagin sol·licitat la meua compareixença en aquest Parlament, en el marc d'aquest procés de redacció d'una nova llei d'Aran. Els dono les gràcies per la seua confiança i espero que els meus comentaris els puguin ser d'utilitat per contribuir a dotar la Vall d'Aran del reconeixement polític, jurídic i lingüístic que es mereix.

També els agraeixo la seva confiança, en nom de la càtedra d'estudis occitans de la Universitat de Lleida, que, com saben, és l'únic organisme en el seu gènere, d'àmbit universitari, que té per missió el foment de la recerca i l'estudi sobre la llengua i la filologia occitanes.

Permetin-me, d'entrada, en tot cas, que els faci dues consideracions inicials. La primera: com vostès saben, jo no sóc jurista, sinó lingüista, per tant, podré aportar-los alguna cosa potencialment valuosa quan es tracti d'abordar qüestions relacionades amb la llengua. En conseqüència, les meues consideracions s'adreçaran sobretot als articles 8 i 9 d'aquesta proposta de llei, així com als articles 29, 30, 31 i 32, que es refereixen a l'autoritat reguladora de l'aranès. El fet que jo tampoc sigui aranès fa que tampoc no sigui el meu paper d'entrar en qüestions d'organització interna de la Vall d'Aran, per a les quals no dispo de una formació específica i sobre les quals la darrera paraula ha de recaure en els mateixos aranesos, i, en general, en els occitans, que han de tenir en darrera instància el dret a decidir allò que passa al seu país.

La segona consideració: l'occità és oficial al Principat de Catalunya d'ençà de 2006. Així que, d'entrada, els diré el mateix que vaig dir en aquest Parlament arran de la compareixença que vaig haver de fer amb motiu de la redacció de la Llei 35/2010, o Llei de l'occità, aranès a l'Aran.

Malgrat que l'occità no és la meua varietat materna, continuaré la meua intervenció en aquesta llengua. No només entenc que vostès són persones prou cultes per entendre una altra modalitat romànica –i més si es tracta de la llengua bessona del català–, sinó que la consideració de l'occità com a llengua oficial al conjunt del Principat ha de permetre que s'usi sense problemes, en el marc d'institucions que, al cap i a la fi, també són institucions d'una part de la comunitat lingüística occitana, amb representants públics que també són servidors de ciutadans de llengua occitana. Si per cas hi ha cap problema de comprensió o hi ha alguna cosa que s'escapa, els puc lliurar el text de la meua intervenció al final d'aquesta sessió.

Així, doncs, prumèra consideracion: aspectes positius evidents d'aquesta lei. Aquera lei que compòrte ele-

ments clarament positius ena mesura qu'arreconeish era especificitat aranesa, que la traduís políticaments e que conten aspèctes que non èren compres en lei d'Aran de 1990 e que supòsen ua auançada per arripòrt ath tèxte precedent. Un solet exemple: era referéncia –que ja s'a hèt abans– as possibles relacions internacionaus dera Val d'Aran –article 6.2–, que pòden auer conseqüéncias ath nivèu lingüistic, pr'amor qu'era Val d'Aran ei destacada politicaments deth rèste de territòris que parlen era madeisha lengua. Donc, referéncias d'aquera sòrta, novetats d'aquera sòrta, supòsen ua auançada inqüestionabla se son aplicades coma cau. Que m'arregaudisqui tanben de veir qu'aquera lei emplegue ua terminologia clara entà hèr referéncia ara lengua, e l'apèire «occitan». Maugrat qu'era repeticion sistematica «occità, aranès a l'Aran» ei clarament pesuga –calerie demanar as juristes s'ei de besonh e se non n'i a pro de díder «occità»–, aumens eth nuli qu'ei eth mot «occità», çò qu'ei coerent damb era Llei de l'occità, barre era possibilitat que i age cap de temptacion secessionista e permet d'utilizar era denominacion mès normau e naturau dera lengua.

De tota manèra, qu'è trobat encara en quauque lòc bèra formulacion un shinhau estonanta o artifici-au. Article 42.4, eth conselh generau se cargarà dera «elaboració i producció de llibres de text i materials didàctics en occità, aranès a l'Aran, auxiliars de conversa en aranès i formació permanent del professorat en la llengua i la cultura d'Aran». Que pòden constatar qu'ei fòrça mès simple de servir-se sistematicaments deth tèrme «occitan» entà evitar situacions absurdes: «materials didàctics i auxiliars de conversa en occità, i formació permanent del professorat en aquesta llengua i en la cultura d'Aran». D'un punt de vista sintaxic qu'ei tanben millhor.

Segona consideracion: era oficialitat e es constrenes legaus. Eth darrèr còp que siguí en aquest Parlament, qu'aguf era escadença de parlar brèuments des diferents possibilitats d'arreconeishença d'ua varietat lingüistica. Que les diguf qu'eth quadre legau der Estat espanhòu mos empache de dar ua arreconeishença mès importanta ara lengua occitana ena Val d'Aran –per exemple en article 8.2–, o se vòlen, d'aplicar ath cas aranès un mòdel d'oficialitat territorial que permetesse qu'er aranès poguesse beneficiar d'un gra superior d'oficialitat, quitaments ua oficialitat totau coma ara que pòt auer er espanhòl en Valladolid o eth francés en París, o aumens ua posicion mès privilegiada qu'era actuau, que poguesse compensar era arculada sociau qu'aué patís er occitan ena Val d'Aran. A propòs deth prumèr cas, poirfem evocar Quebèc o Soïssa. Pensi qu'eth darrèr còp evoquè er exemple des Isles Aland, un archipèla associat a Finlàndia, coma exemple de territòri qu'a eth suedés coma soleta lengua oficial. Mès ac cau adméter a racacòr: mentre eth Principat de Catalonha non age eth madeish estatus internacionau que Finlàndia, semble dificil qu'era Val d'Aran pogue auer eth madeish nivèu d'autonomia –política e lingüistica– que..., en aquesta eventualitat. Voi díder, en tot cas, en tornant tara qüestion der occitan en aquesta lei, que deth punt de vista des besonhs dera lengua aurie de poder èster normau de díder, en toti es enonciats der article 8.1, qu'era lengua occitana

aurie d'èster era lengua d'ús normau en conselh generau, enes mèdia o enes centres d'ensenhament, mès tanben era lengua preferenta. Dera madeisha manèra, a imatge de çò qu'arribe en article tresau dera Constitucion espanhòla tath castelhan, calerie poder afirmar en article 9.1 qu'era coneishença der aranés a d'èster un dret, mès tanben un déuer. Encara que mos demanam se cau qu'es articles 9.1 e 9.2 siguen explicites e non se pogue arremandar tot simplaments de cap ara Lei der occitan, que ja parle mès amplaments des drets lingüistics –articles 2.4, 3, 6.1.

Encara sus aqueth punt, a propòs der article 8.1.a, suspren qu'era obligacion d'utilizar er occitan tòque sonque era administracion locau: «És la llengua d'ús normal del Conselh Generau d'Aran, de l'Administració local aranesa i de les altres entitats que en depenen.» Les proposi de modificar aqueth punt e de díder qu'er occitan serà «la llengua normal –i preferent– de les administracions públiques a la Vall d'Aran».

Tresau consideracion: era acadèmia. A propòs deth capítol 8, a on se parle dera «acadèmia aranesa dera lengua», que pròpriaments aurie de contier era denominacion «Institut d'Estudis Aranesi», qu'ei eth nòm prumèr dera institucion. Deishant de costat qu'eth nòm en occitan non a d'èster «academia» mès «acadèmia» –ua ipercorreccion fòrça simptomática, des qu'è agut era escadença malerosament è denonciat mès d'un còp–, e deishant de costat tanben s'eth cognòm ei eth mès apropiat –me hè a bremsar Acadèmia Valenciana de la Llengua–, e deishant de costat encara es polemiques sus era sua relacion damb eth Congrès Permanent dera Lengua Occitana o d'auti organismes, en punt que tòque er Institut d'Estudis Aranesi constati que çò que ditz aquesta lei ei ua conseqüéncia tot simplement de çò qu'è ja disposat ena Lei der occitan e tanben deth Decret 12/2014, e de hèt d'un acòrd deth plen deth conselh generau de 2008, qu'establís qu'er Institut d'Estudis Aranesi ei era autoritat de regulacion der aranés.

Mès voi hèr quauques arremèrques.

Era prumèra. Aquesta proposicion de lei supòse un cambiament que tòque er Institut d'Estudis Aranesi. Es darrères disposicions legaus –Lei der occitan, decret– teoricallymen fixen qu'er IEA serà un organisme de tipe lingüistic, era autoritat de regulacion der aranés. Aquerò vò díder que, peth moment, es seccions d'istòria e d'estudis juridics non i son mès.

Mès en tèxte d'aquesta proposicion de lei, en article 39, se parle dera «secció d'estudis jurídics de l'Institut d'Estudis Aranesi». Ena mesura qu'aquesta lei e eth decret parlen sonque de «vint-e-un membres numeraris» –qu'ei eth nombre fixat en Decret 12/2014, article 6– e qu'ara madeish i deu auer sonque tres o quate places liures –non me hèsquen a díder se son tres o son quate–, ei impossible de recuperar es seccions d'estudis juridics e d'istòria tradicionaments presents en Institut d'Estudis Aranesi s'aquesta lei non ei mès explicita en aquest punt, de manèra qu'eth decret precedent s'adapte a ua naua realitat. Non se pòt constituir tres seccions damb tres o quate places vacantes.

Donques, constati qu'eth tèxte d'aguesta lei servís entà modificar çò que s'ère establít recentaments tar EIA –parle dera seccion d'estudis juridics– e cau que servísque, donc, entà introdusir modificacions ena estructura der Institut d'Estudis Aranesi se non vò entrar en contradiccions impracticables.

Alavetz, les hèsqi era mia proposicion: eth Decret 12/2014 establís qu'es persones qu'èren ja en anciana seccion de lingüística der Institut d'Estudis Aranesi venguessen automaticaments membres dera seccion aranesa qu'a de codificar er aranés, e qu'es naues incorporacions se darien en ua «secció d'assessorament sobre la unitat de la llengua occitana i el tronc comú» –disposicion addicionau 1b–, donc ua seccion de consultacion. Aquerò vò díder qu'ara madeish era seccion aranesa der Institut d'Estudis Aranesi –abans aperada «seccion de lingüística»– non a patit cap de modificacion entà convertir-se en un organisme plenament acadèmic, e que, per tant, s'incomplís er article 4.3 dera Lei der occitan. S'incomplís tanben er article 8.1 deth Decret 12/2014, qu'establís qu'es academicians seràn designats «d'entre persones de reconegut prestigi lingüístic i científic en l'estudi, la recerca i el foment de la llengua occitana».

Era aprobacion d'aguesta naua lei d'Aran pòt servir entà corregir aquera situacion se hèn a constar en aguesta lei qu'era seccion qu'a de codificar er aranés –era aperada «seccion aranesa» deth Decret 12/2014– aurie de contier un nombre aumens parièr ath ja existent de persones designades peth mon academic. Per exemple, designades pes universitats, perque ara madeish era seccion aranesa non compren ne un solet lingüista des universitats der Estat francés –ne Tolosa, ne Montpellier, ne Pau...– e un solet membre des universitats de catalanes –vau lèu, acabi. Donc, les pregui qu'utilitzen es instruments de besonh entà assegurar eth caractèr científic dera codificacion der aranés, ja qu'es conseqüències de non hè'c pòden èster grèus. Era codificacion der aranés ei un trabalh pro seriós, que cau que compde sus era participacion des principaus especialistes sus era lengua occitana, e non pas en ua seccion de consultacion. De hèt, era preséncia d'academicians ena seccion lingüística aranesa der IEA pòt servir tanben entà bastir pònts damb es organismes científics der Estat francés e tanben damb es institucions de delà dera frontèra qu'aspiren a jogar un ròtle semblable ar Institut d'Estudis Aranesi. Les pregui viuaments que non desproften aquera oportunitat.

Volia hèr d'autes consideracions, mès que mès sus bères precisions lingüístiques; per exemple, sus es toponims qu'apareishen en article 4 o en article 21. I a cèrtes incorreccions lingüístiques, donques, que calerie corregir –accents, e causa tau e bèra qüestion terminologica–, mès coma les pogui passar eth tèxte escrit dera mia intervencion, aquí les poderàn liéger, les poderàn verificar.

Fòrça gràcies dera sua atencion.

El president

Moltes gràcies.

Compareixença

d'una representació de l'Institut Català d'Estudis Occitans amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00716/10)

Senyor Figueras.

Jaume Figueras i Trull

Senyores i senyors diputats, em permetran que comenci aquesta intervenció tot agraint-los l'oportunitat de ser avui aquí, en aquesta compareixença, com a membre de l'Institut Català d'Estudis Occitans, que aplega diverses persones que treballem de fa anys en la normalització del fet occità a Catalunya, de la lingüística a la música, tot passant per la recerca, l'ensenyament, la literatura o els mitjans de comunicació.

No cal dir, per tant, que estem del tot d'acord amb totes les mesures que suposin el ple reconeixement del fet aranès a tots nivells, i que reconeixem tots i cadascun dels drets d'Aran com a realitat històrica, geogràfica, identitària, lingüística i cultural, de la mateixa manera que, com a catalans, voldríem veure reconeguts els nostres, en el moment transcendental que estem vivint.

D'altra banda, i atès que el que ara i aquí s'està debatent és la llei del règim especial d'Aran, ja s'entén que no és aquest el text que ha de reflectir d'altres aspectes que puguin tenir a veure amb el fet occità al Principat, fora d'Aran. De fet, no tinc tampoc tan clar que el que, per fer-ho curt, en podríem dir «l'occitanisme català» hagi de ser contemplat legalment.

I, tanmateix, algú va proposar la compareixença davant d'aquesta comissió de persones que treballem a Catalunya en la promoció de l'occitanitat. Suposo, per tant, que el que s'espera de nosaltres és l'aportació que, com a catalans i com a occitanistes, podem fer a aquesta llei, sense oblidar en cap moment que és una llei per als aranesos.

En aquest sentit, no estarà de més recordar que l'interès pel fet occità fou un dels primers elements que van ajudar a configurar la Renaixença, ara fa cent cinquanta anys, a l'escalf del mite mistralià, i que aquest interès fou especialment ambiciós en determinats períodes, com ara els anys trenta, en temps de Josep Carbonell i Gener.

El franquisme, però, va interrompre aquelles relacions que s'havien començat a concretar en tot un programa d'actuacions i que es mantingueren de manera testimonial a l'exili. Malauradament, la represa d'aquells contactes durant la Transició, de la mà d'entitats associatives i de particulars, no va aconseguir de suscitar l'atenció del món cultural o de l'Administració, amb l'excepció, ara fa uns anys, de l'Eurocongrés 2000.

En un sentit més lax, aquest interès per l'occitanisme ha atret puntualment tot d'intellectuals, creadors i historiadors catalans, de Víctor Balaguer a Jordi Ventura, passant per mossèn Cinto, Joan Maragall, Josep Vicenç Foix, Carles Riba, Joan Sales o Joan Coromines. No és aquest, però, ni el lloc ni el moment de passar lliçó.

Sí que és el lloc, en canvi, de recordar que aquest interès per Occitània i el seu futur no s'ha limitat mai a cap regió o parlar, i que aquests contactes tant s'han establert i es mantenen amb nuclis provençals com llenguadocians, gascons com llemosins, alvernesos com de les *valadas* occitanes. I aranesos, és clar.

És a dir que el tema occità no s'esgota a Catalunya amb el ple reconeixement del fet aranès, sinó que n'és potenciat. I és per això que voldria cridar l'atenció dels membres d'aquesta comissió sobre l'escassa presència, en el redactat de la llei, d'aquest referent occità en aquells punts que tenen a veure amb la llengua, la creació, el consum cultural i l'ensenyament.

Una presència que es limita preceptivament a la unitat de la llengua, reconeguda a l'article 8.1, on diu: «L'aranès, nom que rep la varietat autòctona de l'occità, és la llengua pròpia d'Aran.» I als articles 31.3 i 38.8, que fan referència, respectivament, a la col·laboració de l'Acadèmia Aranesa dera Lengua amb aquelles entitats acadèmiques de recerca o culturals reconegudes per les institucions públiques de l'espai occità que treballin en l'establiment d'una normativa lingüística de referència per al conjunt de la llengua i a la coordinació d'esforços amb la resta de territoris occitans en favor de la promoció i la preservació de la llengua.

Hem de dir, doncs, que ens agradaria de veure ampliada aquesta referència occitana a d'altres articles, sense que haguem de deixar-nos anar a cap casuística formal.

És veritat, d'altra banda, que aquests aspectes ja foren abordats amb detall a la Llei de l'occità, aranès a l'Aran, que es va aprovar per l'octubre del 2010, i que de fa uns anys és al Constitucional. Passa, però, que en el text final d'aquella llei, que fou objecte d'un debat força animat en la fase de compareixences, amb el resultat que alguns dels seus apartats foren redactats de cap i de nou, el fet occità hi era contemplat de manera explícita, cosa que no passa –o passa poc, en la meua opinió– en el redactat actual de la Llei de règim especial d'Aran.

No vull dir amb això que el text actual hagi d'impeidir res a Catalunya, i que des de Política Lingüística, Cultura o Ensenyament, posem per cas, no es puguin emprendre projectes de tota mena que abastin el fet occità en tota la seva diversitat i riquesa, però sí que vull dir que les lleis són eines per treballar, i que posats a triar entre un text de gran angular i un de més restringit, ens decanem pel de gran angular. I és que les lleis, com les novel·les, estan fetes de paraules, que deia Mercè Rodoreda, i les paraules tenen de bo que s'han d'interpretar, que tenen més d'un sentit; un sentit que és una porta oberta al futur. Si no hi són, en canvi, aquest silenci ens aboca als llimbs.

Així, en l'article 8.5, que estableix «la protecció a Catalunya de l'aranès com a llengua pròpia d'Aran», ens agradaria que aquesta protecció es fes extensiva també, explícitament, a l'occità. Els aranesos no hi perdrien res, com a occitans que són, com a gascons de muntanya, i els occitanistes catalans veurien emparada per llei una aspiració que és vella de cent cinquanta anys.

I a l'article 10, on diu, en el punt 2: «Els ciutadans d'Aran tenen dret a accedir en condicions d'igualtat a la cultura aranesa en totes llurs expressions». Proposem que digui «a la cultura aranesa i occitana en totes llurs expressions», tot considerant que la normalització d'aquest referent és un dret del ciutadà i no una concessió de l'Administració, més o menys discrecional. I un dret que es fa extensiu als programes curriculars, als continguts escolars, i que es podria concretar en l'article 42.4, quan parla de la competència plena del *conselh generau* en «l'elaboració i producció de llibres de text i materials didàctics en aranès».

I el mateix podríem dir de l'article 38, que estableix les competències del *conselh generau* en el camp de llengua i cultura. Així, en el punt 2.a d'aquest article 38, on diu: «El Conselh Generau d'Aran té competència plena en [...] el foment i promoció de la cultura aranesa», podria dir «de la cultura aranesa i occitana».

Finalment, pel que fa al tema més delicat de l'Acadèmia Aranesa dera Lengua, que constitueix el capítol cinquè d'aquest projecte de llei, i que recull l'article 4.3 de la Llei de l'occità, aranès a l'Aran, hi ha un parell d'aspectes sobre els quals voldríem cridar la seva atenció.

Un, la conveniència –o no– d'una autoritat lingüística sancionada per llei, que, en el moment actual en què a Occitània s'està treballant en l'articulació d'una plataforma unitària que representi el conjunt de la llengua i els col·lectius socials que en fan més us –el consell permanent–, no pot sinó afeblir aquest procés. No vull dir amb això que aquest reconeixement d'autoritat hagi d'allunyar els aranesos d'aquests esforços comuns, però sí que potser fóra més prudent prescindir, a l'article 31.1, d'aquesta atribució, pel que fa a la normativa.

D'altra banda, no crec que l'extensió de l'ús social de l'aranès hagi de dependre, en un futur proper, del reconeixement legal d'una autoritat acadèmica, més que més si comptem que l'aranès ja té els deures fets pel que fa a la normativa, per bé que hi puguin haver qüestions de detall pendents.

I quant a l'article 32, que fa extensiva l'autoritat de l'Acadèmia Aranesa dera Lengua al conjunt de Catalunya, sembla –potser només ho sembla– com si l'aranès fos l'única manifestació lingüística occitana concernida legalment al Principat, la qual cosa pensem que fóra un error.

En resum: jo els demanaria d'afegir la referència occitana als diversos articles que hem detallat, de sospesar, de bell nou, i ser prudents en l'atribució per llei d'una autoritat lingüística que potser no és tan necessària per fer camí, i d'esmentar i valorar l'existència a Catalunya d'un occitanisme cultural.

Moltes gràcies.

El president

Moltes gràcies. Passem ara, doncs, al torn dels grups. Per la Candidatura d'Unitat Popular, senyora Vallet, tres minuts.

Isabel Vallet Sánchez

Moltes gràcies. Disculpar-me amb els compareixents i també amb la resta de diputats perquè faré les reflexions i algunes preguntes i hauré de marxar, però el grup, a baix, seguiran les respostes; per tant, doncs, prenem nota de les intervencions.

Doncs, donar-los moltes gràcies perquè compartim en gran part les seues intervencions. I respecte a preguntes concretes, sí que els voldríem preguntar, a la primera compareixent, un tema sobre el qual ja havíem preguntat a altres compareixents, que és la representació, la representativitat i, per tant, el sistema de terçons i la circumscripció única. I bàsicament la pregunta és si entén que aquest sistema és proporcional o no, i en tot cas, doncs, si el que fa és consolidar el bipartidisme i no s'imposa, per tant, una actualització d'aquest sistema en clau d'una major representativitat, per tant, d'una major –com ho diríem?– també pluralitat a l'hora d'estar representats en les institucions.

D'altra banda, nosaltres també hem defensat des de l'inici que en aquesta llei, o més enllà de la llei o no, el que s'havia de fer era garantir l'academicitat de l'acadèmia. I, per tant, enteníem, doncs, que en l'acadèmia..., hi havien de formar part representants de tot l'àmbit lingüístic de l'occità, i també defensàvem, per tant, un reconeixement explícit de la llengua occitana, més enllà de l'ús del terme «aranès». Per tant, doncs, dir que ens ha agradat molt la compareixença respecte al fet occità i respecte a la unitat de la llengua, amb uns plantejaments que quan va arribar el conflicte o quan es va atiar el conflicte lingüístic del català al País Valencià –majoritàriament per part de la dreta i del Partit Popular–, doncs, allà mateix, no?, es feien aquestes reflexions sobre la necessitat, tota l'estona, de recórrer al fet occità com un fet part de la normalització de l'aranès, per tant com un fet part de la normalització de l'occità.

En aquest sentit, la reflexió que fèiem abans era: quines polítiques lingüístiques es poden dur a terme per a evitar el retrocés de l'ús social de l'aranès i, per tant, quines polítiques lingüístiques poden dur-se a terme, a part de les que ja s'han expressat en matèria d'ensenyament, quan ja també constatarem que no hi havia prou docents que garantissin un ensenyament en aranès, tot i que sí que està reconegut legalment. I, doncs, d'alguna manera, les reflexions anaven en aquest sentit: què podem fer, més enllà del redactat de la llei o no per a garantir la normalització plena de l'aranès i, per tant, de l'occità?

I, finalment, una pregunta que faig a tots és si creuen que aquesta llei, per la multiplicitat d'aspectes que toca..., sobre la representativitat, sobre l'academicitat de l'institut o no, sobre també l'intent de normalització d'una llengua però només des d'una variant de la llengua... Si creuen que aquesta llei hauria d'estar ratificada o no al territori, i si creuen que, en tot cas, s'esviaria d'alguna manera o se sentiria com a part del territori poder decidir si finalment la volen o no.

I reitero les disculpes perquè no em podré quedar a escoltar les respostes.

Gràcies.

El president

Moltes gràcies, senyora Vallet. Reprenem l'ordre habitual. Senyor Cosconera, pel Grup d'Esquerra Republicana de Catalunya, el seu torn.

Josep Cosconera Carabassa

Sí, moltes gràcies, president. Benvinguts a la comissió. També seré breu. Jo voldria preguntar a la Jael. Si no ho he entès malament, per a Andorra es vol una circumscripció única. És així? *(Pausa.)* I es vol treure la barrera del 7 i mig per cent, no? Jo li volia preguntar si, fent aquesta modificació electoral al Principat, podria haver-hi alguna parròquia sense representació?

Després, també, ha parlat de les relacions entre territoris transfronterers. És cert, no? Es cert que la proximitat en tot l'entorn del Pirineu –Andorra, la Vall d'Aran, els Pallars, l'Alt Urgell–..., aquí als estats els caldria una total predisposició perquè es deixés cooperar tant com se pugui, donant la màxima autonomia. A la Cerdanya, per exemple, l'hospital transfronterer és un exemple de com se pot cooperar entre els estats. Però, clar, vostè parla des d'un estat sobirà, i nosaltres encara no ho som –esperem que ho serem.

Senyor Carrera, li voldria dir... Aquestes tres o quatre places vacants que vostè diu de l'acadèmia, clar, seran poques places si es vol implementar amb la història, si es vol implementar amb patrimoni, etcètera. Jo..., perquè abans també ha sortit el tema. Com s'elegeixen aquests membres de l'acadèmia, els vint-i-un membres de l'acadèmia? Això, creu que ho tindria de recollir la llei? Perquè també ha sortit en un compareixent al matí.

Després, no sé si té alguna estadística sobre els mitjans de comunicació. Com poden ajudar? Perquè a vegades ens queixem molt els catalans i tal, però entenc que aquí la televisió pública, la ràdio pública podrien fer molt més per l'aranès que no el que es fa actualment.

I al senyor Figueras, totalment d'acord amb el que és la unitat de la llengua, només faltaria! Tanmateix, li voldria fer una observació, no? Vostè va per l'Aran i parla amb un ciutadà, amb una ciutadana i li pregunta: «Quina llengua parla, vostè?» I dirà: «aranès» I això és una realitat palpable, i potser per això no s'ha posat tant «occità». Però està clar, no?, que és la mateixa llengua, i això és el que hem de preservar. Però no és menys cert que als aranesos, quan els demanes quina llengua parlen, et contesten majoritàriament que parlen l'aranès.

Moltes gràcies per les seves observacions, i, en la mesura que puguem, anirem incorporant les seves reflexions a la llei.

Gràcies.

El president

Moltes gràcies, senyor Cosconera. Senyor Ordeig, pel Grup Socialista.

Òscar Ordeig i Molist

Gràcies, president. Bé, jo llançaré les reflexions preguntes en tres blocs, que jo crec que més o menys tots tres heu parlat de... Bé, agrair, evidentment, les intervencions i que estigueu aquí, al Parlament. Llavors, crec que heu parlat de llengua, sistema electoral i Pirineu. Llavors, per tant, llançaria les reflexions en aquest sentit, no?

En primer lloc, sistema electoral. Jo crec que per ser realistes, per tenir un sistema electoral més equitatiu..., tenint en compte que avui al matí hem estat parlant precisament de diferents sistemes i hem parlat de l'andorrà també, que té algunes virtuts, però té alguns defectes. Nosaltres creiem, per ser realistes, que si es canviés la proposta, doncs, hauria d'anar per una llista general i una de terçons, perquè creiem que és bo que cada terç pugui escollir el seu conseller; però alhora ja ens han dit avui al matí que hi havia sistemes correctors precisament perquè no passés allò que un grup amb menys vots tingués més consellers, i corregir alguns problemes que hi ha en llocs com Andorra, no? I, evidentment, reduint també el percentatge al tall. Per tant, en aquest sentit, compartim per això, una mica, el fons del que comentava.

Llavors, amb relació al Pirineu, compartim muntanyes, compartim dificultats a nivell de... Evidentment, jo crec que aquí hi ha molt camp a fer. La llei ja comenta algunes coses sobre cooperació transfronterera. Jo crec que en aquest sentit, doncs, clar, Andorra..., està bé que hi hagi algú d'Andorra perquè és allò, l'exemple d'un..., també és veritat que ha tingut unes institucions i un reconeixement com a país que li ha permès, llavors, tenir relacions tu a tu. Però no és menys cert que precisament ha tingut moltes dificultats pel fet de no estar a la Unió Europea i, per tant, sí que, en aquest sentit, ha donat molts exemples de com es pot cooperar amb els territoris del voltant, no? I, per tant, hem d'anar en aquesta línia. I s'han fet coses: el transfronterer de Puigcerdà..., algunes de les esmenes que presentarem també aniran en aquesta línia. Ja s'estan fent coses i, per tant, creiem que aquí hi ha molt marge per compartir serveis públics, de comercialització o d'infraestructures, evidentment.

El tema de la consulta ciutadana, jo ho enllaçaria..., vostè parlava de pressupostos participatius, rendiment de comptes... Jo no sé si hauríem de concretar tant, però sí que també enllaçant amb el que comentava la companya de la CUP, de dir una consulta ciutadana o..., el que sí que defensem és que la llei s'aprovi també a l'Aran, sigui consulta ciutadana, siguin les seves institucions.

A nivell de llengua. Molt ràpid. La llengua està reculant. I, per tant, jo crec que aquí també, moltes vegades volem tenir una llei de l'Aran que doni unes garanties... Potser ens quedem curts –vull saber la seva opinió–, sobretot pel que fa a ensenyament, perquè és molt important la llengua en l'educació; no sé si podrem complir el que diu aquí i potser trobem a faltar algunes coses.

Dos: en mitjans de comunicació, també, de massa crítica. Entenem que és molt complicat amb la realitat que hi ha i amb la massa crítica de mitjans que hi ha, que llavors puguem treballar en la normalització.

Totalment d'acord, evidentment, d'un gran angular. I aquest gran angular ha de ser la llei. Llavors, això no treu que puguem fer reglaments i posteriors desenvolupaments de la llei que puguin precisament concretar els temes, no?

I només una última cosa per acabar, president: l'occità i l'aranès. Jo crec que li hem donat tantes voltes! Podríem tornar-ne a parlar, però sí que és veritat, com deia el company Cosconera, que hem de buscar una base científica. Però alhora, també, cal veure com els aranesos reben aquesta llei i la denominació de la llengua. I sí que és veritat que quan preguntes, majoritàriament, doncs, hi ha una creença molt arrelada que és l'aranès. Per tant, és aquí on ho hem d'intentar lligar, i al final hem trobat aquest redactat. Totalment d'acord que hi ha molta feina a fer –a Catalunya també, eh?– en la normalització de l'aranès i de l'occità, perquè moltes vegades no només és de treballar-hi allà, sinó també a fora de l'Aran.

Gràcies.

El president

Moltes gràcies, senyor Ordeig. Pel Grup Popular, senyora Xandri.

Marisa Xandri Pujol

Sí, gràcies, president. Agrair als compareixents les seves aportacions. Des del Partit Popular prenem nota del que vostès han estat explicant-nos i els suggeriments que ens han fet per tal de millorar aquesta proposició de llei, que nosaltres –ja els ho avanço– hi estem d'acord; no al cent per cent, però en línies generals pensem que els aranesos ens demanen una llei i, per tant, totalment d'acord que aquesta llei tiri endavant.

Jo voldria fer referència a una qüestió que ja s'ha parlat, que és el tema de la llei electoral, no? Com molt bé deia la senyora Pozo, com a representant dels Verds d'Andorra..., ella ens deia que, pel que fa al model electoral, Andorra no té res a veure amb el que és la Vall d'Aran. I en aquesta llei, doncs, es parla, no?, de la possibilitat que..., bé, hi ha diferents propostes: el que és la circumscripció única, augmentar o incrementar el nombre de consellers... Però potser –no ho sé, eh?, i li pregunto a vostè a veure què en pensa– seria la més encertada la que ens plantejava avui precisament un catedràtic de la Universitat Autònoma de Barcelona, que ens parlava d'un sistema mixt en què cada elector tingués un doble vot: un de territorial, corresponent al seu terç, i un altre corresponent al conjunt de la vall. Com ho veu, vostè? Des del seu punt de vista, creu que aquesta podria ser una forma idònia per al model electoral que podria tindre la Vall d'Aran? Quina és la seva opinió?

I pel que fa a la llengua, bé, jo crec que la postura del Partit Popular en aquest sentit és clara. Nosaltres estem totalment a favor de protegir l'aranès. Pensem que aquesta és la voluntat popular, la voluntat dels ciutadans i ciutadanes de la Vall d'Aran, i en aquest sentit, en aquesta llei donarem el ple suport a l'aranès.

Moltes gràcies.

El president

Moltes gràcies. Pel Grup d'Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa, senyora Vilà.

Sara Vilà Galan

Moltes gràcies, president. També, gràcies als companys; a la senyora Jael Pozo, al senyor Aitor Carrera i al senyor Jaume Figueras. Arribem al final ja de les compareixences de l'Aran; no sé si en queden gaires més? Però, bé, jo crec que ens han servit de molt per també prendre el pols, no?; prendre el pols a la societat aranesa, fins i tot fora de l'Aran també, a tots aquells occitanistes que estan treballant per la llengua occitana. Exemples també d'Andorra; gran desconegut. El que més ens impressiona és que a prop estem d'Occitània, que a prop estem d'Andorra i com n'arribem a ser, de desconeguts. Enguany és, per exemple, l'Any Frederic Mistral, i segurament molta gent no sap ni qui és, no? I en canvi la cultura occitana sempre ha estat impregnada de la cultura catalana i a la inversa, però som grans desconeguts. I això crec que és la reflexió, és el pols que hem de prendre de totes aquestes compareixences: com podem apropar, a través de la llei, també, aquesta cooperació transfronterera, aquesta cooperació transpirinenca.

Òbviament aquesta llei no podrà fer miracles –i és cert, i en això li dono la raó al portaveu de Convergència i Unió–, però sí que és engrescador que ens ho prenguem una mica com un procés constituent, no?, de nou. No tant com una reforma, com un netejar-li la cara a la llei actual i aconseguir quatre competències més, rascar alguna cosa i esgarrapar el que puguem, sinó més aviat intentar fer un procés constituent, com deia la senyora Jael Pozo, que li recordava el d'Andorra de 1993. Tenim una oportunitat, no la perdem.

I, bé, avui, és veritat, aquest matí hem sentit una proposta molt acurada del tema de la llei electoral. Se'ns plantejava un sistema mixt. Vostès ja tenen un sistema on s'elegeix per parròquies i conjuntament. Se'ns presentava el mateix, és a dir, que es pugui elegir per terçons. I a més a més era més acurat, perquè el sistema alemany, que és el que se'ns presentava aquest matí, no deixava fora Lairissa, no? I això és molt interessant, que cada terç tingui el seu propi conseller i que no deixem ningú fora. El que busquem, precisament, en aquesta innovació de la llei és més pluralitat i més proporcionalitat. I sí, volem trencar el bipartidisme..., i amb això també contesto el portaveu de Convergència i Unió aquest matí, perquè m'he quedat una mica amb les ganes. Vostès volen trencar el bipartidisme, perquè, escolti, així els seus grups polítics en sortiran beneficiats. A veure si sou conscients que la llei

d'Hondt pondera els resultats dels dos partits que treuen més bon resultat –els pondera–, vol dir que els exagera. Per tant, no és un resultat..., o sigui, l'elecció no és d'un resultat directe ni és un resultat que sigui, doncs, representatiu del que hi ha a la societat en realitat. Si hi ha pluralitat, aquesta pluralitat s'ha de veure reflectida a les institucions, perquè és una pluralitat ideològica, perquè és una pluralitat i una altra manera de fer polítiques socials de drets laborals, de drets civils, de protecció de la natura, etcètera. I totes aquestes visions de com ens hem d'autogestionar han d'estar reflectides en les nostres institucions. No volem trencar el bipartidisme per trencar-lo, sinó perquè volem pluralitat, i volem pluralitat de visions i de maneres de fer polítiques diferents dins de les nostres institucions.

Agrair al senyor Aitor Carrera que hagi parlat en occità, perquè és veritat, ens fa molta falta aquesta normalització de l'occità a totes les institucions catalanes. Ens hauríem d'acostumar a escoltar-ne cada dia. Aquí n'hem escoltat molt, amb les compareixences, i s'agraeix perquè no és una llengua tan, tan diferent, I, al final, després de tan escoltar-lo, ja no se'm fa diferent, ja començo a entendre-ho pràcticament tot. Per tant, amb un mínim esforç estic segura que la resta de catalans i catalanes, doncs, aviat podran també entendre i fins i tot arribar a parlar l'occità algun dia.

I al senyor Jaume Figueras: certament, potser no és en aquesta llei on toca regular l'occità, perquè ja tenim una llei que el regula, però estic d'acord amb vostè. Si fos per nosaltres, tot el tema del nom ens sembla farragós: «occità, aranès a l'Aran»; per a nosaltres és occità. Si en l'ús social, diguéssim, d'aquest nom se'n diu «aranès», em sembla fantàstic, em sembla molt bé; però, òbviament, no és la societat, en aquest cas, qui ha de determinar què és aquesta llengua, sinó que ho determinen els lingüistes, ho determinen els antropòlegs i ho determinen els científics. I no es tracta d'escolir el subjecte polític, sinó que es tracta de la ciència de la llengua, i això ja ho determinen els acadèmics.

Gràcies.

El president

Moltes gràcies, senyora Vilà. Pel Grup de Convergència i Unió, senyor Moga.

Àlex Moga i Vidal

Gràcies, president. Jo sí qu'ac harè ena lengua mia matèrna e oficiau en Catalonha. Gràcies a toti tres per auer vengut entath Parlament de Catalonha entà hèr era vòsta aportacion. Creigui qu'eth conjunt d'aportacions an estat molt diversificades, molt amplies, des de diuersi sectors, molt sectoriaus e bères ues. Mès deishatz-me hèr ua reflexion.

A nivèu de Grop Parlamentari de Convergència i Unió entenem qu'era lei dera lengua ja ei hèta, e que, per tant, non vam a tornar a daurir un debat que i auec extens, enriquidor, que mos permetec eth 22 de seteme der an 2010 aprovar, en aquest Parlament de Ca-

talonha, ua lei istorica e que pendent tanti ans s'auie volut e s'auie desirat auer-la. Per tant, non entraram nosati en un debat. Ara, òc qu'ei vertat –òc qu'ei vertat– qu'aguest debat en Aran tanpòc i ère. Çò que i a ei ua qüestion partidista o localista de çò qu'ei aranès o ben occitan, en tant qu'era quasi majoria..., entenem qu'er aranès ei ua varianta dera lengua occitana, perque atau ei; científicaments e filologicaments açò ei demostrat, e eth senhor Carrera seguraments poi-rie *inclús* soslinhar enquiàs variants que i a ena Val d'Aran deth pròpri aranès e quines influéncias an agut tant ena toponímia coma ena pròpria colloquialitat dera sua parla. E, donques, en aquest sentit, aquerò ei ua situacion que se da.

Entenetz –vos hèsque ua pregunta, sustot ath senhor Figueras e ath senhor Carrera– que aquesta lei d'Aran a de perméter ara Val d'aran èster exportadora e transmissora dera lengua e dera cultura e dera nacion occitana en mon? Creiguetz qu'açò ei ua oportunitat entà Aran? Creiguetz qu'aguest papèr, aquest ròl li tòque hèr-lo ara Val d'Aran? Li tòque hèr-lo tanben ara Val d'Aran e a Catalonha? E com se complementa un papèr damb er aute e quina diferenciacion i pòt auer.

E, donques –ja tà acabar–, quan era senhora Sara Vilà, que m'a interpellat dirèctaments, que parle deth sistema electorau... Jo rebrembrar-li ara senhora Sara Vilà que mès deth 92 per cent des aranesi a votat, e vòte cada quate ans, e vòte as partits politics que presenten un programa, un projecte e ua òbra de govèrn. E qu'es ciutadans, que son sobeirans sobre es sues decisions, s'escuelhen dus partits politics ei perque era rèsta de partits politics non son capaci d'aufrir ua alternatiua damb projecte e que sigue reau as interèssi des aranesi e des araneses. Non se pòt convertir ua lei d'Aran, ua lei o un sistèma d'eleccion de conselhèrs en ua barrèra que sigue unica e exclusivament per interèssi partidistes. Açò ei çò que jo reclami, açò ei çò que jo defeni.

Ara, jo me... En tot cas, ací i a agut diuèrses versions, veiram quina ei era bona. Mès jo ja les anticipi qu'era bona eleccion d'un sistèma de conselhèrs jamès serà bona s'eth resultat entà cadua des fòrces politiquas non ei era que li conven. Donques, en aquest sentit, jo çò que reclami ei seriositat ara ora de hèr un sistèma politic d'eleccion de conselhèrs transparent, modern, e que s'en tot cas obligue as autes fòrces politiquas a presentar projectes mès innovadors, molt mès propèrs e adequats as interèssi deth país, seràn escuelhuts coma era majoria qu'an estat escuelhuts e qu'ara non an representacion.

Gràcies, president.

El president

Moltes gràcies. Doncs, tornem ara la paraula als compareixents. Senyora Pozo, cinc minuts.

Jael Pozo Lozano

Bé, procuraré intentar explicar una miqueta el model andorrà i si a través d'aquesta explicació, doncs, us

permet també d'alguna manera millorar, amb aquesta responsabilitat que dèiem d'intentar parlar del tema de la reforma de la Llei electoral amb la visió o amb la voluntat que sigui al més plural, proporcional i representativa de la societat, que crec que independentment dels interessos partidistes, doncs, és aquesta la voluntat de servei que hem de tindre com a representants del poble.

En aquest sentit, jo crec que..., a veure, jo us explico el model d'Andorra, que és un model molt concret, que és molt específic, sense la voluntat, en cap moment de dir que és el millor model. De fet, els Verds d'Andorra justament proposem una reforma de la Llei electoral per aquesta voluntat de millora i, d'alguna manera, de fer que la democràcia avanci en termes de representativitat i de participació ciutadana, no?

I, en aquest sentit, doncs, ens demanaven, no?, quina és la meua posició respecte si una circumscripció única, si aquesta circumscripció única pot afavorir la proporcionalitat en el cas aranès, i, a més a més, parlant de termes de circumscripció, què en pensem d'aquest model mixt que us proposava, doncs, aquest catedràtic de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Andorra és un cas diferent del cas aranès. En aquest sentit, tenim dues estructures institucionals, que no té el cas aranès. Nosaltres tenim, per una banda, el que són els comuns. Els comuns, com us deia, és un òrgan amb competències que no són equiparables al que serien els ajuntaments de Catalunya, i per tant tenen moltes més competències. I per aquest motiu, perquè tenen moltes més competències, us explicava que actualment l'executiu andorrà està treballant i té el gran repte de veure si podem trencar aquestes duplicitats i aconseguir, d'alguna manera, que aquest model, doncs, sigui al més eficient possible i, per tant, definir molt bé les competències dels comuns i del govern i, per tant, traslladar-ho, en termes econòmics, a les transferències.

I, en aquest sentit, clar, el model andorrà té, per una banda, els comuns, amb la qual cosa ja estan representats els interessos de cada una de les parròquies. Quan ja tenim aquest model dels comuns, en què ja hi ha una taula de negociació i, per tant, una reunió de cònsols, que es diu que la reunió de cònsols el que permet és, d'alguna manera, treballar per defensar els interessos de cada una de les parròquies amb el Govern, entenem que, en aquest sentit, com que ja hi és, aquesta estructura institucional..., teòricament en un consell general no hauria d'haver-hi, doncs, aquest sistema mixt de representació, per una banda, nacional, i per una banda, circumscripció parroquial. Però com us comentava és un cas molt específic d'Andorra, que no és extrapolable al model aranès, perquè entenc que en el cas aranès, doncs..., com que tampoc no conec molt bé el model aranès i m'agradaria que enllacéssim les relacions entre Andorra i la Vall d'Aran perquè ens coneguem millor, desconec si hi ha alguna altra institució de la Vall d'Aran que també tingui unes competències com podrien tindre, en aquest cas, els comuns. Però si no hi és, entenc que ha d'haver-hi una representació dels terçons en un consell general.

Per tant, circumscripció única, sí?, no? Jo us explico la posició dels Verds d'Andorra, en el cas d'Andorra, no la posició dels Verds d'Andorra sobre el model aranès, perquè això no ens pertoca.

Per tant, en aquest sentit, entenc que si no hi ha una estructura institucional que afecti a nivell de la representativitat d'aquests terçons, doncs, òbviament, potser una circumscripció única potser no és la millor manera, però és una visió molt personal i que en aquest cas crec que..., ho volia compartir, no?, quines eren les dificultats amb què nosaltres ens trobàvem amb aquest mode mixt, però perquè entenguéssiu i tinguéssiu el context, és perquè ja tenim una altra institució que ens representa a nivell parroquial. I sobretot, per especificar-ho, és una posició dels Verds d'Andorra, no és una posició d'Andorra. Perquè aquest debat, a Andorra, és molt vigent i, de fet, tenim encara moltes persones que defensen aquest model mixt de circumscripció parroquial.

També és veritat que en el cas del model aranès, a més a més, el sistema d'escollir els consellers en aquest *consell generau*, doncs, és diferent, perquè a més a més és proporcional al nombre d'habitants, cosa que en el cas del model andorrà la circumscripció parroquial no és així, no és proporcional; són dos consellers per parròquia. Això, com es tradueix? Es tradueix que en el cas del Consell General actualment hi ha consellers en el Consell General que han estat escollits per menys vots que els que hem obtingut els Verds d'Andorra. I, per tant, aquí sí que hi ha un dèficit democràtic –en la nostra visió des dels Verds d'Andorra– en què hem d'intentar treballar per millorar en la reforma electoral. Això per una banda.

I molt, molt –perdó– m'agradaria, sí, continuar enllaçant amb aquesta necessitat que explicava, no?, de les relacions entre territoris pirinencs, perquè sí que és veritat que nosaltres som un poble sobirà, i que, per tant, la situació en aquests moments amb la situació de Catalunya no és la mateixa, però sí que hi ha el que és la CTP, que és la Comissió Transfronterera Pirinenca, amb la qual s'estableixen relacions entre estat i estat, però aquest model, aquest exemple que jo us explicava de política molt local del Comú de la Massana, ho feia amb aquesta bona voluntat que, sovint, aquestes relacions entre estat i estat podem trencar-les i podem treballar constructivament amb determinades àrees de treball molt concretes. Això era una xarxa transfronterera de parcs naturals; és un exemple de com es pot treballar. I és veritat que aquests models d'estat han fet que actualment en els Pirineus no ens coneguem. I per això explicava tan efusivament la importància de poder, d'alguna manera, trencar aquests conceptes d'estat i fins i tot d'aquestes barreres culturals i lingüístiques, i que intentem treballar plegats conjuntament, perquè és veritat que tenim problemàtiques comunes, i segurament junts, doncs, podem ser molt més forts a l'hora de treballar amb altres institucions, ja siguin supranacionals o nacionals.

El president

Moltes gràcies, senyora Pozo. Senyor Carrera.

Aitor Carrera i Baiget

Bé, passo a respondre algunes de les preguntes que se m'han fet, per ordre.

D'entrada, la senyora Vallet em preguntava quines polítiques lingüístiques possibles hi havia per a l'aranès? A veure, en tot cas, la primera constatació que hem de fer en relació amb les polítiques lingüístiques relatives a l'aranès és que, per dir-ho suaument, totes aquelles polítiques lingüístiques que s'han fet en els darrers anys no han estat eficaces, eh?, i utilitzo el terme suau per no dir directament que han estat un fracàs. En tot cas, doncs, jo no pretenc tenir la fórmula màgica, evidentment, això és..., un no pretén erigir-se com la deïtat, però és veritat que hi poden haver accions –que tampoc no cal entrar a discutir-les; si vol en parlem en una altra situació– que podrien ser molt més eficaces per promocionar la llengua en molts àmbits.

En tot cas, remarco que la política lingüística té dues branques. Una és la branca de difusió de la llengua, que és la que tots percebem com a política lingüística. I l'altra és la branca de la codificació, eh?, que fins i tot es podria considerar prèvia a les polítiques de promoció. Evidentment, en la qüestió de la codificació, aquí també podríem directament fer una diagnosi sobre la situació en què ens trobem actualment, en què malauradament l'aranès pateix un fenomen d'involució, si volem, d'elaboració divergent, a causa, entre altres coses, de la desconexió que es pateix amb relació a la resta de l'occità, allò que anomenem «distanciacions maximals», o sigui, crear formes que no responen a allò que hauria de ser correcte en aranès. Vagin a la Llei de l'occità, aranès a l'Aran, i trobaran, per exemple, a la mateixa llei en la versió aranesa, que els apareix la paraula «auviatge» en comptes de «patrimoni», quan totes les llengües romàniques diuen «patrimoni» o una forma similar. Doncs, sembla que a algú se li va acudir que en aranès no es podia dir «patrimoni», que s'havia de dir «auviatge», que és una cosa completament diferent. Per tant, patim aquests tipus de fenòmens. I això només es pot eradicar si partim d'una bona codificació, científicament correcta, i, a més a més, després hi ha una implementació com cal. Malauradament, oficialment, ara com ara, estem en una codificació gràfica, i la codificació gramatical, doncs..., hem hagut de ser, els universitaris..., que publicuéssim de forma no oficial propostes de codificació gramatical. O sigui que aquesta és la situació.

Amb relació al que em demanava el senyor Cosconera..., quin era el mecanisme d'elecció. El mecanisme d'elecció que hi ha hagut a la secció aranesa de l'Institut d'Estudis Aranesi ha estat un mecanisme de no elecció. O sigui, simplement hi ha les persones que ja hi havia. I és aquí on jo els feia la meua exposició. Justament per codificar l'aranès, per codificar les varietats araneses, necessitem també els millors especialistes en la llengua occitana, perquè no podem tractar l'aranès com si fos una varietat aïllada que no tingués res a veure. És molt bonic proclamar l'occitanitat de l'aranès, mentre actuem com si no fos occità. Per tant, és necessari disposar dels màxims recursos intel·lectuals i científics per fer aquesta tasca i per garantir l'èxit d'aquesta tasca.

Amb relació a la qüestió dels mitjans de comunicació, que també m'ho demanava el senyor Ordeig. Bé, a hores d'ara la situació en els mitjans de comunicació..., no voldria deprimir-los tampoc avui, però la situació de l'occità als mitjans de comunicació de la Vall d'Aran –bé, el senyor Moga també els en pot parlar, que és un aborigen–, doncs... (*veus de fons*) –és la diferència d'un servidor; permetin-me la broma–, la situació és dramàtica; o sigui, la presència de l'aranès als mitjans de comunicació és gairebé testimonial. Però aquí hi ha un altre element capital, que és que la Llei de l'occità preveia justament el fet que es poguessin rebre emissions de mitjans audiovisuals de d'altres parts del domini lingüístic occità, i això encara no s'ha produït. I saben que hi ha ràdios que emeten en occità en altres punts del domini, saben que hi ha, fins i tot, televisions per internet en occità que podrien ser difoses a la Vall d'Aran.

Aquí toparíem amb un altre problema, que és: en la mesura que el que està implementat fins ara en l'ensenyament a la Vall d'Aran és estrictament i únicament unes varietats locals, amb una absoluta desconexió amb la resta de la llengua, evidentment, si no capgirarem aquesta situació o no modifiquem aquesta situació, els aranesos poden percebre de manera exòtica una altra varietat del mateix occità. Imaginin-se vostès que només haguessin sentit a la seua vida el diàleg del seu poble, i que quan tinguessin quaranta anys sentissin el català de tres-cents quilòmetres de distància. Evidentment, això seria... Això, que seria una cosa estranya, és el que passa avui en dia en el context aranès.

I –ja acabant– «exportadora d'occitanitat», me demanava el senyor Moga. Exportadora e tanben importadora, evidentaments. Era llengua... –i a aquest que diria–, era llengua ei un mercat. Donques, cau exportar, mès tanben cau importar. Era Val d'Aran ei un mercat massa petit. Me sap de grèu de meter-me tanben en un plantejament podem díder «economicista», mès 2.500 persones non dan entà subervíuer un mejan de comunicacion. Alavetz, cau méter es mejans de besonh entà poder accedir a d'autes, a ua produccion mès grana. E aquí aué ei a on entre era qüestion dera estandardizacìon e dera bona codificacìon dera llengua.

Un aranés que non age accès a ua llengua ben codificada, que non age accès a ua modalitat gascona o generau estandard, non va a poder liéger Mistral, non va poder crompar un eventuaiu jornau que se publique en Tolosa en occitan, non va poder liéger *eth Jornalet*, *eth diari* digitau que..., numeric, melhor dit –diari numeric–, que se publique en internet. Non lo va poder liéger. Per qué? Perque entad hèr aquerò serà exotíc.

E fin finau, ua darrèra consideracion. Una última consideració amb relació a la denominació «aranès». Crec que és..., no sóc indígena, en aquest cas, però conec prou, crec que conec prou –i de fa anys– la situació interna de la Vall d'Aran com per dir que ja comença a ser hora de no tractar d'immadurs els aranesos. Els aranesos saben perfectament que la seua llengua és l'occità i es pot utilitzar perfectament aquest terme.

I tota la resta, com deia aquell, és literatura. Per tant, no cal tenir por.

I l'última cosa que els diré: bé, això no té res a veure. És veritat que els aranesos anomenen «aranès» la seva llengua, també els de Fraga l'anomenen «fragatí». La situació no és comparable, evidentment, són dues coses diferents, perquè quan es diu «aranès» no s'exclou el fet que sigui occità; però es planteja una qüestió, ja que parlàvem..., el senyor Moga feia referència a les varietats internes de la Vall d'Aran. De fet, tinguin en compte que l'aranès, deixant de banda la interferència que pot tenir del català i de l'espanyol, no té cap altre més element que l'individualitzí. Per tant, el parlar d'un poble de la Vall d'Aran, tradicionalment, de segons quin poble, és més similar al parlar d'un altre poble que hi ha a l'altre costat de la frontera que no pas d'un altre poble de la mateixa Vall d'Aran. Per tant, el terme «aranès», des d'un punt de vista descriptiu, des d'un punt de vista estrictament dialectològic, no té fonament, només descriu una realitat administrativa, i potser una percepció sociolingüística dels mateixos aranesos, però prou; és una raó de més, tot i que en aquest cas agafada una mica amb pines, però és una raó de més per anomenar les coses pel seu nom. La llengua es diu «occità», i això no exclou que un aranès pugui dir que ell parla aranès, només faltaria!

Dit això, ara sí que he acabat.

El president

Moltes gràcies, senyor Carrera. Senyor Figueras.

Jaume Figueras i Trull

Responent la senyora Vallet, que ens demanava quines polítiques lingüístiques es podrien *hèr*, aplicar-se per mirar de redreçar la situació quant a la pèrdua d'ús social, si més no en percentatge, bé, jo no sóc sociolingüista ni tinc cap experiència en política cultural o lingüística. Jo sóc docent, treballa des de fa vint-i-cinc anys en instituts de secundària, amb adolescents. Evidentment que la situació a l'ensenyament no s'arregla amb lleis; té a veure amb les persones, tant els docents –els qui ensenyem– com la canalla, com la jovenalla. I aleshores el que nosaltres fem bàsicament és encomanar il·lusió, és desvetllar interès, és desvetllar la motivació. Els occitanistes creiem en la capacitat de la llengua occitana i en l'aventura per sobreviure i créixer i esdevenir una cultura potent de l'occità per a mobilitzar la gent. Creiem que a Catalunya –això és un acte de fe, però hi creiem– hi ha prou gent com per interessar-s'hi i, així, que tingui a l'abast aquesta informació. I, doncs, de mica en mica anar desenvolupant un interès, una solidaritat, i anar assumint iniciatives. I creiem que l'interès per l'Aran a Catalunya es desvetllarà amb més força que no fins ara, en l'opinió pública, en la gent, quan s'incrementi el coneixement i sempre que aquest coneixement del que passa a l'Aran s'insereixi i entri dins d'aquesta dinàmica general occitana; que, de tota manera, és una aventura oberta i potser no s'acabarà com voldríem.

Crec que aquí, a Catalunya, el que hem de fer és incrementar la disponibilitat cultural, facilitar l'accés de la gent. Necessitem incrementar els intercanvis escolars, organitzar l'ensenyament a secundària, via en línia o presencial, de l'occità. Necessitem que els programadors culturals, des dels ajuntaments –per a les festes, per al teatre–, tinguin coneixement del que es fa a Occitània. Que les emissores públiques catalanes tinguin accés a tota la producció musical, que és molt important. Que les biblioteques i els fons bibliogràfics centrals estiguin ben servides, que tinguem centenars de llibres occitans. Jo a casa tinc 1.600 llibres occitans de literatura, i només tinc el que m'ha interessat. El patrimoni és ingent. No hi ha cap biblioteca a la península ibèrica com la que tinc a casa, sóc un trist particular; per no tenir no tinc ni carnet de conduir, a tot arreu he d'anar amb tren. Però vull dir que hi ha un autèntic iceberg, un continent, una Atlàntida capaç de generar il·lusió.

No vaig entrar en aquest camí fa vint anys perquè un dia vaig passar per l'Aran; vaig descobrir Occitània i després vaig descobrir l'Aran. El senyor Moga, alcalde de Vielha, recordarà..., o potser no –dilhèu non s'en sovien pas, mès... Jo sóc de Calafell. Els avis de Calafell..., Calafell s'ha agermanat amb Vielha. En un d'aquells intercanvis vam pujar i s'havia de ballar sardanes..., ath costat deth cinema. Era mia hemna, que portaue un tèxte qu'ère escrit, qu'ère redigit en occitan –en occitan d'Aran–, e l'alcalde..., siguec eth qui liegec aquest tèxte. La meva dona i jo vam ser dels primers alumnes que ens vàrem matricular, l'any 97, als primers cursos d'aranès que es varen fer a Barcelona. Però aquest dinamisme per nosaltres, per als occitanistes, s'insereix, passa i té futur dins del conjunt d'Occitània. I això ho creiem.

Tot això que es pot fer... De fet, ja s'ha començat. A Catalunya, des de fa un temps s'aplica un programa, que és «Cinema en occità», que és important. Ahir a televisió es va estrenar la sèrie *Tres-cents*, l'Antoni Tortajada. La segona història que s'explicava era què ha passat a Occitània perquè la identitat no hagi tingut la força que ha tingut a Catalunya. Durant uns anys, en temps del tripartit, hi va haver el programa *Occitans in Catalonha*, i se'n van fer moltes, de coses. Per tant, com que la situació és un xic embullada i hem de coordinar el que passa a Occitània, que també és una olla de grills, el que passa a Catalunya, que som quatre mal comptats i mal avinguts, la relació amb els aranesos a nivell institucional –política; ja hi som: política– i a nivell associatiu i a nivell personal –que també Déu n'hi doret–, doncs, aleshores, a situacions embullades, solucions pràctiques, obertes. On diu «aranès» diguem «aranès i occità». És només un esment, és casuística.

Si nosaltres, des del món associatiu, des de la iniciativa individual i col·lectiva, de les entitats, som capaços de generar aquest dinamisme i ser més eficaços que no fins ara, i anem pel bon camí, doncs aleshores no ens caldran lleis. Ja he dit al començ que dubtava que fos necessari que l'occitanisme tingués un reflex legal, perquè sense lleis seguirem fent les coses com fins ara fa cent cinquanta anys i no teníem lleis. Facin

una llei i després organitzant unes xerrades a l'estiu a la Vall d'Aran, que pujaem a donar cursos de literatura o de llengua, o una exposició al Palau Robert, hem complert. Amb unes jornades i quatre articles publicats hem fet, no vindrà d'una llei. Ara, posats a fer..., preu per preu, sabates grosses. Perquè som gent, som colla..., i hi ha molt de futur.

Exportar a nivell internacional? Evidentment. I exportar l'exemple amb què catalans i occitans aranesos s'han entès. Això sí que és un patrimoni a nivell internacional. I hem de buscar l'equilibri. No és una qüestió de casuística o de grau, és una qüestió d'equilibri. *(Sona el senyal que indica que s'ha exhaurit el temps d'intervenció.)*

Bé, l'Estatut és oficial a Catalunya. Per tant, tenim una obligació estatutària de considerar la globalitat del fet occità a Catalunya, alhora que el fet aranès, que en res no es contradiu. Mai.

El president

Molt bé, doncs, agrair-los les seves compareixences. Si volen afegir alguna cosa, algun material, doncs, ens ho poden fer arribar per escrit i sempre serà benvingut i els afegirem als documents de la ponència.

En tot cas, fem una aturada, jo crec que ara sí, de dos minuts, només per fer el canvi, i passem a la compareixença del senyor Moga, que passarà d'una banda a l'altra de la sala.

La sessió se suspèn a tres quarts de set del vespre i deu minuts i es reprèn a les set i tres minuts.

El president

Molt bé.

Compareixença

d'Àlex Moga Vidal, alcalde de Vielha e Mijaran, amb relació a la Proposició de llei del règim especial d'Aran (tram. 353-00693/10)

Doncs, donem la benvinguda al senyor Àlex Moga. Li agraïm que vulgui comparèixer en el dia d'avui. No sé si coneix el desenvolupament habitual de la... *(Pausa.)*

Senyor Moga, té la paraula.

Àlex Moga i Vidal

Ben, gràcies, president. Sajarè d'èster brèu, sustot perquè ara ac harè coma alcalde de Vielha, ath marge de çò qu'è pogut escotar o des aportacions que i a agut, en qualitat de diputat.

Permetetz-me que hèska ua brèu sintèsi de çò que creigui qu'a significat era prumèra Lei d'Aran de 1990. Creigui qu'entà Aran siguec eth prumèr pas que recuperèrem es nòstes institucions, per tant ua part de ra nòsta istòria. A significat tanben era translacion de qu'eth Parlament de Catalonha auie e a era voluntat de reconèisher ua petita nacionalitat laguens dera na-

cion catalana, e aquerò damb ua voluntat política, çò qu'a hèt ei anar-la dotant de contengut damb marge e en marc d'un autogovèrn.

D'un autogovèrn que..., òc qu'ei vertat, ua lei que non obligaua ara Generalitat de Catalonha en tant que d'ua manèra molt explicita, senon qu'ei çò que deishaua aquera lei, ei voluntat dera Generalitat de Catalonha, anar dotant de matèries politiqües, e de traspassi, e de transferéncias –en depen de quines matèries, en tot un listat–, de capacitat politica, eth Conselh Generau d'Aran.

Aquera lei mos a portat a qu'ath dia d'aué nosati gestionam eth pròpri sistèma sanitari aranés e, per tant, aquerò mos a dat un pas entà deuant ena prestacion de servicis d'ua manèra molt mès propèra, molt mès reau, en foncion dera demanda dera ciutadania aranesa, e mos a permetut establir es nòstes pròpies politiqües sociaus dant proximitat e dant responsa ad aquera problematica mès reau qu'ei eth territòri, donques dempús d'ua proximitat molt mès grana.

Per tant, ua valoracion, aumens que jo hèsqui, molt positiva d'aquera prumèra lei d'Aran.

En marc deth mandat estatutari que i a deth 2006, de revision e actualizacion deth regim especiau dera Val d'Aran..., *no tinc temps*, èm a on èm, donques criticar que s'aurie d'auer hèt abantes..., èm a on èm, s'a d'auer ua clara voluntat de volèr qu'aguesta lei s'apròve; s'apròve perque de ua auta manèra crearam ua cèrta frustracion. Era Val d'Aran sabetz qu'a uns signes d'identitat diferenciats, a uns signes culturaus diferenciats, a uns signes lingüistics diferenciats, a uns signes economics diferenciats, e a ues institucions diferenciades. E, per tant, tot aquerò que non dongue per compliment aquest mandat estatutari, de bèra manèra çò qu'estaram hènt ei crear ua cèrta frustracion dempús de ueit ans de sajar de hèr-lo.

Arribat en aquest punt, creigui qu'ei important qu'es grops parlamentaris agen en compde eth consens que i a agut ena Val d'Aran ena redaccion dera proposicion de lei. Creigui qu'en an 2009 i auec un consens en país a trauc de un redactat aprovat peth Conselh Generau d'Aran, per toti es ajuntaments, per totes es fòrces politiqües. Un document..., que i a aqueth document qu'era pròpria comission, qu'era pròpria ponéncia a estat trabalhant e gòsi díder inclús qu'a melhorat, e l'a adaptat ara norma juridica qu'ei en marc estatutari de Catalonha.

Dit açò, qué a de preveir aquesta naua lei d'Aran, aquesta dusau lei d'Aran, aquesta revision e actualizacion? Jo creigui qu'era naua lei d'Aran a de preveir o a de dar compliment a tres objectius basics.

Eth prumèr ei que sigue ua lei qu'era ciutadania se la prengue coma sua. Per tant, ua lei que de bèra manèra dongue compliment a un progrès entath país, a un progrès sociau, a un progrès economic e a un progrès identitari.

A un progrès sociau, a trauc de mès sostenibilitat e de mès e melhor estat deth benèster, a trauc de melhors politiqües de salut, de melhors politiqües sociaus, de major e melhor educacion en país, e dempús, d'un

servici qu'entà nosati ei important, qu'ei dar responsa as pompièrs deth servici d'emergéncias dera Val d'Aran. Ua causa qu'entenem qu'ei un servici, un còs molt, molt identitari, molt arraizat en país, e que s'a de poder dar responsa legislativa en aquest sentit.

Eth dusau àmbit: progrès economic. Mos a de dar pautes, aquesta naua lei d'Aran, entà ua major e melhora internacionalizacion dera Val d'Aran, entà portar mès tecnologia, entà crear mès innovacion, entà poder auer melhores infrastructures, e, en cèrta manèra, entà protegir eth patrimonni naturau que nosati venguem e li treiguem eth rendiment que li treiguem.

E dempús i a un major progrès a nivèu identitari. Aquesta naua lei d'Aran, aquesta revision, aquesta actualizacion, aquesta dusau ena terminologia que se volgue emplegar, a de crear e a de dar expectatives ara identitat nacionau aranesa, a de dar es mecanismes suficients entà qu'era identitat nacionau aranesa continue e pogue perviuer en temps. Mos a de dar múltiples mecanismes entà potenciar e fomentar era lengua, era cultura. A de poder reconéisher es drets istorics dera Val d'Aran, aquesta naua lei d'Aran. E mos a de dar un melhor e major sistèma de finançament, que se non ei un blindatge en si madeish, òc mos permete auer ua major estabilitat financèra economica ara ora de poder executar-la. E aquerò tanben, a trauc de naui concèptes coma ei..., e profitant era proximitat, era descentralizacion. En aquest sentit, tà melhorar..., tà hèr melhor democracia, tà incrementar era qualitat democratica dera Val d'Aran.

Eth dusau gran objectiu qu'a de complir –e açò, deputats e deputades, va tà toti vostés– ei que Catalonha a ua oportunitat entà mostrar-se ath mon damb era Val d'Aran. Creigui qu'ei imprescindible que Catalonha entene que laguens de Catalonha i a ua realitat occitana qu'ei era Val d'Aran e que'n pòt èster eth miralh entà exportar tà tota Euròpa. E, donques, aqui uetx..., tant eth Parlament, coma era pròpria Generalitat, coma eth conjunt d'institucions catalanes an era oportunitat de projectar-se en mon a trauc deth sòn pròpri exemple, qu'ei reconeishent aquera realitat, potenciant-la, dotant-la e tanben melhorant-la damb era maxima complicitat e damb era maxima sensibilitat.

Per tant, s'auem ua melhor Val d'Aran, s'auem un melhor progrès, e auem ua Catalonha que s'ac cre, çò que hèm d'Aran –e aquest ei eth tresau objectiu– ei hèr-la espaci de referéncia occitanocatalan, e çò que hèm damb er Aran ei er espaci transfronterèr de relacions transfronterères. Per tant, damb un utís legislatiu coma ei era lei, damb un país coma ei Catalonha, entenent qu'es sues institucions promòn, potèncien e fomenten eth hèt diferenciàu dera Val d'Aran, cream en Aran e cream en Catalonha en si madeish un espaci unic de referéncia en tota Euròpa, reconeishent era minoria, protegint era minoria, e potenciant era minoria, damb un cas unic que, en aquest sentit, se pòt articular ath long dera lei d'Aran, e que, de bèra manèra, mos place ena exemplificacion de tota Euròpa.

Dera mia part, volia èster cuert, non m'alongui mès. Entenetz eth doble papèr. Non voi entrar en cap casuística que non sigue era que me pogatz... en cas que i age questions. Mès en tot cas, coma alcalde, jo creigui qu'auria de poder representar ara institucion qu'ei caplòc de país en aquest Parlament, e que non per aquera dobla, era institucion der Ajuntament de Vielha s'aurie de privar dera sua representacion.

Gràcies, deputats e deputades.

El president

Molt bé. Doncs, moltes gràcies, alcalde.

Em sembla que no hi ha cap pregunta.

I, per tant, aixequem la sessió.

La sessió s'aixeca a les set de la tarda i dotze minuts.